

S C R I B O N I V S L A R C Y S
S C R I P T O R I U M C R A T C H E V M A T R I C H A R O V I S
T E X T U R E R I A F I A

**SCRIBONIVS LARGYS
COMPOSITIONES**

**EDIDIT
S. SCONOCCHIA**

Sächsische

57	8°
6469	

Landesbibl.

DR. M. C. THUNNER VERLAGESGESELLSCHAFT

1909

AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN DER DDR
ZENTRALINSTITUT
FÜR ALTE GESCHICHTE UND ARCHÄOLOGIE

BIBLIOTHECA
SCRIPTORVM GRAECORVM ET ROMANORVM
TEVBNERIANA

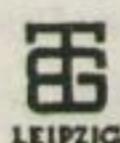

BSB B.G. TEUBNER VERLAGSGESELLSCHAFT
1983

SCRIBONII LARGI COMPOSITIONES

EDIDIT

SERGIO SCONOCCHIA

BSB B.G. TEUBNER VERLAGSGESELLSCHAFT
1983

BIBLIOTHECAE TEVBNERIANAE
HVIVS TEMPORIS
REDACTOR: GÜNTHER CHRISTIAN HANSEN

© BSB B.G. Teubner Verlagsgesellschaft, Leipzig, 1983

1. Auflage

VNL 294/375/13/83 · LSV 0886

Lektor: Dr. phil. Elisabeth Schuhmann

Printed in the German Democratic Republic

Gesamtherstellung: INTERDRUCK Graphischer Großbetrieb Leipzig,

Betrieb der ausgezeichneten Qualitätsarbeit, III/18/.7

Bestell-Nr. 666 133 0

DDR 38,- M

SCRIBONIVS LARGVS CALLISTO SVO SALVTEM

Inter maximos quondam habitus medicos Herophilus, Cai Iuli Calliste, 1 fertur dixisse medicamenta divum manus esse, et non sine ratione, ut mea fert opinio: prorsus enim quod tactus divinus efficere potest, id praestant medicamenta usu experientiaque probata. animadvertisimus 5 itaque saepe inter deliberationes contentionesque medicorum auctoritate praecellentium, dum quaereretur, quidnam faciendum aut qua ratione succurrendum sit aegro, quosdam humiles quidem et alioquin ignotos, usu vero peritiores, vel (quod fateri pudet) longe summotos a disciplina medicinae ac ne adfines quidem eius professioni, medicamento efficiaci dato protinus velut praesenti numine omni dolore periculoque liberasse aegrum. quamobrem spernendi quidem sunt, qui medicinam spo- 2 liare temptant usu medicamentorum, non a medendo, sed a potentia effectuque medicamentorum ita appellatam, probandi autem, qui omni modo succurrere periclitantibus student. ego certe aliquotiens magnum 15 scientiae consecutus sum titulum ex usu prospere datorum medicamentorum multosque ex eadem causa non mediocrem gloriam tulisse memini. est enim haec pars medicinae vel maxime necessaria, certe antiquissima et ob hoc primum celebrata atque inlustrata, siquidem verum est anti-

SCRIBONIVS LARGVS

quos herbis ac radicibus earum corporis vitia curasse, quia timidum genus mortalium inter initia non facile se ferro ignique committebant. quod etiam nunc plerique faciunt, ne dicam omnes, et nisi magna compulsi necessitate speque ipsius salutis non patiuntur sibi fieri, quae sane vix sunt
3 toleranda. cur ergo aliqui excludant medicinam ex usu medicamentorum, non invenio, nisi ut detegant imprudentiam suam. sive enim nullum experimentum eius generis remediorum habent, merito accusandi sunt, quod tam neglegentes in tam necessaria parte artis fuerint, sive experti quidem sunt eorum utilitatem, denegant autem usum, magis culpandi sunt, quia crimine invidentiae flagrant, quod malum cum omnibus animalibus invisum esse debeat, tum praecipue medicis, in quibus nisi plenus misericordiae et humanitatis animus est secundum ipsius professionis
4 voluntatem, omnibus diis et hominibus invisi esse debent. idecireo ne hostibus quidem malum medicamentum dabit, qui sacramento medicinae legitime est obligatus (sed persecetur eos, cum res postulaverit, ut militans et civis bonus omni modo), quia medicina non fortuna neque personis homines aestimat, verum aequaliter omnibus implorantibus auxilia sua succursuram se pollicetur nullique umquam nocitaram profittetur.

5 Hippocrates, conditor nostrae professionis, initia disciplinae ab iure- iurando tradidit, in quo sanctum est, ut ne praegnanti quidem medicamentum, quo conceptum excutitur, aut detur aut demonstretur a quoquam medico, longe praeformans animos discentium ad humanitatem. qui enim nefas existimaverint spem dubiam hominis laedere, quanto scelestius perfecto iam nocere iudicabunt? magni ergo aestimavit nomen decusque medicinae conservare pio sanctoque animo quemque secundum ipsius

EPISTVLA DEDICATORIA

propositum se gerentem: scientia enim sanandi, non nocendi est medicina. quae nisi omni parte sua plene excubat in auxilia laborantium, non praestat quam pollicetur hominibus misericordiam. desinant ergo, qui 6 prodesse afflictis aut nolunt aut non possunt, alios quoque deterrere negando aegris auxilia, quae per vim medicamentorum frequenter exhibentur. etenim quasi per gradus quosdam medicina laborantibus succurrit. nam primum cibis ratione aptoque tempore datis temptat prodesse languentibus; deinde, si ad hos non responderit curatio, ad medicamentorum decurrit vim: potentiora enim haec et efficaciora quam cibi. post, ubi 10 ne ad haec quidem cedunt difficultates adversae valetudinis, tunc coacta ad sectionem vel ultimo ad ustionem devenit. at Asclepiades, maximus 7 auctor medicinae, negavit aegris danda medicamenta: quidam enim hoc mendacio etiam pro argumento utuntur. poteram tamen, si verum id esset, dicere: viderit Asclepiades, quid senserit; forsitan non omnino in 15 hane partem animum intendit. homo fuit, parum feliciter se in hoc negotio gessit. non deterreor persona, cum rem manifeſte prodesse videam. nunc vero cum tam impudenter comminiscantur de eo, quid possum ultra dicere nisi genere quodam parricidium ac sacrilegium eos committere, qui haec dicunt? ille enim febricitantibus vitiisque praecipitibus correptis, 8 quae *οξέα πάθη* Graeci dicunt, negavit medicamenta danda, quia cibo vinoque apte interdum dato remediari tutius eos existimavit. ceterum in libro, qui Parasceuasticon, id est præparationum, inscribitur, contendit ultimae sortis esse medicum, qui non ad singula quaeque vitia binas ternasque compositiones et expertas et protinus paratas habeat. vides ergo, 25 quam non placeat Asclepiadi usus medicamentorum, cui, nisi plura quis ad quodque genus vitiæ medicamenta composita habeat, non videtur dignus professione medicinae. sed ista licentia nomine tantummodo medicorum propter quorundam neglegentiam latius processit. raro enim aliquis, priusquam se suosque tradat medico, diligenter de eo iudicat, cum 9

- interim nemo ne imaginem quidem suam committat pingendam . nisi probato prius artifici per quaedam experimenta atque ita electo, habeantque omnes pondera atque mensuras exactas, ne quid errorum in rebus non necessariis accidat: videlicet quia sunt quidam, qui pluris omnia quam se ipsos aestimant. itaque sublata est studendi cuique necessitas, 5 et non solum antiquos auctores, per quos consummatur professio, quidam ignorant, sed etiam comminisci falsa de his audent. ubi enim delectus non est personarum, sed eodem numero malus bonusque habetur, disciplinae ac sectae observatio perit, quodque sine labore potest contingere idemque dignitatis utilitatisque praestare videtur posse, unus quis- 10 que id magis sequitur. sic ut quisque volet, faciet medicinam. quosdam enim a perverso proposito nemo potest movere et sane omnibus permisit liberum arbitrium magnitudo professionis. multos itaque animadvertisimus unius partis sanandi scientia medici plenum nomen consecutos.
- 11 Nos vero ab initio rectam viam secuti nihil prius in totius artis percepcione, qua homini permittitur, iudicavimus, quia ex hac omnia commoda nos consecuturos existimabamus, non medius fidius tam ducti pecuniae aut gloriae cupiditate quam ipsius artis scientia. magnum enim et supra hominis naturam duximus posse aliquem tueri et recuperare suam et unius cuiusque bonam valetudinem. itaque ut ceteris partibus disciplinae, ita 20 huic quoque, quae per medicamenta virtutem suam exhibet, curiose institimus, eo magis quod percipiebamus in dies ex usu profectus eius, quos 12 interdum supra fidem atque opinionem plurimorum exhibebamus: sed quid ultra opus est probare necessarium usum esse medicamentorum, praecipue tibi, qui, quia percepisti utilitatem eorum, idcirco a me compositiones quasdam petisti? ego autem memor humanitatis tuae candorisque animi tui, quem omnibus quidem hominibus plene, mihi autem etiam peculiariter praestas, non solum quas desiderasti, verum etiam si quas

EPISTVLA DEDICATORIA

alias de expertis in praesenti habui, in hunc librum contuli. cupio enim
medius fidius, qua possum, tuae in me tam perseveranti benevolentiae
respondere adiutus omni tempore a te, praecipue vero istis diebus. ut pri- 13
mum enim potuisti, non es passus cessare tuae erga me pietatis officium
5 tradendo scripta mea Latina medicinalia deo nostro Caesari, quorum po-
testatem tibi feceram, ut ipse prior legeres simpliciterque indicares mihi,
quid sentires: plurimum enim iudicio tuo tribuo; tu porro candidissimo
animo et erga me benevolentissimo diligentiam meam sub tanti nominis
editione non verbis, sed re probasti periculumque non minus tu iudicii
10 quam ego stili propter me adisti, quo tempore divinis manibus laudando
consecrasti. fateor itaque libenter unicas me tibi gratias agere, quod et 14
prius quam rogaveris consumasti amicissimo affectu vota mea et quod
contigit mihi favore plenissimo tuo maturorem percipere studii huius mei
fructum ac voluptatem. ignosces autem, si paucae visae tibi fuerint com-
15 positiones et non ad omnia vitia scriptae: sumus enim, ut scis, peregre
nec sequitur nos nisi necessarius admodum numerus libellorum. postea
tamen, si et tibi videbitur, ad singula quaeque vitia plures compositiones
colligemus. oportet enim copiam quoque earum selectam haberi, quoniam
revera quaedam quibusdam magis et non omnes omnibus convenient
20 propter differentiam scilicet corporum. quarum initium a capite faciemus 15
(summum enim et quasi primum locum hoc obtinet) dantes operam, ut
simplicia prima ponamus: interdum enim haec efficaciora sunt quam ex
pluribus composita medicamenta. erit autem nota <X> denarii unius pro
Graeca drachma: aeque enim in libra denarii octoginta quattuor apud
25 nos sunt sicut drachmae apud Graecos incurunt. primum ergo ad quae
vitia compositiones exquisitae et aptae sint, subiecimus et numeris no-
tavimus, quo facilius quod quaeretur inveniatur; deinde medicamento-
rum, quibus compositiones constant, nomina et pondera vitiis subiunximus.

SCRIBONIVS LARGVS

Ad capitis dolorem primis diebus, etiam in febre	I
Item ad eundem aliud	II
Ad capitis dolorem plurium dierum	III
Ad capitis dolorem omnem	III
Ad capitis dolorem, cum inveteraverit	V ⁵
Purgatio capitis per nares	VI
Alia purgatio per nares	VII
Alia purgatio	VIII
Purgatio capitis per os	IX
Sternutorium ad diuturnum capitis dolorem	X ¹⁰
Ad capitis omnem dolorem et quamvis veterem quae res in perpetuum sanat	XI
Ad comitialem morbum simplicia IIII, compositum unum	XII
Ad eundem aliud	XIII
Ad eundem aliud	XIII ¹⁵
Ad eundem aliud	XV
Ad eundem aliud	XVI
Ad eundem aliud	XVII
Ad eundem aliud	XVIII
Item collyria lenia	
Ad conturbationes et epiphoras oculorum simplex res quae omni collyrio melius facit	XIX
Ad easdem collyrium	XX
Ad easdem aliud ex plantaginis suco mirificum	XXI
Ad easdem <i>διαγλαύκιον</i> nove factum	XXII ²⁵
Ad plurium dierum ἐπιφορὰν cum glutinosa lacrima fluit	XXIII
Aliud collyrium ad tenuem lacrimam et ad pustulas et ulcerā purā	XXIII
Collyrium ad sordida ulcerā et crustas, quas ἐσχάρας Graeci vocant. item ad carbunculos, pustulas, aspritudi- nem palpebrarum recentem	XXV ³⁰

INDEX

Collyrium lene quod facit ad tenuem et acrem lacrimam, pustulas et ad ustiones et ulcera. item ad solutas cicatrices: quod quidam <i>Ἄθηνιππος</i> , alii <i>διασμύρης</i> vocant	XXVI
Aliud ad idem <i>ψιττακινόν</i>	XXVII
5 Collyria acria et perichrista ad cicatrices extenuandas et palpebrarum aspritudinem	XXVIII
Alio modo ad idem	XXIX
Ad palpebras perungendas	XXX
Aliud quo Augustus usus est	XXXI
10 Collyrium <i>ψωρικὸν</i> ad caliginem et aspritudinem oculorum siccamque perturbationem quam <i>ξηροφθαλμίαν</i> Graeci vocant	XXXII
Aliud ad caliginem et aspritudinem	XXXIII
Aliud ad idem, quod magis mulieribus convenit	XXXIII
15 Ad cicatrices extenuandas veteres et caliginem et aspritu- dinem acrem quod semel inunctum plurimum dierum effec- tum exhibit	XXXV
Collyrium quod proprie ad aspritudinem et callositatem palpebrarum facit	XXXVI
20 Liquidum medicamentum ad veterinam aspritudinem pal- pebrarum et callos durissimos	XXXVII
Aliud liquidum medicamentum ad suffusiones	XXXVIII
Ad auriculae dolorem et tumorem simplicia bene facientia sex	XXXIX
25 Ad idem compositum ex duabus rebus mirificum	XL
Ad tumorem et exulcerationem aurium	XLI
Aliud ad carnem in foramine auris excrescentem	XLII
Ad parotidas simplex	XLIII
Compositio ad idem	XLIII
30 Alia compositio ad easdem antequam suppuraverint	XLV
Ad sanguinis eruptionem de naribus remedia	XLVI

SCRIBONIVS LARGVS

Medicamentum compositum ad idem. si praefocabuntur obturatis naribus, qua ratione efficiatur ut adspirent et nihilominus nares spissatas habeant	XLVII
Ad ulcera in naribus compositiones duae	XLVIII
Ad idem	XLIX ⁵
Ad gravem odorem earum, quem ὄζανα Graeci dicunt	L
Ad polypos	LI
Ad gravedinem	LII
Ad dentium dolorem, quibus colluendum est	LIII
Quibus suffiri oportet	LIII ¹⁰
Quae commanducare oportet	LV
Quae imponere extra	LVI
Qui moventur dentes, ut confirmentur	LVII
Ad eosdem aliud remedium	LVIII
Dentifricii <Octaviae> compositio	LIX ¹⁵
Dentifricium [Octaviae] Augustae. aliud Messalinae	LX
Ad fluorem gingivarum, quas praegnates quidam vocant, et fluorem sanguinis	LXI
Ad cancer in ore simplicia duo, compositum unum	LXII
Ad idem	LXIII ²⁰
Ad faucium et uvae tumorem	LXIII
Ad idem	LXV
Ad suppurationem faucium suspectam et iam factam	LXVI
Ad anginam	LXVII
Ad idem compositum ex pluribus	LXVIII ²⁵
Item ad idem compositum ex pluribus	LXIX
Item ad idem compositum ex pluribus	LXX
Ad uvam diu iacentem	LXXI
Ad arteriam diu exasperatam	LXXII
Ad tumorem arteriae et tussim	LXXIII ³⁰
Ad fluorem et raucitatem arteriae	LXXIII
Arteriace qua melior non est, facit ad omne vitium arteriae vocemque eviratam restituit	LXXV
Ad suspirium simplicia quattuor	LXXVI
Ad idem compositum ex pluribus	LXXVII ³⁵
Ad idem compositum ex pluribus	LXXVIII

INDEX

Item ad idem compositum ex pluribus	LXXIX
Ad strumas simplicia duo	LXXX
Ad idem compositum ex pluribus et ad mammarum duri- tiem	LXXXI
5 Item ad idem compositum ex pluribus et ad omnem duri- tiem	LXXXII
Ad sanguinis eruptionem ex arteria vel de pectore vel de pulmone, simplicia quinque	LXXXIII
Ponenda extra quae sunt et quae evitanda	LXXXIII
10 Pastillus ad idem	LXXXV
Pastillus ad idem	LXXXVI
Catapotium ad tussim cum fluore	LXXXVII
Catapotium ad tussim aridam	LXXXVIII
Catapotium ad tussim veterem	LXXXIX
15 Pastillus ad destillationem pectoris et quicquid supprimen- dum est, praecipue ad phthisicos initio: somnum facit, do- lorem cuiusvis partis sedat	XC
Pastillus ad idem remissior Valentis praeceptoris mei	XCI
Pastillus ad stomachi solutionem. idem ad deiectionem et	XCII
20 vesicae dolorem adiuvat et oculorum ἐπιφοράς	XCIII
Pastillus ex odoribus, facit ad omnem dolorem, proprie- autem ad tussim	XCIII
Medicamentum quod cocleario sumitur ad tussim aridam et lateris dolorem cum febre	XCV
25 Alterum medicamentum ad tussim aridam et horrores qui solent praecedere febres	XCVI
Aliud medicamentum ad tussim aridam	XCVII
Ad lateris dolorem, sive cum febre, sive sine febre, Pacci	XCVIII
Antiochi mirifica compositio	XCIX
30 Eadem ad morbo comitali correptos, quos ἐπιληπτικοὺς dicunt et furiosos	C
Eadem ad scotomaticos et cephalalgicos	CI
Ad suspiriosos et ad vocis abscisionem	
Ad musculos maxillares et facies pravas	

SCRIBONIVS LARGVS

Ad duritiem mammarum muliebrium	CHI
Ad stomachicos quod evidenter convenit	CHII
Ad eos quibus frequenter inacescit cibus et inflationibus urgentur et <i>μελαγχολικούς</i>	CHIII
Ad stomachi vitium quod cum siti ardescit	CV ⁵
Ad intestina et colum et vomicas et menstrua mulierum	CVI
Ad idem et comitiale morbum et furiosos et podagram	CVII
Ad stomachi solutionem et fluorem	CVIII
Ad stomachi dolorem et inflationem	CIX
Aliud ad idem	CX ¹⁰
Pastillus ad coeliacos et torminosos	CXI
Alter melior ad eosdem	CXII
Alter ad torminosos efficacior	CXIII
Pastillus qui per anum mittitur cum intestina cancer occu- pavit	CXIII ¹⁵
Potio quae, cum hoc medicamentum subtus immissum est, proprie convenit	CXV
Ad <i>ειλεόν</i> , quod est inflatio intestinorum perniciosa	CXVI
Ad idem vitium alterum medicamentum	CXVII
Ad idem quod per anum mittitur	CXVIII ²⁰
Ad coli inflationem et dolorem vetustum	CXIX
Cassii medici colice bona	CXX
Tulli Bassi colice melior. eadem ad vitia muliebria facit	CXXI
Ad colum quod et in praesentia tollit dolorem et in futurum remediat	CXXII ²⁵
Ad tumorem iecinoris et ad duritiam	CXXIII
Ad duritiam iocineris veterem	CXXIII
Ad tumorem et dolorem iocinoris et lienis et renum et vesicae et qui propter haec mali coloris sunt. idemque prod- est ad aquae mutationes	CXXV ³⁰
Ad tumorem et duritiem iocinoris veterem. idem ad lienosos et hydropicos et arquatos urinam movet	CXXVI
Ad auriginem, quod vitium quidam arquatum, quidam regium vocant	CXXVII

INDEX

Ad lienosos medicamentum	CXXVIII
Aliud ad lienosos medicamentum	CXXIX
Lienem quod sanat extra positum	CXXX
Aliud extra impositum	CXXXI
5 Ad infantes lienosos	CXXXII
Ad hydropicos cum iam distenti sunt aquae multitudine	CXXXIII
Alterum medicamentum eiusdem generis efficacius	CXXXIII
Alvum mollientia	CXXXV
Ad idem	CXXXVI
10 Ad idem	CXXXVII
Altera purgatio per globulos qui devorati integri deiciuntur	CXXXVIII
Alia purgatio eiusdem generis	CXXXIX
Ad taenias necandas et lumbricos	CXL
Ad lumbricos	CXLI
15 Ad <i>τεινεσμόν</i> , quod vitium est extremi intestini irritatio cum desurrectione	CXLII
Ad renum tumorem et ulcerationem	CXLIII
Ad renum dolorem potio ac renum, iocineris lienisque tu- morem ac malum colorem et aquae mutationes	CXLIII
20 Ad lapidem in renibus innatum et urinam suppressam	CXLV
Ad tumorem et exulcerationem vesicae	CXLVI
Ad dolorem vesicae et difficilem exitum urinae, quod vi- tium Graeci <i>δυσονοίαν</i> vocant	CXLVII
Ad vesicam exulceratam	CXLVIII
25 Ad sanguinem per urinam reddentes	CXLIX
Ad calculosos et <i>σκολοπένδροις</i>	CL
Alterum ad eosdem	CLI
Aliud ad calculosos	CLII
Ad calculosos, lienosos, hydropicos	CLIII
30 Ad lumborum dolorem	CLIII
Aliud ad lumborum dolorem	CLV
Ad paralysin et lumborum dolorem compositio Antiochi antidotus. optime facit acopum ad paralysin	CLVI
Ad lumborum dolorem malagma	CLVII
35 Ad podagram cum tumore et fervore et rubore, quam cal- dam vocant	CLVIII

SCRIBONIVS LARGVS

Ad eandem podagram	CLIX
Ad podagram frigidam	CLX
Ad eandem quasi acopum	CLXI
Ad utramque podagram remedium, quod in perpetuum sanat	CLXII ⁵
Ne cui serpens noceat	CLXIII
Ne quem scorpio feriat	CLXIII
Ad morsus et ictus serpentium theriace	CLXV
Altera theriace ad eadem	CLXVI
Altera theriace etiam ad aspidem	CLXVII ¹⁰
Ad viperae morsum proprie	CLXVIII
Antidotos <i>Zωπύριος</i>	CLXIX
Antidotos <i>Μιθριδάτειος</i>	CLXX
Antidotos Apulei Celsi ad canis rabiosi morsum	CLXXI
Ad idem remedium quod brachio alligatur	CLXXII ¹⁵
Antidotos Celsi	CLXXIII
Compositio alia	CLXXIII
Emplastrum mirificum ad canis rabiosi morsum	CLXXV
Antidotus Cassii ad toxicum et tela veneno tincta	CLXXVI
Antidotus Marciani ad omnia mala medicamenta quae te- leia, id est perfecta, dicitur, quae Augusto componebatur	20 CLXXVII
Singulorum malorum medicamentorum propria auxilia	CLXXVIII
Ad cicutam	CLXXIX
Ad opium	CLXXX
Ad altercum	CLXXXI ²⁵
Ad gypsum	CLXXXII
Ad spumam argenti	CLXXXIII
Ad cerussam	CLXXXIII
Ad coriandrum	CLXXXV
Ad leporem marinum	CLXXXVI ³⁰
Ad salamandram	CLXXXVII
Ad aconitum	CLXXXVIII
Ad cantaridas	CLXXXIX
Ad buprestim	CXC
Ad dorycencion	CXCI ³⁵

INDEX

Ad ixiam	CXII
Ad ἐφήμερον	CXIII
Ad toxicum	CXCIII
Ad pharicum	CXCV
5 Ad tauri sanguinem	CXCVI
Ad lac potum	CXCVII
Ad fungos venenatos	CXCVIII
Ad sanguisugam	CXCIX
Quotiens suspicio mali medicamenti fuerit, commune reme-	
10 dium	CC

Item emplastra

Emplastrum viride Tryphonis chirurgi quod facit cum ossa in capite fracta sunt	CCI
Emplastrum viride Megetis chirurgi ad eadem	CCII
15 Emplastrum viride Tryphonis ad vulnera recentia	CCIII
Emplastrum Thraseae ad eadem minus acre	CCIII
Emplastrum viride Tryphonis, facit ad vetera ulcera	CCV
Emplastrum viride Glyconis chirurgi ad omnia mirificum (vocatur <i>ἴστις</i>) vitia corporis	CCVI
20 Emplastrum nigrum quod barbaros dicitur et facit ad omne recens vulnus et contusum	CCVII
Emplastrum nigrum Thraseae, facit ad omne recens vulnus nervorum musculorumque punctus. idem articulos praeci- sos iungit	CCVIII
25 Emplastrum nigrum Aristi chirurgi, ad vulnera recentia punctusque muscularum nervorumque, ad luxum, contusum: praecipue cum ossa fracta sunt artuum : sine alligatura enim dimidio celerius sanat	CCIX
Emplastrum nigrum Tryphonis chirurgi, facit ad contusa et 30 ad canis morsum et furunculos. idem rosa dilutum explet ul- cera concava. idem vocatur <i>βασιλική</i>	CCX
Emplastrum nigrum Aristi chirurgi, facit ad eadem et vo- catur <i>τετραφάρμακος</i>	CCXI
Emplastrum rubrum Dionysi chirurgi, facit ad levia vul- 35 nera et in tenerioribus corporibus	CCXII

SCRIBONIVS LARGVS

- Alterum rubrum emplastrum quo venatores utuntur (facit enim ad canis et ad omnium quadrupedum morsus) Megetis chirurgi CCXIII
- Emplastrum coloris incerti, facit ad omnia medioeria vulnera et ad morsum omnium quadrupedum: ad contusa, incisa articulamenta mire facit. item cicatricem ducit, tumorem non patitur fieri neque pus: fasciam, lanam sucidam non desiderat; in balneo aut solio non excidit. furunculos, strumas aut discutit aut aperit aut persanat CCXIII
- Emplastrum luteum Euelpisti chirurgi, facit ad tenera ulcera mediocriter laesa CCXV
- Emplastrum quod aperit et educit pus, vel si quid aliud subest; ἐπισπαστικὴ dicitur CCXVI
- Emplastrum ex sale album, quod διαλῶν Graeci vocant, facit ad omnem duritiem et diutinum dolorem et dicit sudores: eadem ulcera callosa renovat et cogit facilis cicatricem ducere CCXVII
- Emplastrum aliud ex sale nigrum ad eadem efficacius CCXVIII
- Emplastrum album ad combusta et exulcerata ex frigore, quae perniones vocantur CCXIX 20
- Emplastrum album ad cicatricem ducendam Pacci Antiochi, ad perniones, ad combusta et ulcera quae νακόηθες Graeci dicunt. idem ex rosa dilutum in igne, facit melius omni lipara ad omnia vitia quae in ano fiunt CCXX
- Emplastrum ad combustum mirifice facit. idem nigrum et cito persanat CCXXI
- Lipara ad intertriginem et exasperationem atque tumorem ani CCXXII
- Lipara rufa, facit ad fissuras ani, quas ὁγάδας Graeci vocant. eadem ad eiusdem partis vitia et ulcera diutina CCXXIII 30
- Ad condylomata simplicia complura CCXXIII
- Ad idem composita CCXXV
- Ad idem alia CCXXVI
- Haemorrhoidas quemadmodum medicamento curare oporteat CCXXVII 35
- Non exulceratas eminentias ex qualibet parte corporis medicamento tollere CCXXVIII

INDEX

Suppurationem sine ferro aperire et quod idem medicamen- tum pectoris, lateris, lumborum diutinos dolores tollit	CCXXIX
Melior tryphera, hoc enim nomine appellatur utrumque ge- nus medicamenti	CCXXX
5 Ad stigmata tollenda medicamentum	CCXXXI
Intestinum extremum cum prodierit, quibus oportet reme- diis uti	CCXXXII
Ad testiculorum tumorem	CCXXXIII
Ad veretri tumorem	CCXXXIII
10 Si ulcus sordidum fuerit aut cancre temptabitur corrup- tumve fuerit composita duo	CCXXXV
Si cicatrix ducenda est	CCXXXVI
Ad omne ulcer in omni parte corporis sordidum, communia simplicia medicamenta et compositum unum	CCXXXVII
15 Ad omne purum ulcer et concavum quae complent	CCXXXVIII
Ad omne ulcer in quo caro excrescit duo quae compescant ex pluribus et compositum unum	CCXXXIX
Ad idem alio modo compositum emplastrum ad cicatricem ducendam, <i>καταντικὴ δρομὰς</i> dicitur	CCXL
20 Emplastrum ad cicatricem ducendam	CCXLI
Emplastrum ad idem, <i>διὰ καδμίας</i> dicitur	CCXLII
Ad papulas in capite effervescentes vel qualibet corporis parte	CCXLIII
Ad ignem sacrum complura simplicia	CCXLIII
25 Ad idem compositum	CCXLV
Ad idem aliud	CCXLVI
Ad zonam quam Graeci <i>ἔρπητα</i> vocant	CCXLVII
Ad idem aliud medicamentum	CCXLVIII
Ad impetigines simplex	CCXLIX
30 Ad idem aliud	CCL
Ad scabiem simplex unum, compositum unum	CCLI
Ad lepram, quae quasi impetigo est cum prurigine cutis, simplicia quattuor	CCLII
Ad idem compositio	CCLIII
35 Ad idem alterum malagma	CCLIII

SCRIBONIVS LARGVS

Malagma ad ὀπισθότονον, τέταρον, κυνικὸν σπασμόν. idem facit ad omnem tensionem et contractionem nervorum	CCLV
Malagma quod stomachum solutum confirmat, alvum incitat, supprimit et adstringit quicquid opus est	CCLVI
Malagma ad pectoris et lateris dolorem et quicquid ex perfrictione fit	CCLVII
Malagma ad omnem dolorem, praecipue iocineris	CCLVIII
Malagma ad iocinoris et lienis tumorem et dolorem	CCLIIX
Malagma ad praecordiorum tensionem	CCLX
Malagma ad lienosos	CCLXI ¹⁰
Malagma ad omnem veterem dolorem, praecipue lumborum	CCLXII
Malagma quod discutit strumas, parotidas, panum. idem suppurationes interaneis partibus futuras aperit. facit ad omnem dolorem item articulorum, praecipue lumborum	CCLXIII
Malagma ad omnem dolorem corporis et articulamentorum, facit et ad podagram	CCLXIII ¹⁵
Malagma ad contusionem pectoris, lateris. idem facit ad suspectas in iisdem partibus suppurationes vel iam factas. aperit enim cito et sanat. idem prodest praecordiis tensis, iocineri duro	CCLXV ²⁰
Malagma ad luxum, contusum, canis morsum, parotidas, strumas, podagram	CCLXVI
Malagma ad podagram et omnem dolorem et tensionem nervorum	CCLXVII
Acopum ad perfrictionem, lassitudinem, dolorem, tensionem nervorum, item hieme non patitur perfrigescere	CCLXVIII ²⁵
Acopum quod per vindemiae tempus componitur, facit ad omnem dolorem corporis et nervorum	CCLXIX
Acopum odoris gravioris ad perfrictionem et dolorem nervorum	CCLXX ³⁰
Acopum optimi odoris quo Augusta et Antonia fere utebantur, facit ad nervorum dolorem, perfrigescere non patitur	CCLXXI

Ad capitis dolorem

I. Ad capitis dolorem etiam in febre primis diebus bene facit serpylli pondo quadrans, rosae aridae pondo quadrans. haec incoquuntur duobus sextariis aceti acerrimi, donec ad dimidias perducantur. inde sumitur 5 cyathus et in duobus rosae commiscetur frequenterque curatur ex eo caput: ubi enim concaluit quod infusum est, nisi eo recens adiciatur, nocet.

II. Item prodest eodem modo ruta per se vel cum hederae bacis decocata. polygonion quoque et menta multis profuit eadem ratione decocta et infusa capiti dolenti, spondylion et agni semen et platani pilulae similiter 10 aceto incoctae rosaeque folia residuo aceto commixta.

III. Cum autem pluribus diebus permanserit dolor, tum omnium supra dictorum oportet uncias singulas sumere iisque admiscere lauri bacarum, castorei, nucum amararum, pulei, samsuci foliorum, singulas uncias et in aceti sextariis tribus decoquere ad dimidias et eodem modo rosa admixta 15 non tam frequenter caput curare.

III. Ad omnem capitis dolorem efficaciter prodest crocomagmatis pondo sextans, aluminis fissi vel gallae pondo uncia. haec terere ex aceto et rosa vicibus adiecta oportet, usque dum mellis habeant spissitudinem, atque inde frontem et utraque tempora oblinere.

V. Ad capitis dolorem, cum inveteraverit, bene facit haec compositio: myrrhae X p. I, croci X p. II, amygdalarum amararum X p. II, rutae viridis X p. III, sphondylii X p. I, panacis X p. I, lauri bacarum X p. III, serpylli X p. II, castorei X p. I. teruntur haec omnia aceto et fiunt pastilli; cum opus est, diluuntur aceto et rosa in mellis spissitudinem 25 atque ita frons et tempora inlinuntur.

VI. Oportet vero permanente capitis dolore materiam quoque detrahere ex eo per nares vel os. quae res etiam auriculam vel dentem dolentibus prodest nec minus quibus subitae vertigines obversantur, quos scotomaticos Graeci dicunt; item comitali morbo correptos et caligine impeditos ex magna parte levat. debent autem ii omnes pridie abstinere et 5 superioribus diebus aquam potare.

VII. Per nares ergo purgatur caput his rebus infusis per cornu, quod rhinenchytes vocatur: hederae suco per se vel betae suco cum exiguo flore aeris vel cyclamini suco mixto lacte aut aqua pari mensura.

VIII. Bene detrahit e naribus liquorem et haec compositio: salis, nitri, 10 mellis, aceti, olei veteris, singulorum X p. binum, cyclamini suci, staphidos agrias, quam herbam pediculariam, quod eos necat, quidam appellant, singulorum X p. I. haec in unum mixta naribus per cornu infunduntur vel pinna longiore nares interius perflicantur. cum satis visum fuerit fluxisse, ut reprimatur, aqua frigida nares diutius abluere pura oportet 15 vel ea, in qua pridie crocum adiectum maceratum fuerit.

IX. Sed si per os magis detrahere materiam visum fuerit, quia non sine tormento per nares ea deduceretur, suadebimus pyrethri radiculam commanducare atque subinde hiantem pati fluere salivam, vel uvam passam cum piperis albi granis totidem dabimus commanducandam et expuendam: aeque enim et haec deducunt pituitam. bene facit et sinapi ex aceto tritum et non excastratum gargarizatum trium cyathorum mensura admixto mellis pondo quadrante: detrahit enim largiter pituitam.

X. Prodest, cum diu caput dolet, et adtondere ad cutem et radere et diutius siccum ad relaxationem cutis fricare et aqua calida fovere pura 25 vel laurum incoctam habente. quo tempore etiam sternutamentum concitare non alienum erit medicamento, quod ex his rebus componitur: veratri albi, castorei, struthii, quod est radix lanaria, piperis albi, singulorum X p. I. haec contusa tenuiter forato cribro transmittuntur; cum opus

COMPOSITIONES VI–XIII

fuerit, per pinnam aut calatum scriptorium naribus sufflentur vel specillo. tincto in aquam et excusso tacta naribus inicianter. proritat sternutamentum etiam per se contusum et eadem ratione iniectum veratrum album. linguam enim nigram, siccam et aridam sternutatio statim inundat.

5 XI. Capitis dolorem quamvis veterem et intolerabilem protinus tollit et in perpetuum remediat torpedo nigra viva imposita eo loco, qui in dolore est, donec desinat dolor et obstupescat ea pars. quod cum primum senserit, removeatur remedium, ne sensus auferatur eius partis. plures autem parandae sunt torpedines eius generis, quia nonnumquam vix ad 10 duas tresve respondet curatio, id est torpor, quod signum est remediationis.

Ad comitialem morbum

XII. Ad comitialem morbum, quem Graeci epilepsiam vocant, herbam, quam iidem †oximidam †, nos nervalem appellamus, oportet ieunum 15 quam plurimam viridem comesse a prima luna ad tricesimam. haec eadem herba ebrio data copiosa in crapula vinum discutit mentemque restituit.

XIII. Item hinnulei cervi coagulum intra novem dies exceptum bene facit ad comitialem morbum. intellegitur autem dierum numerus ex eo, quod iacent aures hinnuleorum primis temporibus, a nono die subriguntur. oportet ergo sumere tunc coagulum et arefacere, quo neque sol neque lunä accedit, atque inde dare pueris quidem viae magnitudinis globulum ex aquae calidae cyathis duobus, maioribus fabae solidae magnitudine ex aquae calidae cyathis tribus per dies triginta. dentur autem aquae purae supra medicamentum eyathi duo aut tres. hoc remedium qui monstravit, dixit ad rem pertinere occidi hinnuleum tinctorio, quo gladiator iugulatus sit.

XIII. Constat inter plures et crocodili testiculum pondere X I aut victoriati per dies triginta ex aquae cyathis tribus sumptum multos remediasse.

XV. Ad recentem comitiale morbum cito proficit, ad veterem tardius: thymi albi X p. III ex aceti cyathis tribus et mellis boni pondo ⁵ uncia; ut dilutum iejunus bibat per dies quadraginta quinque. sed cum biberit, citatus ambulet milia passuum non minus III et dimidium.

XVI. Scio Romae quandam honestam matronam aliquot comitiali morbo liberasse hoc medicamento: eboreae scobis hemina, mellis Attici pondo libra. haec in unum miscentur; postea adicitur, si puer fuerit qui ¹⁰ laborat, testudinis masculae, palumbi masculi, utrorumque ferorum, id est nuper captorum, sanguis, quantum fluxerit, dum viva utraque animalia dimittantur: sin autem puella fuerit, feminini generis animalia sint et eodem modo capta sanguine effuso emittantur. oportet autem clavum Cypri aeris acutum demittere in iugulum testudinis et palumbi ¹⁵ venas, quae sub alis sunt, aere acuto incidere. hoc medicamentum ligneo vaso signatum reponitur. cum opus fuerit, dantur ex eo luna decrescente per continuos dies triginta primum coclearia tria, deinde quinque, deinde septem, deinde novem, summum undecim, et rursus novem, deinde septem, deinde quinque, postea tria et iterum augetur minuiturque numerus ²⁰ cocleariorum, donec dies triginta ante dicti consumantur. postea oportebit scobis eboreae heminam per duos menses consumere vitio correptum, accipientem ex ea terna coclearia in die ex aquae cyathis tribus. hoc medicamento qui utitur, neque vinum neque suillam gustet; praeterea habeat in brachio viriam eboream.

XVII. Nam sunt et qui sanguinem ex vena sua missum bibant aut de calvaria defuncti terna coclearia sumant per dies triginta; item ex iecinore gladiatoris iugulati particulam aliquam novies datam consumant. quaeque eiusdem generis sunt, extra medicinae professionem cadunt, quamvis profuisse quibusdam visa sint.

25

30

COMPOSITIONES XIII – XXI

XVIII. Illud tamen non oportet ignorare, sanari hoc vitium, cum cognitum est, aliquibus: viros facilius mulieribus remediari, pueros vel virgines liberari post complexum et devirginationem.

Collyria composita lenia

5 **XIX.** Ad conturbationes et epiphoras oculorum scio multa collyria, tametsi tarde, magnos tamen effectus habere; sed nulli collyriorum tantum tribuo quantum lycio Indico vero per se. hoc enim inter initia si quis ut collyrio inungatur, protinus, id est eodem die, et dolore praesenti et futuro tumore liberabitur. supervacuum est autem nunc laudes eius re-
10 ferre: in aliis enim expertus intelliges simplicis rei vix credendos effectus.

XX. Oportet vero minime quater quinquesve ex intervallo inungere, deinde cum coniverint oculi ad singulas inunctiones, ex aqua quam poterint sustinere calidissima spongeis expressis vaporare eos diutius eodemque die in balneum ducere, ita ut cum cetero corpore caput quoque et
15 facies calda immergatur et foveatur, vinoque uti, ut quisque adsuetus est; postero die si qua vestigia epiphorae remanserint, inungere collyrio aliquo acriore aquato sub vespere et rursus in balneum deducere et vinum dare eodem modo. fere enim uno die tollit epiphoram et praecipue incipientem neque adhuc alio medicamento tactam. sed si ea vis fuerit epi-
20 phorae, ut non cedat uno die, spectare oportebit donec impetus sedetur, et ita in balneum deducere ceteraque facere, quae praecepimus. idem hoc medicamentum etiam supraperunctum tardius quidem, sed eosdem effectus praestat, maxime in teneris corporibus, ut mulierum et puerorum, quorum oculi nullius medicamenti vim sustinent. triduo enim aut
25 plerumque quadriduo tollit dolorem adiutum ovi infusione et aquae calidae vapore.

XXI. Item compositorum collyriorum hoc maxime probo ad recentes epiphoras et conturbationes oculorum tumoresque et dolores: aloes Indicae X p. IIII, croci X p. II, opii X p. I, commis X p. IIII, plantaginis
30 sucii cyathos tres. terere oportebit per se crocum diligenter, deinde cetera admiscere pridie macerata sucii plantaginis cyatho atque ita reliquis

duobus cyathis admixtis, cum spissata fuerint, collyria fingere. utrumque autem genus medicamenti eximie prodesse iudico proprietate quidem quadam; sed praecipue quod nullam in se aspritudinem habent ut ple-
raque, quibus fere inunguntur homines. nam quae ex cadmia aut aere usto eiusdemque generis pigmentorum componuntur, quamvis curiose 5 terantur, naturam tamen suam amittere non possunt. numquam enim ut sucus diluuntur, sed cum in summam subtilitatem deducta sunt perseve-
rantia terentium, corpora tamen quasi pulverulenta necesse est maneat,
quae oculorum partes velut configunt, certe exterius pungunt foramina
primae tuniculae oculi atque in initiiis interdum non tam molestam futu- 10
ram concitant epiphoram.

XXII. Quo nomine etiam quod diaglaucium dicitur probo in initiiis. nam et hoc genere quodam ex eadem materia constat nec ullam aspritu-
dinem habet, quandoquidem sic componitur: croci X p. V, sarcocollae X
p. X, glacei suci X p. XX, tragacanthei X p. V et opii X p. V. hoc enim 15
ego adicio et ita melius respondet. sed opium et in hoc et in omni collyrio
medicamentoque verum adipere oportet, quod ex lacte ipso papaveris
silvatici capitum fit, non ex suco foliorum eius, ut pigmentarii institores
eius rei compendii et lucri causa faciunt. illud enim cum magno labore et
exiguum conficitur, hoc sine molestia et abundanter. teritur ante omnia 20
crocum aqua pluviali, deinde adicitur sarcocolla, glaucium, opium, trag-
acanthum, prius omnia seorsum macerata non multa eius generis aqua,
ut quam primum, id est, si potest fieri, eodem die fingantur collyria: solet

COMPOSITIONES XXI—XXIII

enim diu neglectum mortario inacescere. his fere utor primis diebus collyriis non sine ceteris auxiliis, prout res postulat, abstinentia dico, sanguinis detractione, meliusque ea ceteris proficere adfirmo.

XXIII. Cum vero pluribus quis diebus vexatus fuerit epiphora et per severantia umoris et pituita ipso calore oculorum glutinosior visa fuerit (quod fere sexto septimove die accidere solet), tum proderunt et ea, quorum genus superius improbabimus, composita ex rebus metallicis: facilius enim iam patiuntur oculi, si modo exulcerati non fuerint, iniuriam. quorum praecipue hoc mihi placet, quod a colore phaeon dicitur; accipit autem haec: aeris usti X p. XII, cadmiae ustae X p. XII, stibii cocti X p. XII, acaciae chylismatis X p. VI, aloes X p. III, opii X p. II, croci X p. III, castorei victoriati pondus, myrrhae, lycii idem ponderis, commis X p. XVIII. aqua pluviali quae sunt dura tam diu teruntur donec levissima fiant, postea cetera alio mortario singula trita admiscentur; cum tollendum est, commi adicitur. hoc quidam etiam in initiis utuntur cum ovi aquato liquore per se vel cum collyrio, quod a cinereo colore spodiacon appellatur.

XXIII. Collyrium spodiaccum a quibusdam cinereum dicitur, componitur autem ex his: cadmiae botroitidos ustae super testam, donec in candescat, et vino Falerno extinctae X p. XL, cretae Samiae astera quam vocant Samias X p. LXXX, stibii cocti X p. XX, opii X p. X, commis Alexandrini X p. XX. teruntur haec omnia pluviali aqua, ultimum commi adicitur; ante hoc, cum cetera levia sunt facta, opium miscetur maceratum pridie aqua. facit hoc per se etiam initio, cum tenuis abundansque fluit lacrima et pustulae molestae sunt, aut cum prima tunicula oculi

exesa est aliave exulcerata. cum purum ulcus est, diluitur fere ovi albore, quod est tenuissimum.

XXV. Ad sordida ulcerorum crustasque habentia, quas escharas vocant, item ad carbunculos, quos anthracas dicunt, facit bene et per se mel Atticum purum pyxide Cypri aeris conditum et repositum mensibus 5 duobus nec minus: quanto enim diutius remanet, efficacius fit.

XXVI. Sed praecipue hoc collyrium, quod quidam Athenippum, quidam diasmynnes, quidam euodes vocant, quia boni odoris est. [sed praecipue hoc] quod etiam ad pustulas papulasque et suppurationes oculorum facit et ad cicatrices non veteres et ad palpebrarum recentem aut in corporibus tenerioribus aspritudinem. oportet autem eo ad sordida ulcerula diluto cum ovi albo, id est aquatissimo, uti, deinde, cum lacrimae fluere desierint, cinereo superinungere. item ad pustulas ex ovo tritum facit, ad papulas vero et ad dolores cum rubore et distentione oculi sicca, cum lacte muliebri, ex aqua autem ad cicatrices recentes extenuandas et palpebrarum aspritudinem tollendam, subiecto scilicet specillo aut inversa palpebra, si quis eo <non> utatur. componitur autem ex his: pompholygis lotae X p. VIII, aeris usti X p. VIII, croci X p. IIII, myrrhae X p. IIII, nardi X p. VI et victoriati, lapidis haematitis X p. II et victoriati, piperis albi grana decem, opii X p. I et victoriati, commis X p. X. teritur vino 20 Chio.

XXVII. Collyrium psittacinum, a colore ita dictum, facit ad epiphoras, quae cum tenui et acri lacrima consistunt, item ad ustiones et solutas cicatrices et vastum tumorem, quem, quia a loco interdum videtur propel-

COMPOSITIONES XXIIII–XXX

lere oculum, proptosin vocant, cum ovi albo, quod est tenuer. sed prae-
cipue facit, cum quasi sanguine suffusi sunt oculi et ob id nullum nisi
lenissimum collyrium patiuntur. recipit autem haec: croci X p. III,
cadmiae X p. III, stibis X p. III, opii X p. II, commis X p. II, amyli
5 recentis et dulcissimi X p. III. eodem ordine, quo scripta sunt, in mor-
tario debent teri ex aqua pluviali; amyrum autem, cum iam fingendum
erit collyrium, adicietur. interdum et hoc superinungantur qui prius Athe-
nippio curati sunt. his fere collyriis lenibus omnia, quae cum tumore et
dolore fiunt circa oculos, remediamus.

10

Collyria acria

XXVIII. Acerioribus autem his: ad cicatrices extenuandas et palpebras
asperas, quod, quia ex quattuor rebus ut quadriga equis constat et celeres
effectus habet, harma dicitur; recipit autem haec: aeris usti X p. III,
thuris arboris corticis X p. III, ammoniaci guttae X p. III, commis X
15 p. III; teruntur ex aqua pluviali.

XXIX. Hoc etiam superunctum ad puerorum epiphoras et qui non
sufferunt inunctionem facit, ut huiusmodi medicamenta, quae perichrista
vocant: croci Siculi pondo uncia, commis pondo uncia; haec aqua terun-
tur, fiunt collyria.

20 XXX. Est et hoc medicamentum satis efficax, quo ita oportet palpebras
perungere, ne quid intra oculum fluat. recipit autem haec: croci Siculi X
p. III, magiae croci X p. XII, thuris X p. III, aluminis rotundi X p. VI,
opii X p. I, myrrae X p. II, commis X p. III. vino Falerno teruntur;
cum levia facta sunt et crassitudinem habent mellis spissi, adicitur passi
25 Cretici pondo sextans; reponitur pyxide stagnea; si passum adiectum
non erit, collyrium <non> erit.

SCRIBONIVS LARGVS

XXXI. Bene facit et hoc medicamentum, quo Augustus usus est, et recipit haec: aluminis fissi X p. XL, thuris candidi X p. X, aloes X p. XV, croci X p. XV, opii X p. II, gallae X p. X, rosae foliorum aridorum X p. X, plantaginis suci vel seminis X p. X. vino Falerno teruntur; cum levia facta sunt et mellis spissitudinem habent, adicitur passi sextarius aut hemina et rursus commiscetur. reponitur vase stagneo vel argenteo.

Collyrium psoricum

XXXII. Ad caliginem et ad aspritudinem oculorum siccamque perturbationem sine tumore, quam xerophthalmiam Graeci appellant, facit hoc collyrium bene quod psorieon dicitur. habet autem haec: croci X p. XII, ¹⁰ psorici X p. XXIII, psimithii X p. III, opii idem, piperis albi idem, commis X p. VI; aqua pluviali commiscentur, teruntur.

XXXIII. Stratoticum collyrium ad aspritudinem et caliginem, recipit autem haec: psimithii X p. VI, piperis albi X p. I, omphacii X p. II, cadmiae X p. III, opobalsami X p. II, opii X p. I, commis X p. II. teruntur aqua pluviali. collyrium hoc melius superiore ad caliginem facit.

XXXIII. Stacton quod vocant ad eadem, fere autem magis mulieribus prodest. habet haec: cadmiae X p. XII, stibis X p. VI, piperis albi X p. II, misys usti, donec pumiceum fiat, X p. II, aeruginis rasae X p. I et victoriati, aeris floris idem, commis X p. V; aqua pluviali teritur. ²⁰

XXXV. Collyrium acre ad extenuandas cicatrices et quamvis veteres caliginemque et aspritudinem angulorum, quod semel inunctum plurium dierum effectum praestat; oportet autem eo aquato uti, diu enim tenet: ammoniaci guttae pondo libram, aeruginis pondo libram, commis pondo

COMPOSITIONES XXXI–XXXVIII

quadrantem. pluviali primum teritur aerugo, postea cetera adiunguntur macerata aqua.

XXXVI. Collyrium quod proprie facit ad aspritudinem palpebrarum et callositatem; oportet autem aut subicere specillum aut invertere palpebram: aeris usti X p. XXIIII, aeruginis X p. VI, croci X p. X, myrrae X p. I, nardi spicae X p. I, cassiae rufae fistularum victoriati pondus, piperis albi grana XLV, commis X p. IX; vino Chio teruntur.

XXXVII. Medicamentum liquidum ad palpebrarum veterrimam aspritudinem et excrescentem carnem, sycosin quam vocant, item callum durissimum; hygram appellant, quia est liquidum medicamentum; carnem ex palpebris tollit sine magno dolore. recipit haec: myrrae, thuris, croci, singulorum X p. III, misyi X p. III, chalcitis X p. VI. haec teruntur diligenter aceto acri; ubi levia facta sunt et habent spissitudinem passi, miscetur eis mellis Attici pondo libra. deinde in patella aeris Cypri super carbones posita infervescit, donec mellis habeat non nimium liquidi spissitudinem, atque ita reponitur pyxide aeris Cypri. cum opus fuerit, invertitur palpebra, deinde hoc medicamento suffricatur curiose ad delacrationem, id est, ubi desierit mordere medicamen, rursus invertere oportet palpebram atque ita pollice impresso membranas innatantes abducere, quae facile subsequuntur. post haec cinereo ex aqua inungendi erunt crassiore. hoc inventum multorum annorum callos et aspritudines palpebrarum desperatas a quibusdam oculariorum paucis diebus tollit.

XXXVIII. Hygra, ad suffusiones oculorum, quas Graeci hypochymata dicunt, medicamentum liquidum: feniculi suci X p. III, opobalsami X p. III, mellis Attici X p. III, olei viridis X p. III, hyaenae fellis X p. I, euphorbi X p. I. hoc oleo diluitur et ita commiscetur ceteris. aquato uti oportebit hoc medicamento: est enim acerrimum et undique humores trahit. quamobrem non sunt inungendi, qui capitis dolorem aut gravitatem habent; item ante biduum aut triduum ut aquam bibant, quos desti-

SCRIBONIVS LARGVS

naverimus eo unguere. quamquam melius facient etiam, si perseveranter aquam potaverint: vitio enim molestissimo facilius inter initia carebunt.

Non praeterit me habere te prudentes ocularios, quibus si nomina dixeris collyriorum in hoc libro scriptorum, contendant forsan se quoque habere eadem composita; sed si pondera aut effectus comparare voles, longe 5 diversos invenies. ego enim ipse eodem nomine multa composita, non eisdem ponderibus et rebus, interdum habeo, sed his maxime probatis utor. nec utique adfirmo non posse et alios eadem habere; nam et ipse ab aliis accepi, sed raro. scio quosdam ocularios simpliciter tradentes compositiones, meque multum elaborasse, ut veras et incorruptas acciperem, 10 conscientius sum mihi. neque illud rursus dico, novas et non aliquibus notas me in hoc libro congesturum compositiones, verum etiam quasdam divulgatas et, ut ita dicam, publicatas: eiusmodi enim, quia efficaces sunt, etiam pluribus in notitiam veniunt.

Ad aurium dolorem

15

XXXIX. Ad auriculae et tumorem et dolorem sine ulcere prodest herbae urceolaris aut cucurbitae ramentorum sucus recens et tepens per strigilem in foramen auris dolentis infusus. item bestiolae multorum pedum, quae tactae complicant se in orbem pilulae rotundissimae similem (catoecidius onus aut polypodias Graeci hoc genus animalium vocant) 20 oleo domestico complures infervefactae vase ferreo bene faciunt. prodest et gliris pingue et gallinae adeps et medulla bubula liquefacta tepensque infusa.

XL. Sed praincipue picis flos, quod pisselaeon appellant, cum oleo communi mixtum, ita ut tertia pars sit olei. nam et dolorem sedat et fere non 25 patitur suppurationem fieri et, si facta fuerit, eadem res persanat. ad summam ego ipse diu vexatus ab aure, cum multis frustra usus essem medicamentis, ab hoc sum persanatus et alios complures sanavi. florem

COMPOSITIONES XXXVIII–XLIII

picis autem appello, quod excipitur, dum ea coquitur, lana superposita eius vaporis; hoc etiam gravitatem odoris protinus tollit.

XLI. Item bene facit hoc medicamentum ad tumorem et ad exulcerationem aurium: aceti acris sextariis duobus incoquuntur mala granata⁵ duo, quibus coriarii utuntur (quia semper acida sunt nec umquam maturescunt, rhoas oxias haec Graeci dicunt) donec madida fiant. tunc haec adiciuntur et admiscentur: aluminis fissi uncia, acaciae suci pondo quadrans. reponitur medicamentum ampulla vitrea. cum opus est, ad tumorem quidem calidum per strigilem infunditur, deinde foramen sumum lana sucida tegitur; ad ulcus autem frigidum per eiusdem generis lanam et auriscalpium inicitur.

XLII. Si caro excreverit in foramine auris, compescitur sine dolore aut ferro hoc pastillo: aluminis fissi pondo triens, aeruginis pondo triens, misyos usti pondo triens, rubricae Sinopidis pondo triens, commis pondo¹⁵ sextans. teruntur priora ex aceto acri, donec quasi cum collyrium componitur levia fiant; ultimum commi adicitur et fiunt pastilli, qui ad omnia ulceræ faciunt aqua diluti, cum aut compescenda sunt aut si cicatricem debeant ducere; sed aquatoribus oportet uti, cum cicatrix ducenda est. bene faciunt et ad exulceratas nares qualibet ex causa et graviter olentes.

20

Ad parotidas

XLIII. Ad parotidas convenit noctuae cerebellum butyro mixtum: discutit enim fere eas sine dolore et molestia. oportet autem aqua marina ferventi novis spongiis demissis et per linteam intortum utrisque expressis vaporare parotidem atque ita oblinere hoc medicamento superque te-²⁵ gere lana sulphurata totam maxillam.

XLIII. Item bene discutit parotidas iris Illyrica contusa cocta ex passo more farinae hordeaciae calda bis vel ter in die imposita.

XLV. Discutit et hoc medicamentum parotidas, antequam suppura-
verunt: spumae argenteae pondo duo, cerussae pondo libra, salis ammo-
niaci pondo libra, aeris flos pondo dodrans, aceti sextarius, olei veteris 5
sextarii duo et dimidium. spumam, cerussam, salem per se et cum aceto
terere oportet mortario, deinde oleo admixto traicere in caccabum am-
plum, ne extrafundatur et effervescat (effervescit enim valde). cum haec
super ignem posita habuerint emplastri temperaturam mollis, deponere
oportebit caccabum; cum desierit fervore, paulatim aspergere aeris flos 10
et movere spatha medicamentum, ne extrafundatur, et rursus coquere,
donec habeat emplastri spissitudinem stricti.

Ad sanguinis eruptionem de naribus

XLVI. Erumpit se e naribus sanguis, qui cum abundanter fluxit, nisi
celerius supprimatur, periculum adfert. proderit ergo aqua frigida vel 15
posca subinde totam faciem per spongiam refrigerare, acetum acre infun-
dere in aurem, cuius e regione sanguis fluit, aut in utramque, si ex utraque
sanguis emanaverit. gypso totam faciem cum fronte et maxime nares
crasse oblinere prodest et caput frigida aqua copiose superposito aliquo
tegumento perfundere vel cucurbitam occipitio adfigere. inicere autem 20
intus narem aut nares oportebit coeleae vivae carnem per se aut cum thu-
ris polline tritam vel herbam, quae, quia multa est et ubique nascitur,
polygonos appellatur. idem trita facit et lysimachios herba eodem genere.
proderit et spongiae particulam praesectam apte forcipe ad amplitudinem
et patorem narium figuratam inicere paulo pressius ex aceto per se. inter- 25

COMPOSITIONES XLIII–XLIX

dum aspargenda ei galla erit vel chalcitis curiose trita vel utraque in unum aequis ponderibus mixta: melius enim facit.

XLVII. Item bene supprimit et hoc medicamentum: mali corticis, quo coriarii utuntur, pondo quadrans, aluminis Aegyptii pondo sextans, chal-⁵ citis pondo uncia. haec trita per sucidam lanam aspersum medicamentum inicere oportebit. facit autem etiam ad omnem ex qualibet parte corporis seu vulnere sanguinis eruptionem.

Quoniam interdum ita ut diximus, [minus] curati praefocari videntur et maxime cum utraque obturata spisse necessario sunt foramina narium,¹⁰ quia spirandi facultas eripitur, non alienum est scire, qua ratione utrumque praestari possit, ut neque spiratio interpelletur neque remedium efficacissimum, quod per oppilationem narium efficitur, excludatur. oportebit ergo sumere pinnam anseris quam maximam vel calami scriptorii fistulam modice plenam, deinde aptare ad longitudinem nasi atque ita¹⁵ praecidere, utraque parte ut perforata sit, involvereque ex fasciola tenui linteae quasi instita et explere circuitum eius, donec cum videatur patior narium cuneatione quadam recipere posse fistulam; atque ita ut est circumvolutam mergere aceto acri et inicere interdum per se vel asperso super acetum utro libuerit ante dictorum medicamentorum. hoc autem²⁰ remedio magis uti, cum per utrasque nares sanguis abundavit.

Ad ulcera in naribus

XLVIII. Ad ulcera in naribus: plumbi sterlus, quod scoriam dicunt, ex vino et murteo oleo vicibus adiecto terere oportet, donec spissum fiat, et ita per pinnam nares obteguntur.

XLIX. Facit et hoc medicamentum bene: pompholygis X p. IIII, ce-

russae X p. XII, hyssopi X p. III. vino Falerno et rosa vicibus adiecta teritur, donec mellis habeat temperaturam.

Ad polypos

L. Ad gravem odorem narium (*οξαιναν* Graeci hoc vitium vocant) aeruginis pondo quadrantem aut squamae aeris pondo quadrantem aut utrarumque rerum pondo sescuncias in mellis despumati pondo libra decoquere oportebit et eo uti liquido per pinnam. *⟨ad polypos⟩*, cum sint a cerebro, paribus ponderibus sicca bene faciunt.

LI. Ad polypos misy ustī, chalcitidis ustae, aeris flos ustī, soreos, aeris squamae *⟨paria pondera⟩* tusa et cibrata. sicco medicamento per pin-¹⁰nam saepius nares tactae, eiusmodi vitia attenuata quotidie emendantur.

LII. Sed quia plerumque vexantur nares gravedine, quae tumore earum efficitur, non alienum est scire te eius quoque rei remedia. prodest igitur quies unius diei et ab omni re abstinentia. perungendae nares erunt bitume liquido aut murra stacta vel pice liquida. postero die pastillus iste ¹⁵ nocte super cibum dandus est et, si opus fuerit, per triduum continuum

eodem tempore. recipit autem haec: apii seminis pondo trientem, anesi pondo quadrantem, alterci seminis, quod hyoscyamum dicitur, pondo trientem, opii pondo unciam. fiunt pastilli ponderis victoriati, alii parte tertia detracta. dantur cum aquae cyathis tribus. faciunt autem et ad 5 oculorum epiphoras et stomachi nauseam et deiectiunculas et ad omnem fluorem.

Ad dentium dolorem

LIII. Ad dentium dolorem quamvis plurimi dicant forfices remedium esse, multa tamen citra hanc necessitatem scio profuisse. itaque cum 10 etiam exesus est aliqua ex parte, eum non suadeo protinus tollendum, sed excidendum scalpro medicinali, qua cavatus est, quod sine ullo fit dolore: reliqua enim solida pars eius et speciem et usum dentis praestabit. sed cum dolor urget, varie sedandus est, partim collutione quorundam, partim commanducatione, nonnumquam suffitione aut impositione ali- 15 quorum. prodest colluere os frequenter radice herbae quinquefoliae incoctae in vino, item herba urceolari et cupressi bacis aqua incoctis; alterci quoque radix aut eiusdem semen linteolo spisso inligatum et aqua saepius infervefactum denti subinde adpositum.

Item levat aequa dolorem dentium portulaca commanducata ab ea 20 parte, qua non dolebunt, ut sucus traiectus contineatur pusillo diutius; et solani sucus tepens bene facit gargarizatus.

LIII. Suffire autem oportet ore aperto alterci semine carbonibus asperso, subinde os colluere aqua calida: interdum enim quasi vermiculi quidam eiciuntur. levat dolorem et bitumen suffitum.

25 LV. Item commanducare proderit herbam rhododaphnen et salivam dolentibus traicere ac pusillo diutius continere et ita hiantem pati salivam decurrere; item mentastrum vel radicem cotyledonos, quae herba similia folia cymbalis habet nasciturque fere in parietibus humidis. py-

SCRIBONIVS LARGVS

rethri quoque radix commanducata multorum levavit dolorem nec minus alumen fissum linteolo spisso circumdatum et ita dolenti pressum diutius continere prodest.

LVI. Imponere ipsi vero denti toto oportet hoc medicamentum quasi emplastrum: peucedani suci X p. III, opopanaxis X p. I, thuris X p. II, ⁵ uvae passae sine granis X p. I. haec per se contundi iubebis, deinde cetera seorsum trita commisceri in unum. ubi fuerit dolor, auriscalpium lana molli involvitur, deinde tingitur ferventissimo oleo atque ita denti primum, deinde proximis gingivis superponitur bis terve, donec hebetescat ex aliqua parte dolor; post hoc medicamento dens cooperitur. si repe- ¹⁰ tierit aut permanerit nihilo minus aliquis dolor, super medicamentum auriscalpium cum lana ex oleo candenti eodem modo imponere saepius oportebit, id est donec dolor tollatur.

LVII. Sed si quando moventur dentes ex perfrictione, confirmandi erunt plurima gargarizatione lactis asinini aut vini Marsici ad tertias de- ¹⁵ cocti, in quo lapathi radices conici debebunt, ut una decoquantur. strin- git etiam dentes alumen, quo infectores utuntur, ex melle Attico, ita ut duae partes sint mellis, tertia aluminis. haec misceri oportet mortario, deinde patella fictili ferrefacere, ut spissentur, atque ita recondere quo- libet vase dum ne aereo. hoc medicamentum primum austere erit et nimis ²⁰ perstringet dentes, postea remissius videbitur.

LVIII. Item proderit motis dentibus hoc medicamentum: aceti acer- rimi valde sextarius unus semis, cedriae verae, ne habeat picis aliquam mixturam, hemina, aluminis fissi pondo triens. teritur alumen cum acetō, miscetur deinde cedriae et una omnia vase aereo coquuntur taeda pingui ²⁵

COMPOSITIONES LV–LX

mota, donec in mellis spissitudinem temperata redigantur. hoc medicamento si quis ter in mense dentes fricuerit, dolorem eorum non experietur,...

Dentifricii compositiones

5 LIX. Dentifricium, quod splendidos facit dentes et confirmat: farinae hordaeæciae sextarium conspargere oportet aceto cum melle mixto et subigere diutius atque ita in globulos dividere sex; quibus dilatatis admiscere salis fossicij semunciam, deinde furno coquere, donec in carbonem redigantur. tunc terere oportebit eos globulos et admiscere spicae nardi quod 10 sati's videbitur ad odorem faciendum; hoc Octavia Augusti soror usa est.

LX. Ad dentium candorem et confirmationem bene facit radicis edulis cortex sole arefacta et contusa, cibrata; item vitrum candidum, quod simile crystallo est, diligenter tritum admixta spica nardi. utuntur plerique etiam huiusmodi dentifricio: herbam urceolarem legunt, cum iam in 15 semine est, quam plurimam cum radice, deinde lotam uno die siccant, postridie recenti muria dura macerant, tertio die expressam olla nova componunt, subinde salis fossicij quasi tabulata interponunt atque ita percoquunt fornace balneariorum, donec in carbonem redigantur. postea tritae ad tertias admiscent spicae nardi quod satis est. hoc cum eo, quod 20 candidos facit dentes, tum etiam confirmat. Augustam constat hoc usam. nam Messalina dei nostri Caesaris hoc utitur: cornorum cervi ustorum in olla nova et ad cinerem redactorum sextarium unum, masticis Chiae pondō unciam, salis ammoniaci pondo sescunciam.

Ad fluorem gingivarum

LXI. Solent gingivae quorundam fluore infestari, quas praegnates quidam vocant. prosunt eis lentisci folia arida contusa et cibrata tenuiter perforato cribro; facit et cinis eiusdem lentisci foliorum ex aqua eiusdem decocti.

5
Compositum hoc autem medicamentum prodest, quod et ad omnia ulcera, quae in ore fiunt, utile est; anthera a Graecis appellatur. recipit haec: aluminis fissi X p. IIII, myrrhae X p. I, croci X p. II, cyperi, id est iunci radicis X p. II, gallae X p. I, rosae lutei floris X p. I, sandaracae X p. III. his omnibus rebus tunsis cretis, arido medicamento uti oportet 10 per pinnam etiam ad parulidas et epnlidas, id est ubi ex transverso gingiva suppuraverit vel ubi super extremum molarem increverit gingiva, aut <ad> tonsillarum tumorem magnum ut digito pressius fricentur.

Ad cancer in ore

LXII. Est et molestum interdum, cum cancer os corripit, quod in ini- 15 itiis neglectum brevi spatio temporis mortis causa est. oportet ergo, cum primum visum fuerit, antequam latius serpat faucesque occupet, misy

COMPOSITIONES LXI—LXVI

usto quam plurimo cum melle uti saepius, deinde colluere aqua oleastri decocti subinde aut corticis mali granati.

LXIII. Medicamentum Andronios prodest in omni parte corporis factum cancer; recipit autem haec: mali granati corticis $\frac{X}{2}$ p. $\frac{X}{2}$, terrae mali $\frac{X}{2}$ p. IX, aloes $\frac{X}{2}$ p. IIII, thuris $\frac{X}{2}$ p. IIII, myrrhae $\frac{X}{2}$ p. II, gallae $\frac{X}{2}$ p. VIII, aluminis fissi $\frac{X}{2}$ p. III, aeris flos $\frac{X}{2}$ p. II. teruntur et cribrantur sieca curiose, deinde admiscetur passum Creticum dum habeat spissitudinem mellis et vitro reponitur. cum opus est vino austeri sumendum medicamentum diluitur. facit hoc medicamentum et ad carbunculos et ad ignem sacrum et ad zonam quam Graeci herpetam dicunt.

Ad faucium uvaeque tumorem

LXIII. Ad faucium uvaeque tumorem stomatice hac fere utuntur, quia nullam aspritudinem habet et satis efficax est: uvae Amineae acerbae, cum primum granum incipiet perlucere, suci sextarios quattuor, mellis Attici sextarium commisceto in unum atque in aereo vaso coquito subinde movens, donec mellis spissitudinem habeat.

LXV. Altera eiusdem utor stomatice, cum diutius vexatae partes ante dictae sunt: aluminis fissi $\frac{X}{2}$ p. II, gallae contusae $\frac{X}{2}$ p. II, omphacii aridi $\frac{X}{2}$ p. I, croci $\frac{X}{2}$ p. I, passi Cretici sextarius unus. hoc decoquitur vaso fictili ad dimidias et ita cetera diligenter trita admiscentur. utrumque autem medicamentum stagneo reponendum est vase.

Ad suppurationem faucium

LXVI. Ubi vero suppuratio faucium suspecta est, diutius permanente earum tumore et interdum febriculis non sine horrore intercurrentibus,

SCRIBONIVS LARGVS

oportebit gargarizare quidem aqua mulsa crebrius furfuribus silagineis decocta vel passo ad dimidias decocto bene caldo, uti ore et faucibus diutius contineatur, vel ea aqua, in qua ficus arida pinguis erit decocta; perungere autem fauces hoc medicamento, qua tactus sustinere poterit, pusillo pressius: mellis optimi heminam, resinae terebinthinae X p. II, ⁵ rosae cyathos duos. resinam cum rosa in dupli vaso, uti solent unguentarii, liquefacere oportet, deinde admiscere ei mel et coquere, donec spissum fiat medicamentum. hoc etiam cum eruperit suppuratio uti oportet: expurgat enim et explet idem.

Ad anginam

10

LXVII. Ad anginam prodest et sanguinis detractio, cucurbitarum admissio ceteraque auxilia, quibus medici efficacius utuntur. medicamenta autem simplicia quidem haec faciunt: laser Cyrenaicum, si poterit inveniri, sin minus, Syriacum, aqua dilutum, crassius per pinnam faucibus adhibitum; item euphorbium aqua dilutum. ¹⁵

LXVIII. Compositorum autem medicamentorum haec sunt apta: fellis taurini, salis, aceti, mellis, olei veteris aequas partes in unum miscere oportet et, cum opus fuerit, pinna perficare fauces diutius.

LXIX. Item bene facit: git fricti X p. II, pyrethri X p. I, sagapeni victoriati pondus; melle miscentur haec in unum trita. ²⁰

LXX. Facit bene et hoc medicamentum: fellis taurini X p. II, elaterii, qui est sucus cucumeris silvatici, X p. I, cachryos animati et misy X p. I; trita haec, melle admixto reponitur. cum opus est, dilutum aqua tepida sumitur et fauces perunguntur cogunturque inde quam plurimum devorare: solvit enim ventrem et ita vehementissime prodest (mūltos ²⁵

COMPOSITIONES LXVI—LXXI

enim a summo diserimine mortis liberavit). item hoc medicamentum bene facit: hirundinum pullorum cineris pondo quadrans, hysopi pondo sextans, nitri pondo uncia, piperis pondo semuncia, laseris pondo semuncia; his tritis cretis mellis Attici quod satis erit admiscetur. et hoc ut ceteris 5 medicamentis saepius fauces et pressius fricare oportet.

Multis et hoc profuit medicamentum quod est sine dubio efficacius et vehementius: costi, apii, anesi, schoeni, cassiae rufae, singulorum X p. binum, git X p. I, amomi victoriati p. unius, besae quod est semen *(ruteae silvestris)* X p. II, aluminis fissi semuncia, gallae mediae magnitudinis 10 numero V, croci X p. II, crocomagmatis victoriati pondo, myrrhae victoriati pondo, aristolochiae Creticae X p. IIII, cinnami X p. III, hirundinum silvestrium pullorum cineris pondo uncia, nardi spicae victoriati pondo. haec sive contusa sive creta diligenter melle Attico despumato comprehendantur omnia. cum autem opus fuerit, adicietur quod satis 15 erit eiusdem mellis. hoc Augusta semper compositum habuit.

Ad uvae tumorem et dolorem

LXXI. Uvam supprimit diu iacentem sal ammoniacum, galla contusa aequis ponderibus. eadem ratione aluminis fissi X p. IIII, piperis albi X p. I; quibus in unum mixtis cocleario ter tacta resilit. item herbae

eyelamini suco per coclearium ter die tacta ac per triduum non solum resilit ac fit minima, sed etiam raro valde molestat. item ad uvae tumorem et tonsillarum siccum et efficax medicamentum: gallae tusae pondo uncia, aeris flos pondo semuncia, menarum sine ovis quae sunt salsarum capita decem. haec comburuntur et ita ceteris admiscentur cineres et postea nihilominus in unum diutius teruntur. oportet autem digito humido tangere medicamentum et sic uvam ab imo rectam diutius supprimere sursum versus. item aliud efficacius ad uvam diu iacentem: cyperi siccatae bene pondo quadrans, myrrhae 7 S, croci siccatai ante 7^r, sandaracae X p. I, aluminis fissi 7 S, aeris ustii 7 S. haec omnia in unum tunduntur, cribrantur ac digito melle uncto medicamentum sumitur et ita uva levatur ac tonsillae pressius fricantur per triduum; vel, si voles, digito mundo sine melle curabis.

Ad tumorem et raucitatem arteriae et vocis abscisionem

LXXII. Ad arteriam exasperatam simplicia quidem haec faciunt: commi Alexandrinum vel tracantum per se sub lingua retentum; compositio autem haec est. *<deest compositio>*

LXXIII. Ad tumorem arteriae papaveris silvatici iam maturi, viridis tamen adhuc, capita quam plurima vase fictili conieuntur aquaque su-

COMPOSITIONES LXXI – LXXV

perfunduntur, ut supernatet duobus tribusve digitis. haec ubi triduo macerata fuerint, eodem vase coquuntur, donec demadescant; postea exprimuntur capita omnisque aquae percolatae prius diligenter mensura capitur, ad cuius modum mellis Attici quarta pars miscetur; deinde per 5 duplex vas coquitur, donec mellis habeat spissitudinem. hoc medicamentum et ad arteriae tumorem et ad tussim facit.

LXXIII. Altera arteriace ad fluorem et raucitatem arteriae. item ex ea ad tussim et abscisum sonum vocis. tragacanthi X p. VI, commis Alexandrinae X p. VI, myrrhae X p. I, thuris X p. II, croci X p. I, piperis 10 albi grana XX, caryotarum recentium trium pulpas medias detracta exteriori cute interioribusque venis vel uvae passae novae et incorruptae purgatis interioribus granis X p. VIII. commi et tragacanthum passo Cretico uno die et una nocte macerari oportet et postero die pila et pilo mundo contundere et cetera trita mortario curiose admiscere, inde dare fabae 15 magnitudine globulum sub lingua tenere devorantem quod liquefactum fuerit. hoc medicamentum pipere detracto et ad tumorem arteriae facit, servandum autem puxide buxea.

LXXV. Arteriace, qua melior non est, refertur autem ad Asclepiaden nostrum, facit ad omnia superius dicta efficacius et quicquid in arteria 20 vitii est. constat ex his: myrrhae optimae pinguis X p. XXIIII, tragacanthi candidi X p. XXXVIII, glycyrizae radicis X p. XVIII, resinae terebinthinae verae X p. XVIII. tragacanthum sicut est contundere et

per cibrum tenuibus foraminibus eicere oportet; deinde myrrham tritam seorsum admiscere et rursus utraque in unum diu terere atque ita in pilam coicere, et ibi cum concaluerint ictu pili, terebinthinam paulatim miscere, donec omnium unitas fiat. postea glycyrizam contusam et cibratam mortarioque nihilominus tritam sensim aspergere oportet. ubi haec bene mixta fuerint, dum calet medicamentum, plures accedant et pilulas faciant magnitudinis viciae. fit enim durissima haec arteriace et hoc ipso praecedit ceteras, quia linguae subiecta non facile solvitur et ita diutius exhibit suum effectum.

Ad suspirium

10

LXXVI. Ad suspirium facit bene inter simplicia quidem acetum scilliten quod vocant cocleario ter quaterve sumptum in die. prodest et ipsa scilla, argilla circumdata et furno cocta purgatis exterioribus putaminibus, et quod tenerrimum est eius, mellis duabus partibus Attici mixtum et tritum bene, cocleario semel in die bisve sumptum. profuit multis 15 pulmo vulpis in olla fictili ad cinerem redactus et datus mensura cocleariorum trium cum aquae calidae cyathis tribus, item pulmo cervi eodem modo factus et datus.

LXXVII. Prodest et hoc medicamentum evidenter: aluminis fissi X p. VI, opii X p. I. aqua exigua opium diluitur, miscetur alumini ante 20 trito; fiunt globuli ciceris amplitudinis, dantur iejuno ante cibum quarterni aut quini. hoc medicamentum et ad sanguinis eruptionem ex interioribus partibus facit et ad veterem tussim et ad phthisicos vel alias, qui purulenta excreant.

LXXVIII. Hoc quoque medicamentum ad suspirium satis commode 25 proficit. sulphuris vivi X p. I, nitri X p. I, abrotoni quod tribus digitis comprehendi possit. haec contunduntur et teruntur curiose. cum opus est, dantur ex his coclearia duo cum duobus cyathis aceti calidi iejuno.

LXXIX. Aliud medicamentum ad suspirium efficax valde, facit autem

COMPOSITIONES LXXV—LXXXII

et ad lumborum diutinum dolorem et ad paralysin et hydropicos, lienos: bryoniae, id est albae vitis, radicis **X** p. XII, iris Illyricae **X** p. XII, ammoniaci guttae **X** p. XII, asparagi radicis **X** p. VI, scillae bulbi crudi ex interiore parte **X** p. XII, tragacanthi **X** p. VI. mel miscetur contusis 5 et tritis, donec cerae mollis habeat temperaturam. inde, cum opus est, datur **X** p. I cum aquae mulsae cyathis tribus vel quattuor.

Ad strumas et omnem duritiam in corporis quolibet loco

LXXX. Ad strumas bene facit radix cucumeris sylvatici cocta ex aqua mulsa et trita atque ita imposita, item hebiscum eodem modo factum. 10 sed melius marini lepores oleo vetere necati faciunt in plumbea pyxide clusi, quam diebus quadraginta diligenter alligatam oportet habere. postea ex ea pinna oblinendae sunt strumae superque eas pellis lanata non nimium tonsa tegendi gratia imponenda est. praecipere autem oportet, ne quis hoc medicamento manus inquinet aut inquinatas, priusquam 15 bene laverit, ad os referat.

LXXXI. Ad strumas et ad duritias mammarum mirifice facit, antequam suppurent et post suppurationem nihilominus, hoc medicamentum: olei veteris pondo dua, spumae argenteae pondo libra, gallae Syriaceae pondo triens, mannae thuris pondo uncia, galbani pondo uncia. cum 20 oleo coquitur spuma, donec cerati spissi habeat temperamentum, deinde admiscetur ei galla et secundum hanc manna. cum emplastri habet spissitudinem, tollitur ab igne medicamentum, et cum desinet fervere, paulatim galbanum miscetur per minutas partes; linitur aluta, cum opus est. hoc medicamentum solvit tertio quartove die, si non suppuraverint 25 strumae; sed si apertae fuerint, hieme alternis, aestate cotidie.

LXXXII. Malagma ad strumam et omnem duritiem mirificum, item

ad mammarum muliebrium duritiem et ad paniculas et ad tubera et cetera, quae subito adnascuntur, recipit haec: resinae terebinthinae pondo dua, cerae pondo semissem, propolis, quam quidam ceram sacram vocant, pondo sescunciam, galbani pondo sextantem, olei veteris pondo selibram. haec omnia oleo ad ignem liquefacere oportet et postea miscere visci de quercu pondo quadrantem, ammoniaci guttae pondo quadrantem, hebisci radicis aridae pondo quadrantem, cyperi radicis, quod nos gladiolum appellamus, pondo sextantem, faeculae pondo trientem, aphonitri pondo quadrantem, Asii lapidis flos pondo quadrantem, opopanaxis pondo sextantem. haec omnia ordine, quo scripta sunt, cribrata in caccabum con- 10 iciuntur, opopanax oleo diluitur. ubi temperatum est medicamentum, manibus subigitur; linitur, cum opus est, aluta.

Ad sanguinis eruptionem

LXXXIII. Ad sanguinis eruptionem, sive ex arteria sive a pulmone vel pectore ea fuerit, bene facit symphyti radix, quam quidam inulam 15 rusticam vocant, quidam autem alum Gallicum dicunt, lota aqua frigida et rasa cultello eburneo vel osseo pondere sextantis aut plus, id est, quantum poterit manducare et devorare: neque enim amara est. oportet autem eodem die acetum non gustare, quod interdum per se magnifice solet prodesse, sed huius radicis effectum resolvit. item bene facit poly- 20 goni sucus cyathorum duum aut trium per triduum repetitus et plantaginis et solani eodem modo sucus. prodest et cretae Samiae X p. I sump- tum ex aquae frigidae rigore detracto cyathis tribus. prodest et herbae, quam polion vocant, nos ut opinor tiniariam, fasciculus, quantum manu

COMPOSITIONES LXXXII–LXXXIII

comprehendi possit, in tribus heminis aquae decoctus, ad tertias redactus, si quis inde cyathos tres dederit per triduum.

LXXXIII. Oportet autem sentienti vulnus extra eo loco spongiam ex aqua recenti imponere vel ex aceto acri ac frequenter mutare, ne calefacta noceat, et vetare artus constringere, quod plerique medicorum faciunt, ignorantes quia incitatur sanguinis eruptio muscularum umcompresione, quandoquidem omnis constrictio in utramque partem exiget aequam subiectam materiam; sicut utrem si quis medium laqueo constrinxerit, animadvertiset in utramque partem excludere subiectum liquorem, et si superforatus casu fuerit, incitatione eiaculabitur quod in eo erit. eadem ergo ratione, cum sanguis eruptus est, qui constringunt vi magna artus, exprimentes sanguinem venis subiectum, cogunt magis erumpi per vulnus. huius rei argumentum: si quis super laqueum percusserit venam in brachio, quae est animalis, animadvertiset aequam incitari sanguinem ex ea parte quam ex inferiore loco, cum percussa est vena. et hoc per se quidem si non viderent medici, merito essent culpandi, quod negligentes in ancipiti casu hominum essent; cum vero Asclepiades etiam pluribus usus sit argumentis in hac re, neque ei quisquam contradixerit (quis enim adversus veritatem hiscere potest?), tanto magis sunt custodiendi, qui pollicentur salutis custodiam unius cuiusque se facturos, tam inertes autem et negligentes sunt ut *<ne>* necessaria quidem ad conservandam vitam humanam, quae per aliorum laborem reperta sunt, studeant scire. merito itaque manifeste quidam iugulantur genere quodam incitata eruptione sanguinis ab eiusmodi hominum imprudentia. et, o bone deus, hi sunt ipsi, qui imputant suam culpam in medicamentis quasi nihil proficientibus. sed ad propositum revertamur.

LXXXV. Faciunt etiam composita medicamenta ad sanguinis eruptionem, quorum et hoc est: acaciae suci pondo uncia, hypocistidos, qui est sucus rosae silvaticae, quam caninam quidam vocant, pondo uncia, balausti, quod est flos mali granati, quo coriarii utuntur, pondo uncia, opii pondo semuncia. balaustum contunditur, siccatur, siccum mortario 5 teritur. cetera pridie macerata in aqua commiscentur diligenter et pastilli finguntur, quidam pondere X I, quidam victoriati. dantur ad aetatem cuiusque ex aquae frigidae remissae cyathis tribus aut duobus. hic pastillus bene facit ad dysentericos, id est ad torminosos.

LXXXVI. Alter pastillus ad sanguinis eruptionem mirifice faciens: 10 tragacanthi X p. IX, Samiae cretae X p. VII, cerae Pontica e X p. IX, glycyrizae (est autem radix dulcis) suci X p. V, symphyti suci X p. XII, commis X p. IIII, hypocistidos suci X p. VII, thuris X p. V, aluminis liquidi X p. V, opii X p. V, amuli X p. VI, myrrhae X p. V, croci X p. VII, plantaginis suci X p. III; passi Myconii quod satis erit miscebitur, fiunt 15 pastilli, alii pondere X I, alii victoriati. dabuntur ex aquae tepentis cyathis duobus et dimidio.

Ad tussim veterem et destillationes et suspiria et inflationes, cum dura
habent praecordia, et lienosos et phthisicos

LXXXVII. Catapotium, id est medicamentum, quod non diluitur, sed 20 ita ut est devoratur, ad tussim, quae cum fluore est: croci pondo uncia, myrrhae pondo sextans, opi pondo quadrans. contunditur crocum, per-

COMPOSITIONES LXXXV – XC

cibratur; contusae myrrhae opium admiscetur aqua exigua dilutum. postea adicetur crocum, et cum in unum omnia bene mixta sunt, finguntur pilulae ervi magnitudinis; dantur in noctem ternae vel quaternae.

LXXXVIII. Catapotium alterum ad tussim aridam: myrrhae, piperis, 5 castorei, galbani, storacis, opii, singulorum idem ponderis. castoreum et piper contunduntur et cibrantur, deinde myrrhae ante tritae et cretae et ceteris contusis aequa admiscentur. ubi omnium unitas mortario facta est, melle despumato medicamentum comprehenditur, deinde formantur pilulae viciae magnitudinis; dantur ternae vel quaternae in noctem.

10 LXXXIX. Aliud catapotium ad tussim veterem, suspirium et phthisi temptatos, lienem et iecur durum habentes; idem inflationem tollit et purgat mulierem, si qua ex partu substiterunt: styracis X p. VI, myrrhae X p. II et victoriati, opopanacis X p. II, iris Illyricae X p. II, galbani X p. II, resinae terebinthinae X p. V, alterci seminis X p. I, nitri X p. I, piperis albi X p. I, opii X p. I. irim, altercum, piper contundere oportet et cibrare, nitrum mortario terere et cetera pilo commiscere et postea haec eis adicere atque facere catapotia magnitudinis fabae, inde terna vel quaterna in noctem dare ad inflationes in ipsa distentione cum aquae calidae cyathis tribus.

20 XC. Pastillus ad tussim, destillationem pectoris et pulmonis, ad epiphoras oculorum, vesicae dolorem, qui cum fluore consistit, ubi saepius et non sine cruciatu urinam faciunt, item ad eos, qui sanguinem ore eiciunt aut per urinam reddunt, ad deiectionem, tormina, gravedinem, cholera, stomachi crebram nauseam cum vomitu sine febre, et quidquid 25 reprimere et siccare oportet, optime compescit; praeterea facit ad omnis partis corporis dolorem praeter capitis; quin etiam si quando aliis hic

fuerit iunctus, alii vitio non erit tunc dandum hoc medicamentum. cum autem ad omnia, quae supra dixi, manifeste prosit, tum praecipue ad initio phthisicos bene facit: multos enim eripuit ex magno periculo: interdum bis terve datus hic pastillus. recipit haec: myrrhae troglodytis X p. VI, croci X p. V, opii X p. III, thuris X p. V, alterci albi seminis X p. III, Apollinaris herbae radicis corticis X p. III. contunditur haec cortex sicca per se et cibratur tenui cribro, deinde crocum, postea altercum, myrrha, thus, quibus miscetur opium pridie aqua maceratum; subinde aquae exiguum adicitur, donec fingi pastilli possint pondere victoriati, alii tertia huius ponderis detracta. dantur in noctem ex aquae X cyathis tribus. somnum faciunt, dolorem omnem sedant, ut superius dixi. oportet autem ex eo etiam catapotia facere: quidam enim facilius ea quam potionem sumunt, et non multum interest.

XCI. Ad eadem remissior quidem pastillus, sed non contemnendus: croci, myrrhae, alterci, opii pondera paria contusa miscentur despumato X Attico melle; fiunt pastilli eiusdem ponderis. dantur ad aetatem et vires in noctem. licet et hinc catapotia facere propter eandem causam, sed tunc aqua, non mel adicitur.

XCII. Pastillus ad tussim et sanguinem reicientes et stomachum solutum habentes, facit et ad deiectionem et vesicae dolorem: apii seminis X p. VI, alterci seminis X p. XII, aneti X p. XII, opii X p. VI, croci X p. III, rosae foliorum arefactorum in umbra X p. XII, myrrhae X p. XII. semina et crocum et folia rosae contunduntur, cibrantur, myrrha teritur, opium aqua maceratur, omnia in unum miscentur, aqua adiecta fiunt pastilli victoriati pondere, alii tertia parte detracta. dantur ad stoma-

COMPOSITIONES XC–XCIII

chum imbecillem habentis et sanguinem reicientis ex aquae frigidae cyathis duobus, ceteris ex caldae totidem cyathis.

XCIII. Pastillus ex odoribus bene facit ad omnem dolorem, proprie autem ad tussim, item pectoris destillationem et oculorum epiphoras,
5 facit et ad suspirium et ad lateris dolorem et ad phthisicos et vesica renibusque laborantis vel sanguinem ab urina reddentis cum dolore: cassiae, cinnami, croci, singulorum X p. III, alterci seminis, Apollinaris herbae radieis, singulorum X p. IIII, piperis X p. II, opii X p. IIII, thuris X p. III, nardi spicae X p. II. vino Falerno contusa et trita utraque,
10 ut debent, consparguntur, fiunt pastilli victoriati pondere et alii parte tertia detracta. dantur in noctem, prout vires sunt, cum aquae calidae cyathis duobus aut tribus.

XCIII. Medicamentum, quod per coclearium devoratur, bene facit ad tussim aridam et eos, qui difficulter glutinosa excreant et praefocari
15 videntur interdum, sed praecipue eis, qui lateris dolorem cum febre sentiunt, quos Graeci pleuriticos vocant: liberat enim omni periculo eos. hoc medicamentum Apulei Celsi fuit, praceptoris Valentis et nostri, et numquam ulli se vivo compositionem eius dedit, quod magnam opinionem ex ea traxerat. est autem haec, quae componitur tribus rebus his: mellis
20 Attici despumati libra, piperis nigri electi et ponderosi granis duobus, myrrae troglodytidos X p. I. piper contunditur diligenter et cibratur, myrra teritur mortario curiose et postea utraque in unum miscentur, deinde mellis adicitur quantum sufficiat. dantur coclearia quina vel sena, pleuri-

ticis etiam plura saepius, sed cum intervallo dare oportet et maxime cum tussiunt et praefocari videntur et difficulter spirant sive noctu sive interdiu: protinus enim excreant ea, quae obstant transitui spiritus, et tussire desinunt.

Lexipyretos

XCV. Alterum medicamentum ad tussim aridam: nasturei animati seminis pondo uncia, alterci seminis pondo uncia, opii pondo uncia, myrrae pondo uncia, croci pondo semuncia, sulphuris vivi pondo semuncia, piperis albi pondo quadrans. melle colligitur medicamentum, datur fabae Aegyptiae magnitudine ex cyathis aquae tribus in noctem. facit autem 10 hoc medicamentum ad lateris dolorem et ad stomachi inflationem, gravedinem, coeliacis, qui subito universa deiciunt; prodest et dolenti superpositum et circumdatum denti et, si exesus est, in cavernam eius insertum. tollit praeterea horrores febrem praecedentes, tum cum haec circuitum certum habet, datum ante horam, diutius corpore perfricato ex 15 oleo calido. prodest et eis, qui sine horrore circuitibus febrium vexantur; quamobrem lexipyretos haec compositio dicitur.

XCVI. Aliud ad tussim aridam et glutinosa excreantes, purgat etiam interaneas vomicas, suppurationes: lini seminis, urticae seminis, nasturei seminis, iris Illyricae radicis aequa pondera misceri oportet et cum 20 melle despumato quantum satis sit et frequenter oportet cocleario dare.

COMPOSITIONES XCIII–XCVII

Antidotos hiera Paccii Antiochi ad universa corporis
vitia, maxime ad lateris et podagram

XCVII. Ad lateris dolorem, sive cum febre sive sine febre fuerit, compositio mirifica, non ignorata quidem antiquioribus propter effectus, sed praecipue a Paccio Antiocho auditore Philonidis Catinensis usu illustrata: fecit enim magnos quaestus ex ea propter crebros successus in vitiis difficillimis. sed ne hic quidem umquam ulli vivo se compositionem dedit; post mortem eius Tiberio Caesari per libellum scriptum ad eum data et bibliothecis publicis posita venit in manus nostras, quam antea nullo modo extrahere potuimus, quamvis omnia fecerimus, ut sciremus quae esset. ipse enim clusus componebat nec ulli suorum committebat, pluraque enim quam recipit ipsem contundi iubebat pigmenta fallendi suos causa. hanc postea nos scivimus, quod et sane in libello ipse fatetur, non ab eo inventam sed usu exactiore comprobata ad quae vitia et cum quibus et quemadmodum data proficeret. est enim non ignota, ponderibus tamen antiquis aut adiecit aut detraxit, et res, quae in hac compositione sunt, non utique conveniunt ad antiquas. interdum enim earum quaedam plures etiam numero accipiunt atque ideo non idem praestant, cum interim haec mirifica temperatura composita mirificos effectus habent.

SCRIBONIVS LARGVS

XCVIII. Facit hoc vero medicamentum non solum ad lateris dolorem, sed etiam ad plura vitia efficaciter; quamobrem semper habeo id compositum. percurram autem quam brevissime, ad quae vitia et qualiter datum prosit, ut etiam in libello eius scriptum est et ego ex magna, parte iam expertus sum. sanat ergo morbo comitali correptos, quos epilepticos 5 Graeci vocant, et furiosos, quos maenomenos dicunt.

XCIX. Item sanat quibus subito tenebrae obversantur oculis cum vertigine quadam (scotomaticos hos Graeci appellant) nec minus diutino correptos capitis dolore, quem cephalalgiam appellant. prodest data pondere X duum ex aquae mulsae cyathis quattuor, cum remissi fuerint; et si, frequenter quidem corripiuntur, post binas ternasve accessiones danda erit antidotos hiera. hoc nomen enim tribuit ei propter duas causas, ut existimo: unam, ne nomen eius verum dicendo ostenderet, quae esset (dicitur enim a quibusdam picra, quia amara est, a quibusdam diacolocynthidos); alteram, quo magis sub tanta specie nominis commendaret medicamentum. sed si ex longo intervallo accessionibus vexabuntur, in remissione dolorum saepius dandum erit medicamentum: ita enim aut ex toto remediatur aut certe minuitur cotidie impetus vitiorum et sedatur intervalla que maiora accipit et hoc ipso opportuniores fiunt ad veratri potionem, qua maxime haec vitia tolluntur. dare autem his oportet secundum pur- 15 20

COMPOSITIONES XCVIII–CI

gationem (bis enim aut ter spumosa et glutinosa deiciunt) ptisanae cremorem, holera lenia ex urtica, lapathio, malva facta, torpedine interdum admixta et cum exiguo pane, aquamque potui.

C. Facit bene haec compositio ad suspirium et ad vocis abscisionem et subitas praefocationes ex qualibet causa ortas et ad eos, qui saepius existimantur ab incubone deludi; usque eo tamen vexantur, ut interdum vitae periculum adeant: est enim vitium non contemnendum, utique in processa aetate. quibus dandum erit medicamentum proximo die eius noctis, qua correpti sunt, cum intervallum a somno fecerint et quod satis est ambulaverint, ex aquae hysopum aut marrubium incoctum habentis cyathis quattuor vel quinque pondere X unius vel unius et victoriati, prout res postulaverit; deinde post horas tres quattuorve tremor ptisanae detur.

CI. Facit et hoc medicamentum ad eos quorum musculi maxillares cum maximo dolore tensi sunt adeo, ut aperire os nullo modo possint: tetanon hoe vitium Graeci dicunt; item facit ad depravatam faciem in utramlibet partem: cynicon spasmon hoc idem appellant genus morbi; praecipue vero ad pectoris et lateris dolores prodest ex qualibet causa factos sive latenti et occulta sive manifesta, ut ex ictu, casu, conatu aliquo supra vires vel ponderis supra modum portatione vel contusione, quae frequenter gla-

SCRIBONIVS LARGVS

diatoribus accidere solet in lusionibus et eorum maxime sauciatis, nec minus arbore alta delapsis vel scalis devolutis, excussis a rheda vel curiculo atque ita tractis. sed his, id est ex manifesta causa vexatis, cum aceti cyathis tribus quattuorve danda erit antidotos; eis vero, qui ex occulta causa laborant, ex aqua mulsa proderit. praeterea nervorum tensionibus mirifice convenit. quamobrem facit et ad tremulos et ad sideratione temptatos utralibet: una enim ex contractione, altera cum remissione nervorum conspicitur; paralysim hoc utrumque vitium Graeci appellant. ad quod etiam, cum correpti sunt, prodest ex aquae mulsae cyathis tribus quattuorve datum medicamentum pondere X I vel unius 10 et victoriati, admixto pondere victoriati castorei. prodest et ad articularem morbum, quem arthritim vocant, et ad spinae totius lumborumque dolorem ex aqua mulsa datum ad vires cuiusque. item ad podagram bene facit; nam et in praesentia detractione ipsa levat et in futurum omni molestia liberat. dimidio enim celerius sanantur, qui acceperunt medicamentum, quam prius solebant.

CII. Quid dicam duritias in mammis mulierum cum dolore consisten-

COMPOSITIONES CI—CIII

tis, quas nullum medicamentum levat, †quemadmodum † ex toto, in perpetuum interdum sanat, quas plerique medicorum insanabiles adfir-
mant carcinomata et cacoethes appellantes? poteram nominare honestas
feminas, quas aut ille aut ego hoc medicamento sanavimus, nisi crederem
5 fidem te habere nobis: alioquin ipse tibi iam dixisse.

CIII. Illud vero supra omnium opinionem est, quod ad stomachicos
evidenter convenit, cum sit virosissimum medicamentum ac verum sto-
machus ne adversus lenia quidem et simplicia medicamenta apte sit dispo-
situs. sed videlicet in eiusmodi rebus potentior usus ratione est: expertus
10 enim unus quisque intelleget stomacho quoque hoc medicamentum ex-
imie prodesse.

CIII. Remediat enim eos, quibus frequenter inacescit cibus, et eos;
qui adsidue inflationibus urgentur vel dolore eius vexantur aut adsidue
nauseant aut saliva abundant vel inedia consumuntur stomachumque
15 ita solutum habent, ut ex eo varios liquores subinde exspuant consentiente
capite, ut nullum genus cibi continere possint. item ad bilem atram gene-
rantes, quos melancholicos vocant, bene facit. oportet autem non conti-
nentibus cibos secundum vomitum protinus oleo perunctis et diutius

presse fricatis dare medicamentum pondere X I ex aquae cyathis tribus,
deinde artus constringere et interdum olfactariis reficere et commandu-
catione olivarum contusarum earumque rerum, quae stomachum con-
stringere solent, interim subrectos; recubantes deinde, cum deiecerint,
solutis vinculis rursus perungere et fricare totum corpus atque ita varie-
tate apta ciborum stomachum proritare, ut halica ex mulso malorum
Cydoneorum suco facto vel ex granatorum per se malorum suco vel, si
quos magis delectabit, ex frida posca; secundum quae apala ova pro-
derint et intubi cocti vel crudi ex aceto, item lactucae, caules apio similis ex
posca decoctus, ungula madida, purpurae, murices, pelorides, vulva;
pomorum sorba, mala orbiculata, Scandiana, pira Crustumina, Segnina
olla reposita, item uvae ex olla. haec enim et huiusmodi quae sunt confir-
mant stomachum, quibus et insequentibus diebus uti oportebit paulatim
ad consuetudinem progredientes, donec prope omni molestia liberentur.

CV. Est stomachi vitium, quod cum siccitate et ardore eius et siti in-
requiebili et, ut ita dicam, inextinguibili consistit: auonen Graeci vocant

COMPOSITIONES CIII—CVI

ab eo, quod exsiccat omnem stomachi humorem. scimus quosdam urnas aquae bibisse neque ideo sitim aliqua ex parte in praesentia compescuisse. ad hoc X p. I vel victoriati datum ex aquae cyathis tribus frigidae ita prodest, ut facile abstinere ab aqua proximis diebus possint. lienosis vero 5 ex posca et iocinerosis duritiam habentibus diutinam ex aqua mulsa satiis convenit nec minus hydropicis, quibus datur eadem ratione; sed his per complures dies oportebit ptisanae cremorem sine ullo alio liquore dari.

CVI. Prodest compositio haec et colo inflato et ceteris intestinis. futuras quoque vel iam factas vomicas iisdem partibus aut discutit aut cele-
rius aperit; item menstrua movet mulieribus, quae difficulter purgantur.
dandum autem erit his ex aqua medicamentum, in qua decoquitur herba,
quae artemisia dicitur aut quam dictamnon appellant. etiam ad papulas
et sacrum ignem vel quam zonam vocant bene facit ex aqua mulsa detrac-
to prius sanguine, si res postulaverit, ut et in aliis omnibus superius dic-
tis faciendum est. omnia enim auxilia adhibenda sunt, quae ex usu pro-
esse eis comperta habemus, quia facilius adiuta antidotos adiuvabit et
effectus suos exhibebit. recipit autem haec: stycadis, marrubii, chamae-
dryos, quae herba similia quercus folia habet, agarici, cucurbitulae sil-
vestris, quam colocynthidam appellant, singulorum X p. X, opopanacis,

SCRIBONIVS LARGVS

sagapeni, petroselini, terrae mali, piperis albi, singulorum X p. V, cinnami, nardi spicae, myrrhae, folii, croci, singulorum X p. IIII. in unum omnia ponderata contunduntur et cribrantur, praeter opopanacem et sagapenon: haec enim mortario teruntur adiecto melle tenui, id est quam liquidissimo; deinde ceteris miscentur, quae et ipsa recipere debent tantum mellis, quantum satis erit ad comprehendenda et continenda ea. reponitur medicamentum vaso vitro. datur, ut supra diximus, ad cuiusque vires et est prorsus sacrum, ut auctor huius nominis appellat.

CVII. Si quando autem efficaciore eo voluerimus uti propter difficultatem naturalem vitiorum aut diuturnitatem, ut in furiosis aut comitiali morbo correptis vel lumborum perpetuum dolorem habentibus, podagrave correptis vastius, cucurbitae silvestris adiciemus ad superius dicta pondera X p. XX, opopanacis atque sagapeni, singulorum X p. III. quamobrem utraque parata debent esse medicamenta, ut, cum opus fuerit, usus alterius utrius in promptu sit. illud utique credas interim velim mihi, dum in aliis expertus *< tibi >* persuadeas, hoc medicamentum non solum non nocere stomacho, verum etiam reficere et confirmare eum supra omnium opinionem.

Ad stomachi dolorem et inflationem et cetera vitia interius

CVIII. Medicamentum, quod proprie adversus solutionem stomachi facit et fluorem eiusdem, maxime vero cum nihil cibi retinere possunt, sed quidquid datum est reiciunt: masticis Chiae candidae pondo libra,

COMPOSITIONES CVI–CXI

tragacanthi albi pondo libra, Apollinaris radicis uncia. contunditur tragacanthum cum radice, postea mastiche adicitur. reponitur in vitro vaso. dantur, cum opus est, coclearia tria secundum vomitum per se factum ex aquae frigidae cyathis tribus.

5 Ad stomachi dolorem et inflationem

CIX. Palmarum X p. XL, aneti X p. IIII, croci X p. II, git X p. II, asari X p. II, myrthae nigrae bacarum X p. IIII, iuniperi grana numero viginti. contunduntur seorsum omnia et in unum miscentur; deinde fiunt pastilli pondere X I, alii victoriati. dantur ieuno ex aquae cyathis quat-
10 tuor aut ex protropo musto, quod est passi genus.

CX. Medicamentum siccum ad stomachi inflationem et dolorem et inediam; movet et urinam ideoque facit et ad hydropicos et iecur durum habentis, et ad auriginem, quam quidam regium, quidam arquatum morbum vocant; refertur in Musam Antonium. recipit autem haec: aloes
15 pondo assis trientem, croci, cinnami, nardi Syriaceae spicae, asari, xylobalsami, masticae Chiae, singulorum X p. VI. tunditur et vitro reponitur. dantur coclearia duo vel tria ex aquae cyathis tribus.

Ad coeliacos et torminosos et ad ventris diutinum dolorem

CXI. Ad coeliacos, id est, qui subito et multa deiciunt, item et ad al-
20 vum citatam et interdum levia tormina: sorborum aridorum contusorum sextarius unus, rus Syriaci, quo cocci utuntur, sextarii duo, mala granata recentia decem, item mala Cydonea decem. haec utraque coniciuntur in

SCRIBONIVS LARGVS

sapa facta ex musti adhuc in dolio ferventis sextariis triginta sex ad duodecim sextarios decocta, donec malorum coria percoquantur, ut sint madida; deinde teruntur haec fietili mortario, ut grana comminuantur, quibus deinde Cydonea admiscentur et aequae teruntur. postea rus et sorba arida admiscentur cibrata curiose sapa, quae residua est, et omnibus in unum bene coactis reponitur medicamentum in vitro vase. dantur autem inde ieunis in diem ligulae binae vel ternae per se. 5

CXII. Sin autem gravior morbus insedit, hic datur pastillus ad coeliacos et torminosos optime faciens: acaciae, balaustii, hypocistidos, opii pridie aqua macerati pondo sextans, alterci seminis, cretae Samiae, singulorum pondo uncia; vino myrtite adiecto fiunt pastilli pondere X unius aut victoriati. dantur ieuno sine febre ex vini myrtitis aut Signini cyatho uno cum duobus aquae mixto, febricitantibus ex aquae cyathis tribus. hoc etiam incitata libidine ipsius morbi, pastillus sive plures diluti aqua calida, vino, oleo, per clysterem immittitur; statim somnus conse- 15 quitur, quotiens desurrexerint torminosi, qui graviter adflicti sunt, et utique prodest.

Alius pastillus ad torminosos efficacior

CXIII. Acaciae X p. IIII, croci X p. II, gallae X p. VIII, hypocistidis X p. IIII, lycii X p. IIII, myrrhae X p. IIII, rus, quo cocci utuntur, nardi spicae Syriacae, aloes, singulorum X p. II, anesi, commis, singulorum X p. IIII, piperis nigri X p. II. tunduntur, teruntur, cibrantur ex suco 20

COMPOSITIONES CXI–CXV

rubi cauliculorum vel ex vino Signino collyrii ritu. cum fuerint haec ita levia, ut ungue nulla pateat aspritudo, finguntur pastilli pondere X I, alii pondere victoriati. datur unus ieiuno ante meridiem, alter in noctem ex aqua, si febres erunt: ex vino Signino, si sincere corpus erit. hoc efficax est medicamentum et si cetera, quae debent, <con>sentiente eius valetudine, recte adhibita fuerint, utique sanat.

CXIII. Pastillus item, qui clysterio immittitur torminosis per anum, cum sordida et sanguinulenta deiciunt, id est cum intestina eorum cancer occupavit; quo quasi cauterio tunc tantummodo uti oportet, alioqui nocet, ideoque a quibusdam ignorantibus eius usus accusatur quasi nocuus. recipit autem haec: chartae combustae cineris X p. XXX, calcis vivae X p. XXIII, arrenici, quod est auripigmentum, X p. XII, sandaracae X p. VI. haec trita vino consparguntur, in quo rosa et lentis prius incoquuntur, ut possint fieri pastilli pondere X duum aut unius. cum opus est, teritur unus pastillus et immittitur per aquam decoctam rosam et lentem habentem, si febricitabunt: sin minus, ex vino eadem incocta habente. facit et myrthae fasciculus cum oleastri vel olivae ramulis utroque modo, prout res exegerit, incocatus.

CXV. Potio autem, id est pastillus, cum immissum fuerit medicamentum, sic convenit in noctem: myrrhae X p. II, lycii X p. III, thuris

SCRIBONIVS LARGVS

X p. I, opii X p. II, aloes X p. II, acaciae X p. III, myrthae bacarum nigrarum X p. XVI, ovorum ex aceto coctorum vitelli duo. haec trita vino Surrentino consparguntur et fiunt pastilli pondere X I. dantur febricitantibus ex aquae cyathis quattuor, sine febre ex musti Surrentini cyathis duobus.

CXVI. Ad ileon, quod vitium est inflatio tenuium intestinorum, facit bene galbani pondus victoriati; devoratur in pilulas divisum duas vel tres. movet et ructum et interdum deicit ventum deorsum atque ita prodest.

CXVII. Ad idem vitium mirifice prodest hoc medicamentum; facit autem ad lateris dolorem et ad omnem partem corporis: dauci seminis, panacis radicis, castorei paria pondera, rutae silvaticae dimidium; tritis vel contusis mel decoctum adipere oportet, inde dare X p. I aut victoriati ex aquae calidae cyathis tribus.

CXVIII. Facit et ad huiusmodi per anum immissum fenum graecum; id aqua oportet bene coquere atque inde sumere heminam; item in oleo domestico incoquere rutam quam plurimam et hinc caldam heminam adipere priori aquae, quibus utrisque admiscere aphronitri triti sescunciam et ita per elysteria caldam immittere. hoc ego iam sterlus per os eicientem, quod signum mortiferum est, sanavi unguentarii cuiusdam servum. est autem vitium ileos periculosissimum et ideo inter praecipua refertur. quamobrem non utique cum magna fiducia ad hoc genus vitii adgredi debemus.

COMPOSITIONES CXV–CXXI

Ad coli dolorem etiam vetustum compositionum genera
experta quae in totum persanant

CXIX. Ad coli inflationem bene facit cumini silvatici semen per se, ut
est, datum, quantum coclearia tria, in aquae calidae cyathis quattuor.
5 CXX. Nam Cassii medici colice bona, multis nota propter effectus,
vera haec est, ut ab eius servo Atimeto accepi, legato Tiberii Caesaris,
quia is eam solitus erat ei componere: apii seminis pondo selibram, anesi
pondum quadrantem, castorei pondo sextantem, myrrae pondo quadrantem,
spicae nardi Indicae pondo sextantem, opii pondo quadrantem, croci
10 pondo sescunciam, piperis longi pondo sextantem semunciam, piperis
nigri pondo sextantem semunciam, petroselini pondo sextantem, schoeni
pondum sescunciam. haec omnia contusa, cibrata, melle Attico decocto
miscentur. datur ex hoc medicamento, quantum nux avellana media
patet, ex aquae cyathis tribus caldae. in ipsis doloribus statim prodest
15 idem medicamentum cerati ex malobathro facti duabus partibus et cerae
uni mixtum et extra impositum in ventrem totum. praeterea bene facit
et ad stomachi inflationem et ad susprium et ad iocineris dolorem, tus-
sim, destillationem.

CXXI. Colice mirifica Bassi Tullii cito levat, deinde tollit inflationes
20 coli et omnis partis corporis; facit et ad stomachi imbecillitates et ad

intestinorum alioquin dolorem, quem Graeci strophon appellant, ex aqua hyssopum aut rutam decoctam habente. item bene facit ad sanguinem et ex interiore parte: non enim patitur late fieri nec intus vulnus converti, sed cito supprimit sanguinem et vulnus cogit coire. dandum autem his est medicamentum ex aqua polion coctum habente aut rutam. prodest et torminosis et coeliacis datum ex aqua centunculum herbam incoctam habente, quam Graeci gnafalida dicunt, vel sorba vel siliquam Syriacam. lienosis datur ex mulso vel passo aquae mixtis. eodem modo dandum est et eis, qui sanguinem per urinam vel alvum reddunt, nec minus etiam mulieribus, quae fluore sanguinolento infestantur, quod rhun erythron Graeci dicunt, vel ex partu abortuve quae residuos vulvae dolores habent, et in totum, quibus suppressus est fluor aut ex aliqua parte corporis inflatio tollenda. recipit autem haec: spicae nardi, costi, piperis albi, piperis nigri, piperis longi, myrrhae, opii, Apollinaris radicis et cinnami, asari, acori, thuris, brassicae seminis, castorei, singulorum X p. XII, opopanax X p. X, stoechadis, dauci, ami, singulorum X p. XVIII, seselis Cretici X p. XXIII. mel Atticum miscetur; datur non plus quam X pondus aut victoriati; ceterum prout eiusque vires postulabunt, dummodo infra hoc pondus, ex aquae calidae cyathis tribus in noctem secundum cenam. haec potio etiam febricitantibus tuto datur, sed coeliacis in ipso dolore prodest. vitro vase servatur.

CXXII. Ad coli dolorem faciunt quidem mirifice, quae superius posita sunt, sed cetera medicamenta in aliis vitiis dolorem levant in praesentia, hoc vero, quod dicturus sum, supra hominis spem condicionemque est. ideo primo tempore ne fidem quidem habet, postea a nullo satis digne laudari potest. nam et in praesentia dolorem tollit et in futurum remediavit, ne umquam repetat. raro enim quis iterum vel ad summum tertio hoc accepto medicamento vexatus est. quamobrem si quando repetierit iterum dolor, dandae erunt per triduum et tunc potionis eodem modo, quo primae datae fuerint. interdum et tertio in dolore eodem genere po-

COMPOSITIONES CXXI–CXXII

tiones dabuntur, quod raro quidem accidit; posthac utique in futurum quoque remediatur, ita ut ne suspicio quidem ulla relinquatur vitii. si quando tamen frigus aut multitudo cibi praecesserint, gravitatem quan-
dam et torporem eius loci sine ullo dolore sentiunt, plane ut intellegant
5 quasi quanto malo caruerint. hoc medicamento muliercula quaedam ex
Africa Romae multos remediavit. postea nos per magnam curam compo-
sitionem accepimus, id est pretio dato, quod desideraverat, aliquot non
ignotos sanavimus, quorum nomina supervacuum est referre. constat
autem medicamentum ex his rebus: cervi cornua sumuntur, dum tenera
10 sunt, quasi in taleas brevis divisa olla fictili componuntur operculoque
superposito et argilla undique circumdata fornace uruntur, donec in ci-
nerem candidissimum redigantur, atque ita in vaso vitro mundo repo-
nuntur. cum dolorem habuit aliquis, pridie abstinetur quam poturus est
medicamentum ab omni re, atque ita postero die sumuntur ex cornibus
15 coclearia tria cumulata satis ampla, quibus miscentur piperis albi grana
novem trita et myrrae exiguum, quod odorem tantummodo praestare
possit. haec cum in unum commixta sunt mortario diligenter, coclea
vera Africana, id est inde adlata, sumitur quam potest maculosissima et
viva mortario cum sua testa contunditur atque ut est teritur, donec
20 nullum vestigium appareat testularum. postea vini Falerni non saccati
cyathus adiecitur et nihilo minus rursus teritur: magis enim tunc apparent
residendo aspritudines, si quae reliquae sunt; quibus levatis iterum ad-
iciuntur cyathi duo eiusdem vini atque ita prioribus bene admiscentur,

transfunditurque cum his, quae sunt in mortario, calice novo et supra carbones imponitur, movente aliquo cocleario liquorem, ne quid subsidat et peruratur. at ubi bene incaluerit, iniciuntur in eundem calicem quae supra dixi coclearia tria et permovetur. cum autem calore temperata est potio, datur obducenda; statim dolorem levat. hoc facere oportebit per inse- 5 quens biduum capientem cibi in prandio aut de tempore exiguum, quod facile conficiatur, ne crudus sumat medicamentum. postea in consuetudinem victus sui, qui colo infestabatur, dimittatur. oportet tamen non indifferenter remedios in futurum vivere: tametsi enim a coli dolore tui sunt, metuere nihilo minus debent, ne alia parte corporis aequa adficiantur ob intemperantiam <quam> colo, antequam remediati erant. 10

Ad tumorem, dolorem iocineris et duritiem

CXXIII. Ad tumorem et dolorem iocineris, item ad duritiam facit bene lupi iecur primum in aqua ferventi demissum atque ita arefactum. quantum victoriatorum pondus trium, ex aquae calidae cyathis tribus per ali- 15 quot dies dabis.

CXXIIII. Item bene facit ad duritiam iocineris veterem cunilae aridae, quam satureiam quidam vocant, contusae X p. unius vel victoriati cum mulsi cyathis duobus vel totidem aquae.

CXXV. Proficit mirifice haec compositio ad tumorem et dolorem cum 20 duritia iocineris et lienis; item ad renum dolorem bene facit. nam colorem corporis restituit, qui propter vitia supra dictarum partium corruptitur pallidusque conspicitur. prodest hoc idem medicamentum etiam ad aquae mutationes: croci X p. X, nardi X p. II, cassiae X p. II, costi X p. I, schoeni X p. I, cinnami X p. I, myrrhae stactae X p. I, mellis optimi 25

COMPOSITIONES CXXII–CXXIX

X p. XXV. datur quantum faba Aegyptia ex mixti mulsi cyathis quattuor.
vitreo vase servatur.

CXXVI. Ad iocineris duritiem veterem, hydropicos, lienosos, arquatos
et quibus opus est urina; item ex partu residua mulieri purgat et vulvae
5 dolorem tollit, sic: anesi X p. VIII, dauci X p. III, petroselini idem, iuni-
peri idem, silis idem, tragacanthi X p. I S, panacis X p. VIII, iris, myrrhae,
costi, amomi, singulorum X p. VI, cinnami X p. III, cassiae
X p. III, smyrnei, quod est semen olisatri, X p. VIII, nardi Syriaci X
p. III, acori X p. X, balsami seminis X p. VI, opii X p. V, ervi moliti
10 sextarii bes, scillae coctae pondo triens, vini Chii aut Lesbii quod satis
erit. pastilli fiunt pondere X duum.

Ad auriginem

CXXVII. Ad auriginem, quod vitium arquatum quidam vocant, ca-
prae montanae stercus arefactum et tritum adiecta mica myrrhae ex vini
15 meri cyathis tribus: si febricitabunt, ex aquae totidem. item rumicis
radices tres aquae tribus heminis incoctae, donec sextarius relinquatur;
inde cyathi quattuor per triduum dantur.

Ad lienosos veteres et novos. * impubium puerorum

CXXVIII. Lienosis bene facit tamariscum longe a mari collectum et
arefactum et contusum pondere X unius aut victoriati datum ex aqua vel
ex posca. prodest et inula arida Campana eodem modo contusa et cibrata
ex vini mixti cyathis quattuor pondere X unius data. mirifice facit et
ammoniacae guttae pondus victoriati cum cauliculis tribus rubi ex aceto
datum per quinque dies: tollit enim ex toto duritiam.

25 CXXIX. Potio ad lienosos: balani, quo unguentarii utuntur, X p. II,

SCRIBONIVS LARGVS

costi X p. I, capparis radicis X p. I, hederae nigrae bacarum X p. II,
periclymeni, quam silvae matrem vocamus, pondus victoriati, galbani
pondus victoriati, cardami nigri, id est nasturcii, seminis X p. II. et vic-
toriati, piperis nigri X p. I, scillae coctae X p. XII. haec omnia colligun-
tur melle, fiunt globuli. dantur pondere X duum vel unius ex melle et ace-
to mixtis cyathis quattuor aut tribus. eadem facit ad hydropicos bene ex
aqua mulsa, urinam movet.

CXXX. Lienosos sanat extra impositum: sinapis sextarius unus mace-
ratus et tritus adiecto sextario uno lentis aceto coctae. oportet autem im-
positum esse medicamentum, donec dolorem pati non possint; postea 10
solio calido demittantur, ubi plures eos contineant, dum desinat dolor;
alioquin exilient: maior enim fit dolor calda tactis; postea ceratum ex
rosa imponere oportebit.

CXXXI. Aliud eadem ratione impositum melius facit: sinapis sexta-
rium, git cyathos duos, nasturci cyathos quattuor, myrobalani corticis 15
cyathos quattuor, piperis cyathos duos. sinapi aceto aeri pridie macera-
tum, deinde tritum, contusum ceteris miscetur. in panno inlitum medica-
mentum imponitur, fascia quam longissima alligatur vel pluribus in unum
commissis, quo tardius solvatur. hoc est efficacissimum et multorum
annorum tollit duritiam. sed post hoc si quae reliquiae remanserint, am- 20
moniaco tollendae erunt et rubo.

CXXXII. Infantibus lienosis dare oportebit aquam, in qua candens
ferrum demissum <est>, vel lac caprinum capra tantummodo hedera pa-

COMPOSITIONES CXXIX–CXXXIII

sta. proderit his et sinapi siccum contusum cerato mixtum extra impositum et gypsum aqua conspersum et acetum, in quo tamaricum decoctum fuerit, vesica abditum et ita extra impositum.

Ad hydropicos

5 **CXXXIII.** Ad hydropicos, cum iam distenti sunt propter aquae multitudinem (initio enim alia via prodest), bene faciunt chameleae, quae herba est simillima olivae, folia quinque vel sex, etiam si arida fuerint, data ex aquae mulsae cyathis tribus, salis cocleario adiecto: largiter enim aquam dicit. item squama aeris, quam lepidam Graeci vocant,
10 pondere victoriati data cum api seminis pari pondere ex aquae mulsae cyathis quattuor, plurimum autem aquae deicit. datur et radicis sucus ex vini eyathis tribus mixti. oportet vero secundum purgationem spongeis novis totum ventrem ex aceto et sale eiusdem mensurae diluto et infer-
vefacto imponere et constringere extra instita longa cibosque assae carnis
15 dare cum pane azymo fricantem totum corpus sale, oleo paribus mensuris vini meraci quod satis erit dantem.

CXXXIII. Bene facit ad hydropicos haec compositio et maxime in initiiis, quorum sufflatum corpus est, hyposarca quod Graeci vocant: vitis albae radicis X p. XX, cocci Cnidii X p. IIII, scillae bulbi cocti detracta
20 exteriore parte X p. X, myrrhae X p. VIII, *<cum>* cumini cyathis tribus, anesi cyathis tribus, vini Falerni sextariis duobus, passi sextario uno. praeter myrrham omnia contusa, non cribrata, macerantur passo et vino nocte et die; postridie colatur liquor, cui myrrha trita admiscetur. ex quo cyathus datur a balneo alternis diebus singulis adiectis
25 cyathis, donec profectus intellegatur. oportet autem his diebus dare eis cibos assae carnis agrestis aut volucrum ac vinum austерum me-
raclum.

Alvum mollientia

CXXXV. Quoniam interdum res postulat et per alvum detrahi materiam, ut diutius lippientibus secundum sanguinis detractionem, scabiem, ignem sacrum, papulas habentibus et alia eiusmodi circa cutem summam, non alienum iudicavimus horum quoque genus exponere. sed prius pone-
mus, quae alvum mediocriter molliunt simpliciaque sunt.

Mollit ergo alvum herba Mercurialis lenibus holeribus quam plurima mixta, item nitri victoriati pondus cum resina terebinthina avellanae nucis magnitudine devoratum. calices quoque eis incrustentur additis quinque vel sex salis farrisque granis, apii seminis paribus mensuris: ex 10 his qui vinum non austere praebiberit, quantum possit ante cibum et inter prandium vel cenam, belle alvum mollit. item ovilli lactis sextario si quis adiciat eniei purgati X p. IIII, mollet ventrem. quidam tribus heminis vini adiciunt aloes victoriati pondus vel idem pondus duobus tribusve sextariis vini et ita totum per partes aqua mixtum bibunt. si detur autem 15 vinum vetustius, ventrem aloe cum eo satis mollit. facit autem aloes per se victoriati vel X pondus ex aquae cyathis tribus frigidae vel calidae perductae.

COMPOSITIONES CXXXV–CXXXIX

CXXXVI. Purgat ergo belle chamelea herba, quae olivae folia similia habet, quorum quinque vel sex dare oportet trita ex aquae mulsae cyathis IIII frigidae, si adsuetus erit, sin minus calidae, adiecto salis cocleario: detrahit enim aquam largiter.

⁵ Biles purgat et filicis radix lota et rasa atque in minimas particulas concisa quantum placet aceto aspersa, cocta ut solet, et ita cum panis pondo quadrante consumpta.

CXXXVII. Bene purgat et haec compositio: aloes victoriati pondus, colophonei victoriati pondus una teruntur; adiecitur mellis quod satis est ¹⁰ ad colligenda ea. datur ex aquae calidae vel frigidae cyathis quattuor. hoc medicamentum stomachum non conrumpit.

Globuli mirifice purgantes, qui ut sumuntur, ita
integri deiciuntur nec laedunt stomachum

CXXXVIII. Colophonei X p. VIII, bdellae X p. II, commis X p. I.
¹⁵ haec trita suco lactucae colliguntur et finguntur pilulae fabae magnitudinis. dantur a tribus pilulis usque ad septem prout unius cuiusque vires patiuntur.

Globuli, qui etiam cenatis dantur et efficiunt mane
deici, quod satis sit

²⁰ CXXXIX. Colophoniae X p. III, aloes X p. IIII, tragacanthi X p. II. hoc pridie aqua maceratur, postero die ceteris admiscetur; fiunt inde globuli fabae magnitudinis. dantur a tribus usque ad septem, prout cuiusque vires patiuntur. stomachum nullo modo vexant.

Ad taenias et lumbricos necandas

CXL. Ad taenias necandas, eiciendas per triduum alium quam plurimum edat et betaceos, caseum mollem; secundum hoc filicis Macedonicae contusae aridae et cibratae X p. VIII cum melle, quantum ipse voluerit, consumat. post horas quattuor detur ei aloes et scamoniae singulorum 5 victoriati pondus ex aquae mulsae cyathis quattuor; cum cooperit desurgere, aqua calida supponatur. licet et sine aleo pridie incenato dare utraque medicamenta.

CXLI. Ad lumbricos satis commode facit et Santonica herba, quae non viget, et cornu cervinum limatum lima lignaria, quantum quattuor vel 10 quinque coclearia, ex aquae muxarum decoctarum cyathis tribus, rapi etiam seminis cyathus ex passi cyathis tribus pridie maceratus, deinde tritus et datus aqua exigua adiecta.

Ad prolapsionem et libidinem nimiam
desurgendi extremi intestini

15

CXLII. Tenesmos est irritatio ultimae partis directi intestini, in quo vitio saepius libet desurgere sine causa. proderit ad hoc, quotiens desur rexerit, vino austerissimo et aqua calida si foverit vel verbenis ex myrthae et olivae ramulis factis ita, ut duae partes myrthae sint. quin etiam penicillum intinctum et non nimis expressum ex alterutro eorum ano ad- 20 positum proderit habere vel eodem modo glomus staminis albi: diutius enim vaporem continet. perungendus anus erit specillo lycio Patarico vel

COMPOSITIONES CXL–CXLV

Indico, vel hoc collyrium iniciendum, quod ad omnem deiectionem et termina bene facit: acaciae, mali granati corticis usti, singulorum X p. IIII, hypocistidis, rhus, quo coriarii utuntur, opii, singulorum X p. VI, omphacii X p. IIII et victoriati, croci X p. IIII. vino austero colliguntur, fiunt collyria magnitudinis nucleorum pineorum.

Ad renum tumorem et exulcerationem,
etiam si sanguinolenta facient

CXLIII. Ad renum tumorem et exulcerationem, etiam si sanguinolentam urinam facient: rosae aridae foliorum, papaveris nigri seminis, nucleorum pineorum paria pondera contunduntur seorsum et in unum miscentur; inde datur quantum nux iuglandis ex passi cyathis duobus et aquae cyathis tribus.

CXLIII. Alia ad renum dolorem potio, quae etiam quasi harenam sabulosam interdum detrahit: apii seminis, petroselini, anesi, singulorum X p. XVI, dauci seminis X p. IIII, schoeni X p. VI, croci X p. XXXII, mellis quod satis videbitur. datur quantum lupinus ex mellis ligula et aquae cyathis IIII.

Ad renum tumorem et dolorem facit eadem et ad iocineris et ad lienis tumorem, ad eos, qui mali coloris propter haec vitia sunt, item aquae mutationes: croci X p. X, nardi Indicae X p. II, cassiae X p. II, costi X p. I, schoeni X p. I, cinnami X p. I, myrrhae stactes X p. I, mellis optimi X p. XXV. datur quantum fabae Aegyptiae magnitudo ex mulsi cyatho mixto aquae duobus vel mulsa aquae cyathis tribus.

CXLV. Si cui autem lapis in renibus innatus fuerit et urinam non faciet,²⁵ medicamentum his rebus fieri debet: petroselini pondo —, anesi pondo —,

dauci seminis pondo $\frac{1}{2}$ Z, git pondo —, cinnami pondo $\frac{1}{2}$ Z, schoeni pondo $\frac{1}{2}$ Z, croci $\frac{1}{2}$ V, apii seminis p. $\frac{1}{2}$ VI. haec omnia tusa creta melle Attico despumato pondo II Z colliguntur et medicamentum vitro condunt.

CXLVI. Ad tumorem et dolorem vesicae et exulcerationem bene facit 5 aqua, in qua ferrum candens demissum est. hoc ego traxi ab aquis calidis quae sunt in Tuscia ferratae et mirifice remediant vesicae vitia (appellantur itaque vesicariae), quondam Milonis Brochi praetorii, hominis optimi, ad quinquagesimum lapidem.

CXLVII. Ad tumorem et dolorem vesicae et ad eos, qui difficulter urinam reddunt: alterci seminis, apii seminis, malvae seminis, cucumeris edulis seminis purgati, singulorum X p. VI, amygdalorum dulcium purgatorum, nucleorum pineorum purgatorum, singulorum X p. III, opii X p. I, croci X p. I et victoriati; passo contusa consparguntur. datur hoc medicamentum pondere X I ex passi cyathis duobus et aquae totidem. 15

CXLVIII. Ad vesicam et exulceratam: nucleorum amygdalorum victoriati pondus, cucumeris edulis seminis purgati cyathus unus, anesi cyathus, papaveris nigri X p. IIII, croci X p. I, palmae cariotae numero XXX. has macerari oportet in passi sextarium unum atque conterere, his adipere cetera: ex eodem dare nucis iuglandis magnitudine ex passi 20 cyathis tribus.

CXLIX. Ad sanguinem cum dolore per urinam reddentes: aluminis fissi pondo uncia, tragacanthi pondo sextans. tragacanthum ex alumine trito cogitur in pastillos victoriati pondere; hinc viae magnitudine detractum datur ex passi cyathis tribus. 25

COMPOSITIONES CXLV–CLIII

Ad calculosos experta

CL. Ad initia vetustave comprimenda et emendanda bene facit ad calculosos herba scolopendrios, quam nos calcifragam appellamus: belle facit contusa pondere X I ex aquae cyathis tribus per dies XXX; eodem modo datur hierabotane, quam nos Vectonicam dicimus; item, eodem genere, tantum licet autem aqua earum decocta uti cotidie iejunum pondere X unius cum aquae cyathis tribus.

CLI. Multos cum admiratione effectus audivi narrantes, Cai Iuli, nasci in lapidicinis bestiolas adhaerentes saxis quasi verrucas; has quinque ex 10 aquae cyathis tribus suffindere et per urinam extrahere lapides certum est.

CLII. Ad calculosos: cucumeris seminis, dauci, anesi, apii, petroselini, myrrhae, singulorum X p. III et victoriati, cassiae daphnidis, cinnami, nardi, singulorum X p. I, aqua colliguntur, fiunt pastilli lupini magnitudinis. ex aquae dantur cyathis tribus per dies XL. hoc medicamentum 15 cum componitur, pilum ligneum sit; qui contundit, anulum ferreum non habeat. hanc enim superstitionem adiecit Ambrosius medicus Puteolanus, qui affirmavit multos se hoc medicamento sanasse. detrahere autem dixit post diem septimum fragmina quaedam lapidum quasi harenam.

CLIII. Ad calculosos, lienosos, hydropicos; urinam detrahit, lapidem 20 extenuat: eryngii, pyrethri, saliuncae, calcifragae, singulorum X p. X, eboli, aristolochiae, singulorum X p. V; oxymyrsinae, quae scopa regia

vocatur, suco haec omnia contusa ligno colliguntur, fiunt pastilli pondere X unius, dantur ex aceti et mellis cyathis tribus. calculosis illecebrae quantum manus capit aut auriculae murinae idem aut Vectonicae tantum: earum quaelibet herba ex aquae tribus heminis ad tertias decoquitur, inde sumuntur cyathi tres et eodem adiciuntur vini cyathi duo ⁵ et nitri victoriati pondus atque his dilutum medicamentum datur pondere X I per dies XLV; in harenam solvit lapidem; et hydropicis ex mulsi mixti cyathis tribus dandum est.

Ad lumborum dolorem diutinum et paralysin

CLIII. Ad lumborum dolorem: cucurbitae silvestris floccorum aut ¹⁰ seminis X p. II, brathys X p. I, salis X p. I. fiunt catapotia melle decocto adiecto. valentibus tota datur compositio, imbecillioribus dimidia autem. sed mane per elysterem alvus ducenda est ovorum albis temperatum.

CLV. Ad lumborum dolorem et paralyticos: cucurbitae silvestris X p. IIII, pyrethri X p. III, myrrhae X p. II vel I. dantur ex passi cyathis ¹⁵ tribus. licet hinc catapotia fieri, dum idem ponderis devoretur. sed et his alvus acri clysmo mane trahenda est.

CLVI. Ad lumborum dolorem et paralyticos antidotos hiera Pacci Antiochi melius omni medicamento facit. sed ad paralysim mirifice hoc acopum facit, quo oportet in sole diu fricare aut loco flamma praecal- ²⁰ facta: olei Sabini X p. XXV, cucumeris silvatici recentis radicis X p. XV. haec radix magnitudine iuglandis nucis concisa vaso fictili novo ex oleo coquitur, donec sucum omnem remittat et quasi arida sit; post hoc abicitur, per linteam vel colum transmisso oleo in quo adicitur, dum calet, cerae Ponticae in frusta redactae pondo libra, olei laurini pondo libra, ²⁵ olei cyprini pondo libra, olei lilii pondo libra, olei veteris pondo dua, pi-

COMPOSITIONES CLIII – CLVIII

peris albi contusi et per cibrum tenuissimum transmissi X p. as, pyrethri contusi et per idem cibrum transmissi X p. I. haec in unum miscentur, reponuntur vaso fictili. facit praeterea ad lumborum et ad omnem dolorem corporis et praecipue nervorum. muliebria loca durissima mollit,
5 cum diu aliis medicamentis nihil profectum est.

CLVII. Ad lumborum dolorem malagma quod proprie facit: picis liquidae sextarios duos, olei veteris sextarium unum, resinae terebinthinae sextarium unum, cerae pondo libram et trientem, mannae pondo bessem, aphronitri pondo trientem. coquitur pix cum oleo, donec spissa 10 fiat, et postea adicitur ei resina, deinde cera et secundum hanc ex intervallo manna. ubi habet emplastri figuram medicamentum, tollitur ab igne et, cum tepere cooperit, aphronitrum aspergitur sensim, ne superfundatur, quod in caccabo est.

Ad podagram

15 CLVIII. Ad podagram cum fervore et tumore rubicundo, quam caldam vocant, bene facit primis diebus herba urceolaris, item caseus mollis recens per se; postea herbae salis pusillum admiscere oportebit. item facit apium viride per se vel cum poline, nec minus solanum, portulaca, plantago, spongea vel Rhodia vel Africana mollis ex aqua frigida, lana sucida 20 ex rosa et vino. subinde autem haec omnia mutare oportet, priusquam excalifiant. prodest et omentum caprinum, item *farina* fabae molitae cum suis valvulis ex aceto cum melle diluta, consparsa et imposita: dicit enim sanguinem et dolorem levat. bene faciunt et mala citrea quam maxima quinque cocta ex aceti sextariis tribus, donec madida fiant; quibus 25 tritis adicitur aluminis fissi pondo uncia, myrrhae pondo sextans. bene

facit et aloë aceto diluta et per pinnam pedibus inducta, item opium lacte muliebri dilutum.

CLIX. Mirifice vero hoc facit cataplasma, id est superpositum medicamentum; tollit enim triduo dolorem: lomenti hemina, feniculi seminis cyathi duo, polentae tenuis cyathi duo. commiscentur haec in unum contusa, molita, trita, deinde consparguntur aqua pluvia et ita temperantur, ne durum sit medicamentum aut aquatum nimis. impositum protinus levat, triduo tollit dolorem. hoc constat, si quis ter in mense inter denos dies usus fuerit, in nocte non laboraturum. 5

CLX. Ad frigidam podagram, quae sine tumore consistit, cataplasma: 10 piperis nigri moliti hemina, feniculi seminis contusi hemina; coquuntur ex aqua utraque; ubi temperata sunt, adicitur axungia suilla et, dum calet, panno spisso inductum medicamentum imponitur.

Bene facit ad idem genus et *<hoc>*: lini seminis et feni graeci seminis, farinae hordeaciae, singulorum bini sextarii cibrati in unum commiscen- 15 tur; inde coquere oportet quod satis erit ex aqua et oleo, subinde caldum cataplasma etiam imponere.

Ad hos bene facit et hibisci radix ex aqua mulsa cocta et imposta, item sambucum cum axungia vetere tritum et impositum, adiectus et brassicae cinis cum axungia vel semen caulium. ubi autem impetus cessa- 20 verit, et in hoc et in priore genere podagrae calda aqua marina diu fo- vendi sunt, vel si haec non erit, aquae purae ferventi salem adicio. post epithemate uti oportet, quod ad parotidas scriptum est: tollit enim cito reliquias per sudores et in futurum confirmat nervos nec patitur facile vitiari. 25

CLXI. Scio quendam hoc quasi acopo medicum usum in nocte nec postea temptatum podagra, cum ante diu esset vexatus: lanam sucidam pondo librae vini veteris sextario diu lavabat, deinde expressam reiciebat; vino autem residuo adiciebat aphronitri usti pondo sextantem, olei vete-

COMPOSITIONES CLVIII–CLXIII

ris pondo libram; reponebat in oleario fictili; utebatur, ut superius dixi, in nocte. multis profuit ad corpus in dupli calceo pellem caninam gestare.

CLXII. Ad utramlibet podagram torpedinem nigram vivam, cum 5 accesserit dolor, subicere pedibus oportet stantibus in litore non sicco, sed quod alluit mare, donec sentiat torpere pedem totum et tibiam usque ad genua. hoc et in praesenti tollit dolorem et in futurum remediatur. hoc Anteros Tiberii Caesaris libertus supra hereditates remediatus est.

10 Genera medicamentorum et demonstrationes
ad serpentum ictus morsusque

CLXIII. Ut sis tutus, etiam si quando rus secesseris, ponam theriacarum compositiones, id est ad serpentum morsus atque ictus medicamenta. sed prius quae cognita habui remedia, ne cui serpentes noceant, dicam. 15 habere ergo in cinctu oportet peucedanum vel cervi, cum captus est, in oculi angulo, qui est ad nares versus, quae inveniuntur sordes virosi odoris; has Siciliae venatores diligenter colligunt et habent in cinctu propter ante dictam causam. idem praestat et hierobotane et trifolium acutum, quod oxytriphylon Graeci appellant; nascitur et hoc Siciliae plurimum. 20 nam in Italiae regionibus nusquam eam vidi herbam nisi in Lunae portu, cum Britanniam peteremus cum deo nostro Caesare, plurimum super circumdatos montes. est autem foliis et specie et numero similis communi trifolio, nisi quod huius pleniora sunt et quasi lanuginem quandam super se habent et in extrema parte velut aculeum eminentem. sed huius frumentum duum pedum interdum aut etiam amplior conspicitur et odorem gravem emittit, quorum nihil circa pratense trifolium invenitur. sed utrasque superius dictas herbas [quas] cum inveneris, pridie notare oportet et circumscribere sinistra aure fruges aliquas ponentem, atque postero die solis ortu sinistra manu vellere, ita illigatas habere.

30 CLXIIII. In Africa aut sicubi scorpiones sunt nocivi, stellionem aridum in cinctu oportet habere.

Theriace prima

CLXV. Theriace facit ad omnium serpentium morsus et ictus et ad flatus mirifice; eadem prodest et ad contusiones et ad convulsiones interiorum partium laterisque ex qualibet causa et pectoris dolores: vitis albae radicis pondo octo, trifolii acuti seminis, quod et ipsum in extremo aculeum habet, vel eiusdem radicis p. III, panacis X p. IIII, terrae mali X p. V, roris marini radicis X p. IIII, laseris X p. IIII, zingiberis X p. IIII, rutae silvaticae X p. VI, cumini Thebaici X p. III, myrrhae X p. III, cumini Aethiopici X p. V, castorei X p. III, eryngii radicis X p. III, serpulli X p. III, ervi albi seminis moliti X p. XII. Chio vino consper- 10 guntur contusa ac trita; fiunt pastilli pondere X unius aut victoriati. dantur ex vino mero vetere vel ex mixto vel ex aqua: quae si non fuerint, per se commanducandus erit pastillus et devorandus.

Theriace secunda

CLXVI. Alter pastillus ad eadem facit: cinnami X p. IIII, serpulli 15 X p. IIII, staphidos agrias (quam herbam pediculariam quidam vocant, quod pediculos necat, a quibus hoc nomen trahit) seminis X p. III et victoriati, piperis albi X p. VI, peucedani lactis X p. VIII et victoriati, glycysidae nigrae seminis, quam paeoniam Graecorum quidam appellant, X p. I et victoriati, terrae mali X p. III, nasturci seminis X p. IIII, cach- 20 ryis X p. II et victoriati, castorei X p. II, saliuncae X p. V ***

⟨CLXVII. Altera theriace etiam ad aspidem
Deest

CLXVIII. Ad viperae morsum proprie
Deest

COMPOSITIONES CLXV—CLXXI

CLXIX. Antidotos *ζωπύριος**Deest*CLXX. Antidotos *Μιθριδάτειος*

Deest initium > acori X p. II, phu X p. I, sagapeni X p. II, iris Illyricae
 5 X p. II, balsami seminis X p. II, rutae silvaticae X p. II, gentianae X
 p. II, anesi X p. III, thlaspis X p. VI et victoriati, rosae aridae X
 p. IIII, misy X p. IIII, acaciae X p. III, commis X p. II, cardamomi
 X p. II, schoeni floris X p. VI et victoriati, opopanacis X p. VI, opobal-
 sami X p. VI et victoriati, galbani X p. VI et victoriati, resinae terebin-
 10 thinae X p. VI et victoriati, rubricae Lemniae X p. VII. melle Attico et
 vino Chio conspargito, donec habeat spissitudinem mellis. reponitur vitro
 vase. danda autem est his, qui malum medicamentum sumpserunt, fabae
 Aegyptiae magnitudine ex vini meri, si poterit, cyathis sex: sin minus,
 mixti meracius cyathis quattuor. eodem modo et a serpente laesis danda
 15 erit: ex mulso autem, quorum iecur durum est aut arquati sunt et quibus
 alioquin urinam movere studemus. sed fabae nostratis magnitudine tus-
 sientibus, oculis laborantibus, latus dolentibus; ceterum magnitudine ci-
 ceris coeliacis; <febricitantibus> (prodest enim et his) viae magnitudine
 ante accessionem febrium; tetanicis, opisthotonicis, spasmo correptis
 20 (adiuvat enim et hos) lupini magnitudine, sed cum aquae cyathis tribus.

Antidotus Apulei Celsi

CLXXI. Antidotus Apulei Celsi praeceptoris, quam quotannis com-
 nebat et genere quodam publice mittebat Centuripas, unde ortus erat,
 quia in Sicilia plurimi fiunt rabiosi canes. facit enim ad horum morsum
 25 protinus quidem data per dies triginta, ita ut aquae, id est liquoris timore
 numquam temptetur. qui cum accidit, summo cruciatu ad mortem eos
 compellit, quos ob ante dictam causam hydrophobos Graeci appellant. in
 ipsa autem correptione uti oportet ea, data cum rosae cyathis tribus et
 exigua aqua pondere X I. hoc proficit, ut aquam postea sine timore su-
 30 mant, et minus quidem liberati hac difficultate cruciantur; ceterum nemo

adhuc correptus hoc malo, quantum ego scio, expeditus est. quamquam pervenit ad me opinio esse in insula Creta barbarum quendam naufragio ad pulsum maiorem natu publice mercedem accipientem, quem etiam, cum liquorem timent et latratus edunt spasmoque vexantur, remedio brachio sinistro alligato efficere ut et potionem accipient et liberentur vicio, 5 quod adhuc ante antidotum Celsi inter omnes quasi insanabile constitit.

CLXXII. Hoc ego cum quaererem ab hospite meo legato inde misso nomine Zopyro Gortynense medico, quid esset, pro magno munere accepto dixit autem hyaenae corii particulam esse panno inligatam. quod ego adhuc non sum expertus, quamvis protinus magna cura hyaenam emerim 10 et pellem paratam habeam, quia non incidit ex eo quisquam; et opto quidem ne incidat, sed quia id non est in nostra potestate, si casu inciderit, remedium habere oportet ad tantae rei experimentum.

CLXXIII. Antidotus autem Celsi haec recipit: nardi Syriaci, croci, myrrhae, costi, cassiae, cinnami, schoeni, piperis albi, piperis longi, ca- 15 storei, galbani, resinae terebinthinae, opii, singulorum X p. III, alterci albi X p. II, anesi X p. I, apii seminis, tracanti, singulorum X p. VI, mellis Attici 8 unum, vini Falerni unciam. in hoc maceratur tracantum et opium pridie, postero die contusis ceteris miscentur in melle; galbanum et resina fictili patella super carbones imposita resolvuntur, deinde arida 20 asparguntur et, si opus est, adicitur mel, [et] ut cerati teneri spissitudinem habeant, et rursus patella supra ignem imponitur moventurque quae sunt in ea diligenter spatha fraxinea. coquitur medicamentum, donec crocinum habeat colorem; ultima quae sunt vino macerata adiciuntur; vase vitreo antidotos reponitur. datur fabae Aegyptiae magnitudine ex 25 aqua. facit autem etiam ad stomachi omne vitium et praecipue quod cum fluore consistit; facit et ad oculorum epiphoras et ad tormina et ad coli inflationem, iocineris, pectoris dolorem, tussientes, adversus mala medicamenta omnia, serpentium morsus vel ictus. oportet autem locum mortuum a rabioso cane vel a serpente diu tenere in exulceratione neque pati 30 cicatricem ducere, ut virus illa pertrahatur.

COMPOSITIONES CLXXI—CLXXVI

CLXXIII. Extra itaque ea sunt imponenda, quae etiam sana corpora exuleerant, ut aleum, lepidum, chelidonium, batracium, sinapis, scilla, cepa cum aceto. optime facit et caprifici liber per se contritus et impositus ulceri; item laser per se.

5 †compositio emplastri † emplastrus antidota

CLXXV. Sed multo magis emplastri huius vis facit, quod Augusta propter eiusmodi casus habuit compositum et multis profuit. accepimus a Tryphone praceptorre nostro: iris Illyricae X p. V, castorei Pontici X p. V, caprificus lactis aridi X p. V, canis nigrae adipis X p. VIII, eiusdem sanguinis X p. X, resinae terebinthinae X p. VIII, leporis coaguli X p. IIII, salis ammoniaci X p. II, laseris Cyrenaici X p. II aut Syriaci X p. III, cerae Ponticae X p. XXXVI, olei veteris cyathos duos, aceti scillitis cyathos tres. arida ex aceto teruntur; quae liquefieri possunt, oleo ad ignem liquefacta miscentur mortario tritis et temperatis in mellis spissitudinem. vitro reponitur.

Antidotus Cassi

CLXXVI. Antidotus Cassi medici facit adversus toxicum potum, eadem si quis venenato telo percussus est, praeterea ad omnis serpentis morsus aut ictus, praecipue ad canis rabiosi morsus bis die sumpta pondere X unius ex aqua mulsa. facit ad pectoris et lateris dolorem et tussim et omnia [interanea] inflatione alioque quo dolore correpta interanea: nardi spicae Syriacae X p. III, costi X p. III, cinnami, gentianae, cassiae, myrrhae, singulorum X p. III, croci X p. III, uvae passae purgatae X p. II, schoeni X p. II, opobalsami X p. II, misyi, dauci singulorum X p. II, cumini Aethiopici X p. II, acori X p. III et victoriati, asari X

p. I et victoriati, petroselini X p. I et victoriati, scordii X p. IIII, piperis albi X p. I et victoriati, piperis longi X p. I et victoriati, phu Pontici seminis X p. III, rapae seminis X p. III, nardi folii X p. III, scillae victoriati pondus, feniculi seminis X p. III, mellis Attici quod satis erit. ad venenum et ad serpentes ex vino, ad ceteros dolores interaneorum ex 5 aqua.

Antidotos Marciani medici

CLXXVII. Antidotus Marciani medici, cui quia nihil deest, telea dicitur Graece, id est perfecta. facit ad omnia haec una, ad quae superiores antidoti omnes. haec Augusto Caesari componebatur: cinnami X p. VIII, amomi X p. VI, cassiae nigrae X p. XXV, croci X p. XVI, schoeni X p. V, thuris X p. V, piperis albi X p. II, myrrhae X p. X, piperis longi X p. X, nardi Indicae X p. X S, nardi Celticae X p. XVI, rosae aridae X p. VI, costi albi X p. II, opobalsami X p. IIII, laseris Cyrenaici victoriati pondus vel Syriaci X p. I, stycados X p. VI, gentianae X p. V, trifolii acuti radicis X p. III vel eiusdem seminis X p. III, scordii X p. XII, polii X p. V, asari X p. II, acori X p. III, phu X p. XXXII, misy X p. II, dictamni X p. XII, ammoniaci guttae X p. III, agarici X p. duum semis, balsami seminis grana numero XX, petroselini X p. VI et victoriati, rutae silvaticae X p. trium semis, feniculi seminis X p. trium semis, dauci Cre- 20 tici X p. IIII, anesi X p. II, cumini Aethiopici X p. II, rapae seminis X p. V et victoriati, napi silvatici seminis X p. III, anatis feminae *(sanguinis)* recentis X p. II, anatis masculi sanguinis aridi X p. III, haedi masculi sanguinis aridi X p. III, testudinis marinae sanguinis aridi X p. VI S, anseris masculi sanguinis aridi X p. III, mellis Attici quod satis 25 erit. facit ad omnia. haec ego composita habeo.

CLXXVIII. Quoniam antidotos, quas optimas scivimus, posui in facientibus ad omne malum [vitium aliud] medicamentum, etiam ex multis rebus, simplicia quoque medicamenta et propria remedia monstrabimus. interdum enim haec melius adversus quaedam quam antidotos faciunt. 30

COMPOSITIONES CLXXVI–CLXXXI

trademus autem singulorum malorum medicamentorum epotorum signa, quo facilius intellegatur, quid quisque sumpserit et qua ratione adiuvari debeat.

Ad cicutam

CLXXIX. Cicutam ergo potam caligo mentisque alienatio et artuum gelatio insequitur ultimoque praefocantur, qui sumpserunt eam, nihilque sentiunt. adiuvari autem debent in initiis vino mero subinde quam plurimo caldo et per se et cum pipere et cum styrace poto. ac maxime prodest lac asinimum datum: si minus, vaccinum aut quodlibet. oportet autem et alvum acri cylstere ducere eorum et extra super ventrem imponere farinam hordeaciam vel triticeam coctam ex vino caldam.

Ad opium

CLXXX. Opium potum, quod quidam meconium vocant, ab odoris gravitate intellegitur: papaveris enim viridis, cuius sucus est, qualitatem repraesentat. facit autem capitum gravitatem, gelationem et livorem artuum sudoresque frigidos manare. praeterea spirationem impedit, mentem soporat sensusque abalienat. adiuvari porro debent qui biberunt aqua cum oleo in unum mixtis saepius datis et frequenter reiectis per pinnam aut lorum vomitorium. prodest et vini cyathus et passi et olei cyathus eadem ratione datus, item vinum et acetum pari mensura datum ex aqua mulsa cum rosa eius mensurae, ita ut ista subinde cogantur recere. praeterea caput rosa et aceto sine intermissione curetur eorumque pedes adsidue fricentur manibus siccis aut linteo aspero involutis. prodest et sinapi ex aceto tritum circumdatum pedibus erubibusque et a somni tempore prohibere, ne obsopiantur.

Ad altercum

CLXXXI. Altercum, quod Graeci hyoscyamum vocant, qui biberunt, caput grave venisque distensum habent; mente abalienabuntur cum quadam verborum altercatione: inde enim hoc nomen herba trahit altercum; postea sopiuntur et omni sensu carent livescentibus membris eorum. adiuvantur autem lacte poto asinino quam plurimo vel quolibet

SCRIBONIVS LARGVS

alio recenti per se vel decocto. sed hi prius aqua mulsa saepius pota co-gantur per pinnam reicere. opio laesis similiter currentur.

Ad gypsum

CLXXXII. Gypso poto stomachus venterque dolore vasto urgentur, frigidus sudor subsequitur, oculi sanguinolenti conspiciuntur, urina alba redditur, concrescit in aliqua parte ventris quod potum est et tactu quasi saxum percipitur. adiuvari autem debent, qui his malis vexantur, cinere lixivia e sarmentis facta quam plurima pota, item aqua thymum aut origanum decoctum habente.

Ad spumam argenti

CLXXXIII. Spuma argentea pota, quam Graeci *λιθάργυρον* dicunt, ventris infert gravitatem, inflammationem, postea dolorem cum urinae difficii exitu; procedente tempore coloris quidem quasi plumbi sunt, praecipue haec deformitas circa faciem deprehenditur; suppurant autem plurimae partes eorum. adiuvantur secundum reiectionem ab aqua mul-sea acrique curatione, pipere, myrrha, apii semine pondere pari in unum mixtis, ex eoque medicamento X p. unius dare <oportet> cum vini cyathis tribus quattuorve cotidie potis.

Ad cerussam

CLXXXIII. Cerussam, quam Graeci psimithion vocant, qui biberunt, facile deprehenduntur: linguam enim albam habent commissurasque dentium albicantes. praeterea nauseant, reiciunt poto medicamento, caligant, magis magisque vertigine quadam urgentur; postea spiritus via intercluditur et praefocantur. adiuvantur autem post vomitum ab oleo vel ab aqua mulsea cremore ptisanae caldo largiore accepto, sed bene unc-to, item lacte cum melle poto. facit et malva discocta concisa sale et oleo pipereque condita et pro sorbitione data per se vel cum urtica herbaque

COMPOSITIONES CLXXXI–CLXXXVII

Mercuriali. prosunt et nucleorum persicorum interiora ex vino trita atque
pota quam plurima, item cinis lixiviae caldae ex sarmentis factae.

Ad coriandrum

CLXXXV. Coriandrum datum apparet quidem ab odore spirationis
5 totiusque corporis: redolet enim et hoc herbam ut infectum. intellegitur
autem et ex gustu. facit porro raucitatem et mentem movet. adiuvari
autem debent, qui biberunt, ex vino mero atque plurimo vel aqua marina
vel muria dura pota; item ovis anserinis sorbilibus plurimum salis haben-
tibus vel iure gallinaceo agninove quam pinguissimo et salsissimo per se
10 poto.

Ad leporem marinum

CLXXXVI. Leporis marini gustus est non absimilis inlotis piscibus aut
etiam putentibus. qui sumpserunt autem eum stomacho vesicaque afficiun-
tur, ita ut urinam quidem difficulter et cum dolore purpureique coloris
15 reddant. stomacho autem tento et dolenti sunt aversoque ab omni esca,
praecipue pisce. nauseant praeterea et subinde reiciunt spumosa, inter-
dum biliosa aut sanguinolenta et maxime cum simulavit aut nominavit
aliquis piscem. in somnis litoris pulsi fluctus videntur subinde audire.
oculi eorum exulcerantur, genae inflantur, coloris mali et velut plumbei
20 fiunt minutatimque per tabem quasi phthisici consumuntur. adiuvari
autem debent hoc malo circumventi lacte muliebri vel equino vel vaccino
aut asinino quam plurimo cotidie per se aut cum melle sumpto. prodest
et malvae sorbitio bene uncta et salsa. item prosunt malorum Punicorum
grana assidue data. bene facit et pix cedria, si quis in die bina ternave co-
25 clearia eius sumpserit per se vel ex passi cyathis duobus tribusve. item
bene faciunt iuniperi bacae tritae quam plurimae cum passo aut per se
datae.

Ad salamandram

CLXXXVII. Salamandra quibus data est, lingua exasperatur, corpus
30 invalidum fit; praeter hoc torpet rigoribus quibusdam et livoribus quasi
maculis variatur. adiuvari autem debent, quibus impacta est, melle quam

plurimo per se vel cum resina ex pinu, cuius etiam tenera folia cum herba, quam Graeci *χαμαιπιτυν* appellant, decocta ex aqua mulsea prosunt. item lini seminis farina ex aqua mulsea sumpta quam plurima bene adiuvat.

Ad aconitum

CLXXXVIII. Aconiti gustus est austus et subamarus, potum autem protinus facit corpus grave et displicens. mordet autem stomachum et ipsum cor adficit; itaque sudor e vestigio insequitur multus et frigidus, maxime circa oculos et frontem appetat. inflantur intestina et venti plurimum emittunt qui biberunt, capitisque dolorem habent cum vertigine ¹⁰ quadam assidue quidem, sed praecipue cum e lectulo se levare conantur. proprium autem est huius mali medicamenti protinus lividos articulos et artus facere. sed adiuvantur facile qui id sumpserunt ruta quam plurima pota cum vino, item iure gallinae pinguis vel bubulae. prodest his et vi-¹⁵num chamaepityn decoctam in se habens, item acetum melle mixtum, in quo ferri stercus, quod scoriam Graeci vocant, ustum prius infervescat saepius et ita detur. item proficit abrotoni pondo sextans ex vino datus et origani pondo sextans eodem modo datus. praecipue autem adiuvabit, si quis coagulum leporis, hinnulei et porci in unum miscuerit et dederit ex vini acris hemina aut cyathis tribus X I vel victoriati pondus.

Ad cantharides

CLXXXIX. Cantharides gustum et odorem similem pici e cedro factae habent. potae stomachi dolorem morsusque excitant, praecipue vesicae. quamobrem qui biberunt eas difficulter urinam et cum sanguine reddunt, exulcerata scilicet vesica; praeterea animo subinde linquuntur ²⁵ deficiuntque. adiuvantur autem, cum saepius reiecerunt, passo cum oleo poto vel omni lacte, sed debent plurimum eius sumere. item prosunt eis nuclei pini per se sumpti vel ex aqua mulsea aut ex passo triti et dati, item cucumeris semen purgatum et lini semen ex passo datum. adiuvat

COMPOSITIONES CLXXXVII–CXIII

bene et ius pingue agnatum vel ex bubula factum et farina triticea pultis more cocta plurimum anserini adipis habens. prodest et Samiae cretae X p. quattuor cum passi cyathis quattuor mixtisque aqua datum, item oleum irinum ex ruta tritum et potum.

5

Ad buprestim

CXC. Buprestis gustus est nitri similis; facit autem tremorem stomachique infinitum dolorem et inflat totum corpus in speciem hydropici. adiuvantur aqua ficus aridae decoctae et ipsa ficu plurima sumpta, item passo plurimo et lacte muliebri et iure suillo pingui accepto et nitri pondere X quattuor cum aquae hemina dato et ceteris, quae supra ad cantharidas scripta sunt.

Ad dorycnion

CXCI. Doryenion gustum quidem habet lactis, potum vero singultus crebros facit et vomitus frequenter concitat. reiciunt autem ab stomacho ramenta, quae etiam similia torminosis, subindeque animo deficiunt. adiuvari autem debent laesi eo lacte asinino, equino, bubulo, conchyliis omnibus crudis atque decoctis.

Ad ixiam

CXCII. Ixia, quam quidam chamaeleonta vocant, odorem habet, cum sumitur, ocimi, pota autem linguae tumorem facit. mentem abalienat ventremque et omnes naturales exitus suppressit. adiuvantur autem laesi ab ea absinthio poto cum vino, item castorei pondere XII dato ex vini cyathis quattuor et rutae fruticibus quinque vel sex. facit bene et chamelea pondere X trium ex vini cyathis tribus aqua mixtis nec minus radix laseris ex vino data, tragoriganum eodem modo datum.

Ad ephemeron

CXCIII. Ephemeron potum protinus quidem totum os prurire facit velut scilla tactum, postea etiam adurit quasi pipere manducato; secun-

dum haec stomachum quoque mordendo exulcerat, atque qui id biberunt primum ab ore sanguinem expuunt, deinde ex stomacho cruentem reiciunt, postea per sellas etiam abundantius eundem deiciunt. adiuvabuntur autem laesi ab eo polygoni suco quam plurimo per se poto vel arido trito pondo librae dato cum aqua <in qua> praemacerantur aut mala 5 Cydonea aut vitis capreoli aut myrtus bacae aut eiusdem folia.

Ad toxicum

CXCIII. Toxicum cuius sit gustus, haud facile quivis dixerit. verum cum potum est, e vestigio ciet dolorem omnium interaneorum infinitum et velut telo traectorum concitatque mentis furorem cogitque exululare 10 et palpitare lingua similiter decollatorum capitibus: nihil enim potest intellegi ex voce eorum. adiuvantur autem, qui id biberunt, rosa pota aut oleo irino coactique frequentius reicere, item alvo acri clysmo saepius ducta, postea passo, lacte et antidoto Mithridatio.

Ad pharicum

15

CXCV. Pharicum et ipsum dicitur ex compluribus componi gustumque habere nardi. potum autem facit spasmon, cito exanimat. adiuvantur vero laesi ab eo saliunca, id est nardo silvestri, quam plurima ex vino saepius data, item olisatri radice aut semine ex vino dato. bene facit et hoc medicamentum: galbani puri ℥ p. duum, myrrhae ℥ p. unius cum passi 20 cyathis quattuor datum pondere ℥ unius. et hoc etiam ad omne medicamentum facit.

Ad tauri sanguinem

CXCVI. Tauri sanguinis potum quamvis difficile quis celaverit, hunc tamen vestigia cruentis relicta inter dentium commissuras produnt. nau- 25 seant autem et praefocantur qui biberunt, cum gelatur. sed adiuvantur aceto calido saepius poto et injecto per se vel cum nitro laserisve radice.

COMPOSITIONES CXCIII – CXCIX

Ad lac potum

CXCVII. Lac potum et gelatum odore spirationis, si non confitebitur qui laborat, cognoscetur; praefocantur autem et hoc homines. adiuvari autem debent, qui ab eo laborant, menta quam plurima saepius sumpta, 5 item coagulo agnino, leporino, porcino, victoriati pondere ex aqua bis terve dato. prodest et laseris radix cum posca et alvus acri clysmo ducta.

Ad fungos

CXCVIII. Fungis venenatis cum quis laborat, primum nauseat nec quicquam magnopere reicit; postea stomachi ventrisque et praecordiorum infinitos habent dolores, manant sudores frigidi per artus, quin et ipsi gelantur celerrime, nisi cito succurritur. adiuvantur autem radice ea, quam nos edimus, acri quam plurima per se vel cum sale manducata eiusque semine, si ipsa non fuerit, poto ex vino. item ruta ex aceto trita et pota proficit nec minus cinis lixivia ex sarmentis pota. adiuvat et nitrum 15 aceto dilutum et datum eodemque modo aeris flos datum et mel cum aceto dilutum quam plurimum devoratum. oportet autem et oleo ante multo poto cogere eos reicere, quantumcumque potuerint, et eodem caldo subinde artus perunctos pressius fricare.

Ad irudinem

20 CXCIX. Irudinem, quam quidam sanguisugam vocant, devoratam et adhaerentem fauibus eoque ipso molestiam titillationemque quandam praestantem excutere oportebit aceto quam plurimo poto per se vel cum sale aut nitro aut lasere. idem faciunt et nivis glebulae quam plurimae devoratae.

25 Medicamentorum malorum non nocet nominum aut figurarum notitia, sed ponderis scientia. hanc porro medicus nec quaerere nec nosse debet, nisi diis hominibusque merito vult inquisus esse et contra ius fasque professionis egredi. illas autem, figuras dico et nomina, necesse est ei scire, ut et ipse devitet, ne per ignorantiam aliquam sumat et aliis idem praecipere

possit: hoc enim proprium est medicinae, et illud execratissimi pharmacopolae <e> contrario oppositi virtuti eius, ut et in ceteris artibus animadvertisit: nulla enim est, quae non habeat adversantem sibi sub specie similitudinis professionem.

Ad suspicionem mali medicamenti

CC. Quotiens autem suspicio mali medicamenti accepta fuerit, primo adsumere oportet, quae nauseam faciunt, ut oleum per se vel cum aqua, et reicere; deinde ea, quae ventrem molliunt, tamquam lac, album ius pingue et salsum, chameleam, non cessantem inicere clysterem; postea remedia propria ad singula quaeque et antidotos sumere.

5

10

Implicitas medicinae partes inter se et ita conexas esse [constat], ut nullo modo diduci sine totius professionis detimento possint, ex eo intellegitur, quod neque chirurgia sine diaetetica neque haec sine chirurgia, utraque sine pharmacia, id est sine ea parte, quae medicamentorum utilium usum habet, perfici possunt, sed aliae ab aliis adiuvantur et quasi consummantur. itaque quamvis ex magna parte ad diaeteticos pertinentes compositiones iam exhibuerimus, tamen quasi claudicat et vacillat hic liber, nisi eas quoque compositiones, quae ad chirurgos pertinent, posuerimus, quarum initium ab emplastris faciemus.

Emplastrum Tryphonis subviride

20

CCI. Emplastrum Tryphonis chirurgi subviride, quod facit, cum vulnus ita actum est, ut os laedatur vel frangatur, praecipue calvariae: cephalice ideo a Graecis dicitur. idem si os scabrum aut putre vetustate vitii factum est, expurgat et educit, quantum eius alienum est; facit praeterea et ad canis morsum et ad ulcus recens molle: squamae aeris Cypri X

25

COMPOSITIONES CXCIX–CCIII

p. XII, thuris X p. VI, ammoniacae guttae X p. VI, resinae pituinae, id est ex picea arbore X p. XV, resinae terebinthinae X p. VI, adipis vituli pondo quadrantem, cerae pondo trientem, olei pondo semunciam, aceti cyathum unum et dimidium. acetum tritum consumatur ad omnia,
5 quae teri debeant, dum levia habuerint mellis liquidi spissitudinem; cera et utraque resina cum adipe purgato et oleo liquecant et incoquantur, donec habeant spissi cerati temperaturam, ferventia superfundentur rebus, quae sunt in mortario, minutatim et pistillo subinde, dum calet, permiscebitur atque ita, dum desinit fervere, emplastrum manibus sub-
10 igitur et redactum in rotundas ampliores, quas magdalias dicunt, reposetur.

Emplastrum Megetis chirurgi

CCII. Emplastrum Megetis chirurgi subviride ad eadem facit. componitur similiter, accipit haec: squamae aeris Cypri X p. XXV, ammoniaci
15 guttae X p. XXV, terrae mali, quod aristolochiam Graeci dicunt, X p. XX, thuris X p. XX, aluminis fissi X p. XX, myrrhae X p. XIII, resinae terebinthinae X p. IIII, pituinae resinae X p. IIII, adipis taurini X p. IIII, cerae X p. IIII, olei veteris 8 unum, aceti acris 8 IIII. componitur hoc medicamentum, cum Caniculae sidus oritur, teritur in sole,
20 donec acetum omne consumatur. in quibusdam haec emplastrus efficacior, in quibusdam superius posita invenitur.

Emplastrum viride Tryphonis chirurgi

CCIII. Emplastrum viride Tryphonis chirurgi facit ad vulnera recentia, quo utebatur etiam in gladiatoriibus, coloris boni, εὐχροον ideo etiam

appellabat. recipit haec: aeris usti pondo sextantem, aluminis rotundi pondo sextantem, salis ammoniaci pondo sextantem, thuris pollinis pondo sextantem, aeruginis rasae pondo trientem. haec teruntur ex aceto aliquot diebus; postea cerae pondo duo, resinae frictae pondo duo cum olei veteris pondo dextante liquefacta ad ignem mortario superfunduntur et mixta manibus subiguntur.

Emplastrum viride Thraseae chirurgi

CCIII. Emplastrum viride Thraseae chirurgi ad recentia ulcera minus acre: aeris usti X p. XII, salis ammoniaci X p. IX. haec terere aceto per aliquot dies oportet, donec viridis color appareat, postea adicere aluminis 10 fissi X p. VII. ubi omnia levia facta habuerint mellis liquidi temperaturam, cerae pondo libra, resinae frictae pondo libra cum olei cyathis quinque liquefacta super ea adiciuntur et rursus mortario subiguntur, refrigeratumque manibus subigitur ac reponitur.

Emplastrum Tryphonis chirurgi viride

CCV. Emplastrum viride Tryphonis chirurgi facit ad recentia vulnera, morsus hominum, sed praecipue ad vetera ulcera, quae nullo modo cicatricem ducunt et callos eminentes praeterea circa se habent. oportet autem tunc non linteolo, ut cetera, illinire, sed dilatatum magis manibus in magnitudinem vulneris satis crassum imponere superque linteola carpita plurima, deinde spongeam novam ex verbenis murto oleaque factis. constat ex his: aeruginis X p. IIII, squamae aeris X p. VI, thuris pollinis X p. VI, galbani X p. IIII, aluminis rotundi X p. IIII, resinae pituinae X p. XXV, cerae X p. XXV, olei pondo sextante, terebinthinae pondo selibra, aceti quod satis erit. componitur eodem modo, quo et superius 25 scripta viridia emplastra sunt.

Emplastrum viride Glyconis chirurgi

CCVI. Emplastrum viride Glyconis chirurgi, quod sui generis meo iudicio superat omnia, vocatur Isis. accipit haec: aeris usti, aeris Cypri, aeruginis rasae, salis fossicci, guttae ammoniaci, thuris masculi, mali 30

terrae rotundi, quae aristolochia strongyle Graece dicitur, mali terrae
 sarmentorum, quibus unguentarii utuntur, dicitur autem aristolochia
 clematitis, aluminis rotundi, singulorum pondo unciam, myrrae, gal-
 bani, aloes, singulorum pondo sextantem, cerae pondo trientem, resinae
 colophoniae pondo IIII vel duo et bessem, olei 8 unum. haec autem
 galbano, resina, cera et oleo super ignem liquefactis miscentur mortario,
 praetritis ceteris ex aceti sextario uno. facit hoc emplastrum ad detectam
 membranam tegentem cerebrum de industria a medicis, cum terebratu
 exciditur quod laedit eam os, vel alioquin detectam, rosa dilutum et im-
 positum. item facit ad capitis diutinum dolorem, quem *κεφαλαλγίαν*
 Graeci appellant, dolenti loco raso superpositum nec minus dies viginti.
 item facit ad oculorum imminentes epiphoras superpositum frontibus.
 solent ceterum eodem modo sanguinis eruptiones e naribus adiuvare. ul-
 ceribus factis eiusdem partis rosa dilutum prodest nec minus angina cor-
 reptis fauibus extra superpositum ex toto collo. parotidas initia habentes
 discutit, suppuratas iungit, si quis emissarium collectionis apto loco, id
 est infra sinum, ubi collectio est, fecerit, quod hypochysim Graeci dicunt.
 eadem ratione suppurationibus in mammis mulierum futuris aut factis
 adiuvat, iungit omnem partem divisam et fibulis coartatam, praeci-
 pue cum intestina prolapsa et reposita sunt, atque sartum vulnus, quod
 a Graecis gastroraphia dicitur. lateris, stomachi, ventris, iocineris, lienis
 dolorem sedat. adiuvat coeliacos, torminosos ventri toto circumdateum.
 item vesicae tumenti prodest. eodem modo lumborum dolorem levat. ad
 luxatum omne atque eiectum et repositum articulamentum bene facit et
 ad podagram praeter quodvis aliud medicamentum satis convenit hoc et
 mirifice prodest. fistulas rosa dilutum sanat. ad carbunculos et cancer
 imponendum est: purgat enim nec patitur latius serpere; vetera ulcera

SCRIBONIVS LARGVS

cicatricem ducere cogit. punctus nervorum, muscularum, qui periculosisimi sunt, quos *νύγματα* Graeci dicunt, sine incisione aut divisione sanat cyprio oleo diluta. ad nervorum vitia omni acopo melius facit.

Eiusdem nigrum

CCVII. Emplastrum nigrum eius, barbara dicitur, facit ad omne recens 5 vulnus et contusum; hoc plerique in gladiatoribus utuntur: picis Bruttiae X p. C, resinae frictae X p. C, bituminis Iudaici X p. C, cerae X p. C. haec concisa in minima frusta coquuntur cum olei 8 uno, donec spissentur; quibus depositis ab igne et desinentibus nimis fervore adicitur sputa 10 mae argenteae X p. X, cerussae X p. X, aeruginis X p. V. et haec au tem cum aceti hemina terere oportet et minutatim aspargere, ne effervescat medicamentum. ubi his adiectis et permixtis intepuerit medicamentum, opopanax oleo dilutus exiguo pondere X duum adicitur; deinde refrigeratum et manibus subactum [medicamentum] et in 15 partes divisum reponitur. huic ergo emplastro cum ita compositum est, dum adhuc modice calet, adicito thuris pollinis pondo trientem et mirum quanto efficacior est: sine dolore atque tumore conservat vulnera et celerius sanat.

Emplastrum nigrum Thraseae chirurgi

CCVIII. Emplastrum nigrum Thraseae chirurgi facit ad omnia recen- 20 tia vulnera, proprie autem ad nervorum, muscularum punetus, contusiones, luxa, et in totum tumorem non patitur fieri, articulos incisos iungit. eadem et gladiatorum et omnium hominum ad periculosa vulnera mirifice facit, sinus veteres et fistulas iungit interius innecta primum et postea extra posita: cerae pondo IIII, picis Bruttiae pondo IIII, resinae frictae 25 pondo IIII, bituminis Zaczynthii, quod est natura liquidum, pondo IIII, cerussae, aeruginis, chalcitudis, misyis, aluminis fissi, aluminis rotundi,

melanterias, quae creta sutoria dicitur, qua ligulae calceolorum denigrantur, gallae Syriacae, singulorum pondo libra. haec aceto teruntur, donec levia fiant. quibus mellis habentibus spissitudinem, cera atque alia, quae igne liquefiunt, *(ex)* bitumine super ignem soluta superfunduntur his, quae sunt in mortario; subigitur postea medicamentum manibus et reponitur vase fictili acetum habente.

Emplastrum nigrum Aristi

CCIX. Emplastrum nigrum Aristi chirurgi facit ad omne recens vulnus mirifice, ad punetus nervorum et ad musculorum, item ad contusum, luxum, praecipue ad ossa fracta. sine alligatura enim interdum dimidio celerius sanat ea et sine dolore servat, iungit sinum. habet autem haec: spumae argenteae X p. CC, aluminis fissi X p. XXX, picis Hispanae X p. C, bituminis Iudaici X p. C, propolis X p. XXX, aeruginis X p. X, cerae X p. C, ammoniaci guttae X p. XXIII, terebinthinae X p. L, olei veteris sextarios quattuor. oleo infervescit spuma argentea trita curiose, deinde adicitur bitumen et ipsum contusum et tritum. ubi haec cerati mollis habent temperamentum, pix adicienda est, deinde cera et propolis, postea ammoniacum, a quo aerugo; ultimum alumen aspargitur. oportet autem, ubi tumor suspectus est, lanam sucidam ex vino sive oleo superponere.

Emplastrum Tryphonis

CCX. Emplastrum nigrum Tryphonis, basilice appellatur, facit ad contusa et canis morsum et furunculos. eadem rosa diluta explet concava ulcera: picis Bruttiae X p. XL, cerae X p. XL, resinae X p. XL, galbani X p. II, olei cyprei pondo sescuncia cum oleo communi pondere X IX. *(cum oleo pix)* liquefit et coquitur, donec coeant; post hoc resina adici-

SCRIBONIVS LARGVS

tur, deinde cera; deinde, *<cum>* emplastri habeant temperamentum, deponitur caccabus et tepente medicamento galbanum dilatum, ne uno loco subsidat, adicitur.

Emplastrum Aristi chirurgi

CCXI. Emplastrum nigrum Aristi chirurgi quod tetrapharmacon dicitur, facit ad eadem. recipit haec: cerae, picis, resinae frictae paria ponda, adipis taurini dimidium; una omnia coquuntur, donec emplastrum fiat. 5

Emplastrum rubrum Dionysi chirurgi

CCXII. Emplastrum rubrum Dionysi chirurgi facit ad mediocria vulnera et in teneris corporibus puerorum. eadem iungit belle vulnera et sine 10 tumore servat: spumae argenteae X p. CXX, olei 8 duos. haec super ignem moventur, donec cerati habeant temperaturam; post hoc adicitur aluminis X p. XLV et coquitur, usque dum rufum medicamentum fiat: post hoc adicitur resinae colophoniae X p. XLV, cerae X p. XLV. ubi 15 emplastri omnia habuerint spissitudinem, deponitur caccabus, et tepente medicamento et cum desierit fervere, adicitur galbanum minutatim dilatum, quo facilius solvatur, pondere X quattuor.

Rursum eiusdem *<coloris>*

CCXIII. Alterum rubrum medicamentum, quo venatores utuntur, facit enim ad canis morsum et omnium quadrupedum; eadem et ad offensionem in stirpe et cetera vulnera mediocria: spumae argenteae pondo quinque semis, olei veteris pondo duo. haec coquuntur, donec coeant; deinde adicitur aeris squamae pondo uncia et coquitur, donec colorem rufum sumat; postea adicitur cerae pondo triens, resinae frictae pondo duo, ammoniaci guttae, deposito paulisper caccabo, pondo quadrans, 25 galbani item divisi in minimas partes (et rursus reposito ad breve tempus atque iterum deposito et non fervente caccabo) pondo sextans.

Coloris incerti

CCXIII. Emplastrum coloris incerti facit ad omnia mediocria vulnera, quadrupedum morsus, contusa vel incisa articulamenta, ut fit, cum ad dentem pervenit pugnus. eadem ad furunculos mire facit et strumas om-
 5 nemque duritiem discutit, si quis perseveranter eam imponat. eadem cicatricem dicit diutini ulceris et in totum ad omnia levia in quotidianos usus mirifica est: tumorem non patitur fieri neque pus; haeret, ut fascia non sit opus; in balineo non excidet. haec est quam tu desiderasti: olei veteris pondo quinque, spumae argenteae pondo quinque. haec coquuntur,
 10 donec coeant, postea adicitur his resinae pituinae pondo quinque. ubi emplastri habet temperamentum, adicitur propolis malinae sincerae et bonae, qualis est Attica, pondo selibra, deinde in caccabo deposito visci de quercu lecti pondo quadrans. hanc semper habeo compositam.

Emplastrum Euelpisti chirurgi

15 CCXV. Emplastrum luteum Euelpisti chirurgi facit ad tenera corpora mediocriter laesa et abrasa, quae aposyrmata Graeci dicunt: spuma argenteae pondo selibra, olei hemina coquuntur, dum coeant; deinde adicitur cerae pondo duo, resinae pituinae pondo duo.

Emplastrum epispastice

20 CCXVI. Emplastrum, quod aperit et educit pus vel si quid aliud subest; epispastice dicitur: cerae pondo libra, resinae terebinthinae pondo libra, nitri rubri pondo libra. hoc teritur ex cinere lixiva, donec leve factum habeat mellis spissitudinem; postea supra dicta cum olei cyathis sex liquefiunt ad ignem, quibus adicitur thuris pollinis selibra et ita, quae
 25 in caccabo sunt, mortario superfunduntur et commiscentur.

CCXVII. Emplastrum album ex sale ($\delta\iota' \alpha\lambda\omega\nu$ Graeci dicunt) facit ad

omnem duritiem et diutinum dolorem et dicit sudores, eadem ulcera vetera callosa renovat et facilius aliis medicamentis, quae hoc pollicentur, cogit cicatricem ducere: salis marini, cerussae, olei veteris paria pondera. coquitur cum oleo cerussa, donec coeant, et postea sal admiscetur.

CCXVIII. Emplastrum aliud ex sale nigrum efficacius, eadem ad omnia 5 facit; sed recipit singulorum pondo libram similiter, olei autem veteris triplex adicitur.

CCXIX. Emplastrum album ad combusta et perniones: cerussae pondo libram, olei myrtei pondo libram, spumae argenteae X p. XXIII, cerae Ponticae pondo libram. cerussa et spuma argentea coquuntur cum oleo, 10 donec coeant; postea adicitur cera.

Emplastrum album Paccii Antiochi

CCXX. Emplastrum album Paccii Antiochi, qua uti oportet, cum in mammis mulierum aliove quovis loco duritia fuerit, quae ad omne medicamentum exasperatur, quam Graeci carcinoma aut cacoethes vocant. 15 facit autem ad combusta et vetera omnia, quae non facile cicatricem ducent; item ad ulcera ex frigore vel per se facta, praecipue vero ad ani vitia difficilia et vetera, rosa diluta: cadmiae botroitis X p. VIII, pompholyges Cypriae X p. VII, molybdaenae lotae X p. V, thuris masculi X p. IIII, cerussae X p. LXX, spumae argenteae X p. L, cerae Ponticae X p. VIII, 20 resinae terebinthinae X p. VII, olei myrtei X p. C, alterci albi, iridis, sertulae Campanae, terrae mali, papaveris silvatici capitum corticis, singulorum X p. VI. quae sunt dura teruntur ex vini veteris sextario uno, in quo die et nocte macerentur. cum levia facta fuerint et mellis spissitudinem habuerint, tunc myrtleum oleum minutatim in mortario adiciatur, et cum fuerit temperaturae liparae, medicamentum coniciatur in novo fictili caccabo et coquatur pruna non nimis acri moveaturque sine requie, ne aduratur; cum emplasti temperaturam habuerit, resina et cera adiciatur.

CCXXI. Emplastrum ad combustum mirifice facit; cum multis usus 30 sim, nullam magis probo: et protinus imposita et postea tollit dolorem

COMPOSITIONES CCXVII–CCXXIII

statimque infinita celeritate persanat: spumae argenteae pondo selibram, adipis suilli purgati pondo selibram, cerae Ponticae pondo selibram, ovo-
rum assorum vitellos sex, quos terere oportet et miscere spumae argen-
teae et tritae, ceram cum adipe liquefacere, deinde pati coire, postea in
5 unum miscere.

Lipara ad intertrigines et exasperationem

CCXXII. Lipara ad intertrigines et exasperationem et tumorem ani
mirifica: spumae argenteae pondo triens, cerussae pondo triens, thuris
pollinis pondo triens, aluminis fissi pondo quadrans, adipis suilli curati
10 pondo quadrans, vini austeri veteris heminae tres, rosae pondo sesquili-
bra, olei acerbi pondo selibra. teritur spuma, cerussa, alumen ex vino;
deinde adicitur thus minutum cretum, et cum primum haec levia appa-
ruerint, cum oleamentis et vino adipem liquefactum cum rosae pondo
quadrante miscere in unum oportet.

15

Lipara rufa

CCXXIII. Lipara rufa facit ad fissuras ani diutinas, quas *δαγάδας* di-
cunt; eadem ad eiusdem partis exulcerationes et vitia diutina bene facit:
spumae argenteae X p. XXXVI, cerussae X p. VI, chalcitidis ustae X
p. VI, misyos usti X p. VI, resinae terebinthinae X p. XII, cerae X p. VI,
20 olei myrtei 8 II, aquae pondo sextans. cum aqua teruntur quae prima
posita sunt et olei pondere dimidio, cum reliquo oleo cera et terebinthina
liquefacta mortario superfunduntur.

Ad condylomata

CCXXIII. Ad condylomata facit bene elaterium sincere, quod est sucus cucumeris silvatici compositus rationeque in pastillos redactus, ex aceto dilutum et perunctum; item propolis per se subacta et more emplastri imposita.

CCXXV. Facit bene et resinae terebinthinae X p. VI, cerae idem, in unum coacta igni, quantum possunt gagatis lapidis triti recipere. multis et iris contusa et ex vino mixto cocta et posita velut farina hordeacea profuit. facit et Andronium medicamentum, quod initio posuimus, ad condylomata vino dilutum bene.

CCXXVI. Hoc medicamentum mirifice prodest: aluminis melini X p. C, chalcitidis X p. L, faeculae X p. L teritur aceto; cum opus est, vino aut aceto diluitur.

Ad haemorrhoidas

CCXXVII. Haemorrhoidas sic curare oportet. medicamento perungantur: centaurii suci X p. II (haec herba Latine fel terrae dicitur et ubique in agris nascitur; est autem tenuis, multorum ramorum in rectum surgentium, florem habet exiguum purpureum), absinthi suci X p. II, aluminis liquidi X p. II, herbae pedicularis X p. I, misyis X p. I, mellis quantum ad comprehendenda ea satis erit. hoc peruncto interius ano aut lana tincta interius trusa, cum desiderint ad sellam et apparuerint totae, supra scripto medicamento rursus bene tangendae sunt undique et praeci-

COMPOSITIONES CCXXIII–CCXXVIII

pue radices earum, quas basis dicunt, specilli latitudine, subinde hauriente medico cumulate medicamentum et aderustante imprimenteque, donec combibant: totum enim in eo est, ut ab omni parte saturentur. est autem hoc medicamentum: chalcitidis ustae X p. IIII, aeris floris usti X p. IIII,
5 misyis usti X p. III, aeris squamae X p. II, diphrygis X p. II, soreos usti X p. II, auripigmenti X p. II. haec omnia teruntur et sicca, ut dixi, haemorrhoidibus imprimuntur undique, post hoc tenue simplex rarum linteolum imponere oportet et super hoc panem autopsyrum ex aqua maceratum et tritum rosaceo oleo adiecto. hoc medicamentum sine magno labore
10 circa septimum diem cadere cogit haemorrhoidas. oportet autem bis die panem imponere, nonnumquam in noctem, si circum tensionem senserint;
a quarto die auriscalpio averso, quam partem *κυαθίσον* Graeci vocant, sensim temptare movere partem abalienatam oportet, quo celerius excidunt haemorrhoides. hoc medicamentum omnem carnem ex omni parte
15 corporis exulceratam et excrescentem et eminentem sine magno morsu tollit.

Ad verrucas naevos clavos haemorrhoidas

CCXXVIII. Si quando non exulceratas eminentias tollere sine ferro voluerimus, ut verrucas, naevos aliave eius generis, hoc medicamento utimur: calcis vivae X p. VI, faeculae X p. III, nitri usti X p. III. haec terere oportet ex cineris lixivia ex caprificio vel sarmenis, donec levia passi habeant temperamentum, deinde adicere rubricae aut atramenti, quod possit colorare ea, deinde patella fictili coquere ad mellis spissitudi-

nem atque pyxide nigri plumbi reponere. melius autem recens facit, cuius usus talis est: quod destinatum erit tollere, id ipsum specillo oblinetur crassius, ex intervallo penicillo abstergetur, et cum satis nigrum et quasi perustum visum fuerit, desinere oportebit imponere res et abstergere et panem ex aqua imponere et rosa. hoc et strumas sanat, antequam sup-⁵ purent. oportet autem, cum hoc medicamentum causim fecerit in strumis, nullum aliud medicamentum adhibere: sanae enim ita fiunt.

CCXXIX. Cum vero aliqua pars suppuraverit et timidus fuerit ad sectionem cui id acciderit, viscum quam plurimum colligere oportebit eumque cum cinere lixivi diutius terere et aluta inductum imponere ita formata et in tantum spatum circumsecta, quantum et quale volumus ulcus, id est emissarium vomicae, fieri, et ea parte scilicet imponemus, quam tum necesse erit aperire. hoc eodem medicamento saepe dolores diutinos pectoris, lateris, lumborum sustuli, cum ad nullum malagma aut auxilium cedebant: exulcerata enim minima parte cuiusque dolentis loci cum ¹⁵ umoribus postea vitium veluti eiciebatur.

Ad eadem vitia

CCXXX. Melior tryphera (hoc enim nomine superius positum medicamentum appellatur) facit ad omnia, quae ferro debent tolli sine magno dolore, idem haemorrhoidas productas medicamento, quod supra pos-²⁰ tum est, tollit. uvam nimis iacentem sine periculo per auriscalpium lana involutum perunctam ex parte, qua tollenda est, amputat. oportebit autem postea aqua mulsea gargarizare et lentis atque rosae aridae aqua decoctae. eadem res et palpebram pilosam remediat, si quis radices adversus naturam pilorum natas obliniverit, donec locus earum niger fiat. reci-²⁵ pit haec: aeris flos X p. III, calcis vivae X p. VI, thapsiae radicis X p. VI, faeculae X p. III, nitri X p. II, auripigmenti X p. II, fellis taurini X p. VI. teruntur ex cinere lixivia, qua quatiliarii utuntur, donec habeat

COMPOSITIONES CCXXVIII–CCXXXIII

mellis liquidi temperamentum. reponitur pyxide nigri plumbi. haec pyxis in ampliorem stagneam demittitur habentem cinerem lixiviam usque ad operculum minoris. oportet autem et hoc medicamentum colorare rubrica vel atramento. huic medicamento si anatis sanguinis quasi duae ligulae adiunctae fuerint, minus mordebit.
5

CCXXXI. Quatenus acrum et exulcerantium medicamentorum habita est mentio, ponemus, qua stigmata tolluntur. indignis enim multis haec calamitas ex transverso accidit, ut dispensatori Sabini Calvisi naufragio in ergastulo deprehenso, quem Tryphon multis delusum et ne casu 10 quidem litteras confusas ullo medicamento habentem liberavit: alei candidi spicae capitis tritae cum cantharidibus viginti Alexandrinis (sunt autem variae et oblongae), sulphuris vivi X p. I et victoriati, chalcitis pondas semis, cerae pondo triens, olei pondo triens; ceram contritis ceteris admiscuit et imposuit.

15 ⟨Ad⟩ intestini extremi prolapsionem

CCXXXII. Intestinum extrellum quibus prolabitur et excidit, quotiens prodierit, totiens vino calido vel verbenis vel cinere lixivia lavari oportet et reponere. prodest et pice liquida perungere et cedria, interdum vel Androneo perungere et sic reponere. bene facit et cinis ex sarmentis 20 cribrata aspersa, alumem fissum tritum bene et eodem modo aspersum atque intestino repositum.

CCXXXIII. Ad testiculi tumorem cupressus bacae ex vino coctae conveniunt et faba quasi conchis multo cum cumino cocta. item uva passa cum cumino contusa subinde in modum malagmatis melle quantum satis

sit adiecto, item uva passa enucleata contusa ac mixta * eiusdem mensurae vel ponderis.

Ad veretri tumorem et dolorem

CCXXXIII. Ad veretri tumorem lentis ex aqua cocta et trita rosa-
ceo oleo mixta prodest. si maior tumor erit, mali granati corium ex aqua 5
coctum et tritum lenticulae pari pondere admiscere oportet.

CCXXXV. Si ulcer sordidum erit aut cancer temptaverit vel iam occu-
paverit, Andronios ex vino bene facit <***>

CCXXXVI. Si cicatrix ducenda <***>

CCXXXVII. Omne ulcer in omni parte corporis sordidum (id autem 10
est, cum candidat et quasi crustam perductam albam habet) purgat vel
per se iris arida contusa vel cum melle; eadem ratione et terrae mali et
panacis radix purgat sordida ulcera. mirifice et hoc medicamentum pur-
gat, etiam si cancer temptaverit; est autem lene: auripigmenti, quod
Graeci ἀρσενίζων dicunt, X p. VI, aeris squamae X p. III, elaterii X p. I, 15
chartae combustae cineris X p. III. cum opus est, coclearia tria rosae
cyatho permiscentur et linteola carpta in eo tinguntur atque ita ulceri
superponuntur. hoc medicamentum cito et sine ullo morsu expurgat sor-
didissima ulcera.

CCXXXVIII. Omne purum ulcer et concavum replet basilice rosa di- 20
luta, ut superius dixi, proprie autem hoc medicamentum: medullae vitu-
liniae X p. IIII, adipis anserini X p. II, butyri X p. II, medullae cervinae
X p. II, cerae X p. IIII, terebinthinae X p. II, mellis pondo sescuncia,
rosae pondo sescuncia. resina cum rosa liquevit, cui miscentur calenti

COMPOSITIONES CCXXXIII–CCXLII

mel et cera; cum cera praecalfacta in ferventi aqua contunduntur atque ita superioribus miscentur.

CCXXXIX. Omne ulcer luxurians et excrescens carne compescit chalcitis per se trita vel aeris flos ustum. bene autem et proprie hoc medicamentum facit, quo Meges utebatur: calcis vivae X p. II, thuris X p. I, aeris squamae X p. I.

Tryphonis medicamentum

CCXL. Tryphon chirurgus carnem eminentem hoc medicamento compescet: aeris flos usti X p. VI, chalcitis ustae X p. IIII, misys usti X p. IIII, aeris usti X p. III. hoc acre est et quasi cauterium crustam altam facit; quamobrem cancer non patitur impositum serpere, omnem eruptionem sanguinis velut cauterium sistit. et hoc autem et quae diximus imminuit; cicatricem quoque dicit, si quis tincto extractoque specillo, quod ei quasi pulvis adhaeserit, exiguo oras ulceris tetigerit. sed cicatricem medicamenta haec ducunt:

Tryphonis ad cicatricem

CCXLI. Emplastrum efficax ad cicatricem ducendam: spumae argenteae X p. L, misy usti, chalcitis ustae, aluminis fissi, cerussae, singulorum X p. IIII, resinae terebinthinae X p. XII, cerae X p. V. cera et resina liquefiunt, deinde cum refixerunt, raduntur; quibus sicca et bene trita adiciuntur et commiscentur.

Emplastrum diacadmias

CCXLII. Emplastrum, diacadmias Graeci dicunt, quod cicatricem ducit: eadmiae pondo libram, chalcitidis ustae pondo libram. haec teruntur ex vini Falerni heminis tribus, donec liquida facta mellis habeant spissitudinem. postea fit ceratum ex cerae pondo quattuor, resinae frictae pondo quattuor, olei myrtæ pondo quattuor. cum refrigeratum est, raditur et miscetur his, quae in mortario sunt. quidam liquefacta haec ipsa, dum calent, mortario superfundunt et ita subigunt.

Ad papulas et porriginem

CCXLIII. Ad papulas in capite effervescentes vel qualibet parte corporis totius porriginem: staphis agria trita et nitrum decoctum tritum pari mensura, inmixto oleo et vino austero, ante desudationem corporis ac postea; item alumen liquidum ex aceto staphide agria adiecta. ad 5 epiphoram vero toto corpore effervescentem medicamentum prodest.

Ad ignem sacrum

CCXLIII. Ad ignem sacrum coriandrum per se tritum bene facit (est enim res virosa) vel cum pane; eodem modo et menta prodest et cinis de filice facta aqua consparsa oblinita. item Cimolia creta suco solani diluta. 10 et per se solanum vel cum pane prodest.

CCXLV. Ad ignem sacrum bene facit hoc medicamentum: rutae viridis pondo trientem, spumae argenti pondo besem, aceti 8 I, olei viridis 8 I. cum aceti parte spuma et ruta teruntur, donec levia fiant; postea quod superest aceti vicibus cum oleo adicitur. 15

CCXLVI. Facit et [ad] hoc medicamentum bene: sulphuris vivi, opii, singulorum pondo semuncia, spumae argenteae pondo uncia passo miscentur. item hoc satis prodest: cerussae X p. VIII, aluminis fissi X p. III, thuris X p. III, croci X p. II, sulphuris vivi X p. II. teruntur haec solani suco; cum opus est, vino diluuntur. 20

Ad zonam

CCXLVII. Ad zonam, quam Graeci *ξρπητα* dicunt, faciunt quidem [ut] supra dicta omnia, praecipue cicuta viridis bene trita et imposita. item hoc medicamentum: cerussae X p. XXXVIII, aluminis fissi X p. XII, croci X p. II, thuris X p. II, acaciae X p. VIII, diphrygis X 25

COMPOSITIONES CCXLIII–CCLIII

p. II, opii X p. II. ex aqua teritur et, cum opus est, ex eadem dilutum perungetur.

CCXLVIII. Ad idem melius facit: gallae, aluminis rotundi, chalcitidis, cretae sutoriae, singulorum X p. II, misyis, corticis malorum, acaciae,
5 singulorum X p. IIII, calcis vivae X p. XVI. mali cortex in aceti sextario uno decoquitur, donec madida fiat, deinde teritur; acacia acetum eodem macerata nocte et die admiscetur et una teritur. postea cetera adiciuntur et fiunt pastilli; cum opus fuerit diluuntur aqua.

Ad utrumque autem genus vitii mirifice medicamentum Andronicum
10 facit.

Ad impetigines

CCXLIX. Ad impetigines uva Aminea, quae sic dicitur, per se bene facit; est autem ruberrima et in vepribus nascitur. qua fricari oportet im-
petiginem, quoad curetur ut non appareat; hoc autem diebus fit paucis.

15

Ad sugillationes

CCL. Bene facit huius radicis recentis sucus ad sugillationes et livores perunctus. scabiem tollit sulphur nigrum oleo mixtum communi atque in cerati spissitudinem redactum. hoc etiam lepram et quam elephantiam di-
cunt sanat et omnia quae effervescunt per se, cum inveteraverint.

20

Ad scabiem

CCLI. Ad scabiem halica ex aceto macerata et trita bene facit exiguo thure adiecto. item picis liquidae libra, cerae pondo semis, sulphuris vivi pondo sextans, aluminis fissi pondo I.

CCLII. Bene facit olivae Aethiopicae commi, quod Graece elaeas Aethio-
25 pices dacryon vocant, aceto dilutum. item salicis libri ex aceto cocti atque ita triti et impositi tollunt scabiem. facit et eiusdem cinis ex aceto ad sca-
biem. prodest et farina hordeacia cocta ex posca, si tenerum corpus erit,
vel ex aceto, si durum, per dies quattuor aut quinque; deinde ceratum ex
rosa adiecta cerussa imponere oportet, donec cicatrix ducatur.

30 CCLIII. Facit bene et haec compositio: thuris masculi pondo triens,

sulphuris pondo uncia, ceparum pondo sextans, rumicis erraticae radicis aceto quoque tritae pondo — I. omnia teruntur, miscetur aceti quod satis erit, id est dum mellis crassi habeat spissitudinem. cum opus est, scabiei locus nitro et aceto fricatur diutius et pressius, deinde hoc medicamentum superlinitur.

CCLIII. Alia compositio ad idem: scammoniae X p. III, myrrhae X p. I, aeris flos X p. I, astulae regiae, quam asphodelon Graeci dicunt, radieis X p. II, glutinis taurini X p. II, nitri X p. I et victoriati. teruntur omnia aceto praeter gluten: hoc enim pridie aceto maceratur, ceteris iam tritis miscetur. cum opus est, ante nitro et aceto locus exasperatur, deinde 10 hoc oblinitur.

Ut consummetur liber, malagmata et acopa adiciemus.

Genera malagmatorum ad omnem corporis valetudinem

CCLV. Malagma ad opisthotonon, id est cum cervix reflexa est in posteriorem partem aut rigida cum intensione oculorum et maxillarum. 15 facit et ad cynicon spasmon, cum in utramlibet partem depravata est facies; item ad omnem tensionem et contractionem nervorum et ligationem, ancylen quod Graeci vocant; item ad dolorem omnis partis quamvis veterem: bdellii X p. XVI, opopanacis X p. VIII, galbani X p. VIII, adipis vitulini X p. XVI, piperis grana numero CLX, ammoniaci guttae 20 X p. VIII, cachryos X p. VIII, iris X p. XVI, cerae X p. LV, terebinthinae X p. L. arida quae sunt contunduntur, cibrantur; sucum habentia cum resina subinde admixta contunduntur; cera in frusta concisa aqua ferventi demittitur et subacta manibus miscetur ceteris in pilam. oportet autem pilum ligneum frequenter cypreo oleo perungere. hoc malagma 25 cypreo oleo liquefactum acopi usum praestat.

CCLVI. Malagma alterum stomachum, alvum, intestina soluta habentibus et cholericis prodest; confirmat omnem partem et adstringit, quae

COMPOSITIONES CCLIHI – CCLIX

hoe desiderat: aluminis fissi X p. VI, rhus Syriaci X p. VI, gallae X p. VI, acaciae X p. VI, cerae X p. XL, picis Hispanae X p. XL, olei malini aut rosae pondo trientem. acacia vino exiguo macerata teritur, cera et pix oleo alterutro mixta infervescunt; quibus temperatis adiciuntur cibrata sicca; his acacia miscetur atque in unum omnia subiguntur.

CCLVII. Malagma ad pectoris et lateris dolorem et quidquid ex perfrictione est, bene calfacit; idem ad omnem dolorem prodest: samsuci contusi 8 I, iris contusae sextarii 1S, cyperi contusi sextarius unus, resinae terebinthinae pondo bes, cerae pondo quadrans, olei cyprei pondo 10 selibra, vini Aminei sextarius unus. in hoc arida contusa macerantur una nocte et die; oleo cera et resina liquefiunt; deinde superfunduntur vino, miscentur manibus. hoc medicamentum efficacius est secundo, post dies triginta efficacius prodest: initio enim humidum valde est et vix inlitum remanet.

CCLVIII. Malagma ad omnem dolorem, praecipue iocineris: spicae nardi X p. V, Celticae, id est saliuncae X p. X, iris X p. VIII, meliloti, quod a nobis sertula Campana dicitur, X p. XXV, cyperi X p. VIII, ammoniaci thymiamatis X p. VIII, cardamomi X p. VII, croci X p. II, vini Falerni sextarius unus. in hoc omnia supra scripta contusa uno die et 20 nocte macerantur praeter ammoniacum: hoc enim aceto diluere oportet et quasi ceratum facere; postea cerae pondo dua et bes, resinae frictae pondo quattuor, rosae pondo libra liquefiunt et refrigerata atque rasa ceteris miscentur. hoc et ad praecordiorum tensionem bene facit et vesicæ dolorem.

CCLIX. Malagma ad lienosos et ad iocineris dolorem: ammoniaci

guttae pondo I, cerae pondo I, rosae pondo sextans. ammoniacum ex aceto teritur admixto crocomagmate, quantum colorare possit ammoniacum, quod teritur, usque dum leve factum mellis crassi habeat spissitudinem. postea cera liquefacta rosa adicitur mortario et bene pistillo mixta manibus utraque subiguntur. facit hoc malagma ad luxum et ad capitis dolorem fronti superpositum. 5

CCLX. Malagma ad praecordiorum tensionem, ventris, stomachi duritiem cum dolore; idem ad iecur et lienem prodest: cerae X p. L, ammoniaci guttae X p. L, iris X p. XXV, panacis X p. XX, anesi X p. XXV, nitri X p. XXV, adipis taurini X p. XXV, feni graeci seminis X p. XXV, resinae terebinthinae X p. L, aceti acris sextarius unus, mellis pondo triens. mel aceto diluendum est atque arida omnia his maceranda sunt die et nocte; ceram, terebinthinam, adipem liquefacta in unum ceteris miscere oportet et manibus subigere. 10

Malagma ad lienosos

15

CCLXI. Myrobalani X p. L, aphronitri X p. XXX, capparis radicis X p. XX, cardamomi X p. XXV, ammoniaci guttae X p. XXX, cerae pondo selibram, irini olei pondo selibram. cera irino solvitur, quibus ammoniacum aceto dilutum miscetur et postea arida quae sunt commiscentur. 20

CCLXII. Malagma ad omnem dolorem veterem ex qualibet causa factum, praecipue ad lumborum dolorem, quos ante leniter scarifant: bdel-

COMPOSITIONES CCLIX–CCLXV

lae pondo trientem, styracis pondo trientem, hysopi pondo trientem, ammoniaci pondo trientem, piperis albi pondo trientem, thuris pondo trientem, bacae lauri aridae pondo dua, terebinthinae pondo trientem; opopanacis pondo trientem, adipis taurini pondo trientem, medullae cervinae pondo trientem, propolis pondo selibram, olei veteris pondo libram, cerae pondo duo, thuris pollinis pondo libram. oleum, cera, resina, propolis liquefiunt, deinde thuris pollinis pondus superius dictum adicitur et cetera minutatim vel in unum contusa; opopanacem oleo diluere oportet.

CCLXIII. Malagma quod discutit strumas, parotidas, panum, quod Graeci φύεθλον vocant; idem omnem futuram suppurationem dissipat, factam aperit; facit et ad dolorem articulamentorum vel cuiuslibet partis, praecipue ad lumborum dolorem atque inflationem stomachi vel colicis Hispanae, aphronitri, resinae pituinae, cerae, laurus bacarum, singulorum X p. XXXV, adipis taurini X p. XV, ammoniaci guttae X p. XV, iris Illyricae X p. XV, galbani X p. XV, piperis albi X p. XV. quae debent liquefieri, solvuntur igne et oleo; cetera contusa temperatis asperguntur, ultimo loco tepente medicamento laurus bacae miscentur.

CCLXIII. Malagma ad omnem dolorem corporis et articulamentorum, facit et ad podagram; idem discutit vomicas aut aperit, praecipue in pectori et interaneis; prodest et lumborum doloribus: cerae X p. VIII, ammoniaci X p. X, bdellae X p. X, iris X p. VI, galbani X p. III, terebinthinae X p. V. contunduntur ordine, quo scripta sunt, pilo ligneo cyprino oleo, quod in imo subsidit, peruncto; cera in aquam ferventem in minimas partes concisa demittitur et subacta manibus in pilam conicitur.

CCLXV. Malagma item ad contusionem lateris; idem facit ad suspec-

SCRIBONIVS LARGVS

tas vomicas aut iam factas; praeterea ad iocinoris, praecordiorum duritiam vel dolorem bene facit; proderit et in omni loco dolenti impositum: cyperi, ammoniaci guttae, cardamomi, bdellae, thuris, resinae terebinthinae, singulorum pondo besem. thus et bdella macerantur pridie vini hemina una, cetera contunduntur; cerae pondo libra et triens et olei cyprini 5 sextarius unus cum terebinthina liquefiunt ceterisque commiscentur. quidam adiciunt myrrhae pondo sextantem, croci pondo sextantem, cinnamomi pondo sextantem.

CCLXVI. Malagma ad luxum, contusum, canis morsum, parotidas, strumas, podagram: cerae pondo dua, resinae frictae pondo dua, picis 10 Hispanae pondo tria, ammoniaci pondo libram, thuris pollinis pondo semis, galbani pondo semis, aceti 8 duos. ammoniacum tritum cum aceto solvitur igne; deinde resina, cera, pix adicitur et coquitur, usque dum spissetur; postea thus admiscetur. ubi emplastri habuerit temperamentum, medicamento tepente galbanum adicitur. 15

CCLXVII. Malagma ad podagram et omnem dolorem et tensionem nervorum: ammoniaci guttae pondo I, cerae pondo I, axungiae veteris selibram, olei veteris pondo trientem, olei cedrini pondo unciam, rosae pondo sextantem, cyprini pondo sextantem, croci pondo sextantem, Assi lapidis pondo unciam, myrrhae pondo unciam, aphroniti pondo semunciam. patella nova liquefit axungia, cera cum oleo vetere; quibus adicitur ammoniacum tritum et movetur, usque dum solvatur; postea oleum cyprinum, rosa et cedria in unum miscentur et tunc subducitur flamma, ne fervescat medicamentum. secundum quae adicitur

COMPOSITIONES CCLXV–CCLXIX

crocum tritum ex aceto, deinde myrrha trita per se aspergitur, ultimum nitrum et Assius lapis; Phoenicio inducitur.

Acopi genera et compositiones

CCLXVIII. Acopum ad perfectionem, lassitudinem, tensionem nervorum; idem hieme non patitur perfrigescere artus; hoc Augusta utebatur: samsuci floris sextarium unum, feni graeci sextarium unum, roris marini foliorum sextarium unum, vini Falerni congium, olei Venafri sextarios quinque. praeter oleum omnia in vino triduo macerare oportebit, quarto die oleum adipere et coquere in pruna non acri medicamentum, donec vinum consumatur, postea excolare per linteam duplex oleum cui adhuc calenti cerae Ponticae bessem miscere. reponitur medicamentum fictili vel stagneo vase.

CCLXIX. Acopum quod per vindemiam componitur, antequam mustum defervescit: musti recentis congios quinque; in hoc et olei Venafri pondo quinquaginta macerantur res, quae infra scriptae sunt, contusae et pereribratae grandioribus foraminibus cribri: iris Illyricae X p. XL, cyperi X p. XL, feni graeci X p. XL, piperis nigri X p. XL, xylobalsami X p. XL, calami odorati, quo unguentarii utuntur, X p. LXXX, spathes, qua unguentarii utuntur, X p. LXXX, schoeni X p. LXXX, saliunciae X p. LXXX, cassiae nigrae X p. XXIIII, cardamomi X p. XXVIII, styracis X p. XXVIII, costi X p. XXVIII, myrrhae Amineae X p. XXI, cassiae daphnididis X p. XXIIII, sertulae Campanae X p. XIII, spicae nardi X p. XL. haec cum musto et oleo macerantur vase stagneo aut fictili per dies triginta. oportet autem vas bene clusum et alligatum die bis solvere, immiscere omnia, deinde rursus operire et signare,

SCRIBONIVS LARGVS

ne vires evanescant; post dies triginta colantur macerata, deinde oleum purum excipietur, quod reponitur fictili vaso. cuius oleaminis vires ad omnem contractionem nervorum tantae sunt, ut sit vix credibile.

CCLXX. Acopum ad perfrictionem, lassitudinem, nervorum dolorem, odoris gravioris (superiora enim boni sunt odoris): ammoniaci guttae ⁵ X p. XV, galbani X p. IIII, resinae terebinthinae X p. LVI, cerae X p. XXVIII, mellis pondo triens, olei veteris 8 I, hyssopi pondo uncia, medullae cervinae pondo uncia, opopanacis X p. VI *vel* plus. quidam hunc non adiciunt. ceram, oleum, terebinthinam liquefacere oportet, deinde cetera adipisci, novissimum ammoniacum tritum curiose. hoc qui ¹⁰ perunctus erit, etiam a serpente tutus erit.

CCLXXI. Acopum, quo fere Augusta et Antonia usae sunt, facit ad perfrictionem et nervorum dolorem. idem perunctum non patitur perfrigescere artus et refrigeratos calfacit. componitur hieme hoc modo: sumere oportet adipis porcinae sterilis pondo III vel anseris adipis idem pondus, deinde aqua frigida bene lavare atque in novo vase adipisci vini veteris odorati congium unum aut sextarios tres et res non nimis contusas ponderis huius: xylocinnami pondo quadrantem, cardamomi pondo quadrantem, cyperi pondo quadrantem, schoeni pondo quadrantem, rosae aridae foliorum pondo unciam, sertulae Campanae coronas decem. ¹⁵ haec omnia infervescunt super carbones, deinde perfrigerata eodem caccabō reponuntur posteroque die iterum infervefiunt recondunturque eodem modo, tertio die rursus recalefiunt et colantur per linteum vel ex iunco facto de industria colo. vinum atque adipis quod superest in altero

COMPOSITIONES CCLXIX–CCLXXI

novo vase conicitur; deinde cum gelaverit se adeps, oportebit fundum caccabi perforare et vinum omne emittere atque in priorem caccabum adipem eandem conicere et vini eiusdem recentis eandem mensuram adicere resque non nimis contusas nec percribratas: nardi Syriaci spicae pondo 5 sextantem, saliuncae pondo sextantem, amomi pondo quadrantem, cassiae pondo quadrantem, myrrhae pondo trientem, cinnami pondo trientem, rosae aridae foliorum pondo sextantem. deinde semel mane et in nocte semel infervefacere oportet, idem in postero die; cum infervefacta fuerint, percolanda erunt in caccabum priorem pertusum, sed ante dili- 10 genter et spisse obturatum, atque ubi congelaverit se adeps, extrahendum erit spissamentum ut vinum omne effluere possit. quod cum defluxerit, quod superest adipis vase stagneo uno vel pluribus diligenter operto et adplumbato reponitur.

Harum compositionum, si qua fides est, ipse composui plurimas et ad 15 ea, quae scripta sunt, facientis scio; paucas, sed valde paucas ab amicis (et ipsis aequo ac mihi credo) acceptas adieci, quas cum iureiurando affirmaverunt se ipsos expertos esse et bene facientis scire ad vitia quae scripta sunt. illud autem te meminisse oportet, mi Calliste, quod initio 20 dixi, eadem medicamenta in iisdem vitiis interim melius deteriusve respondere propter corporum varietatem differentiamque aetatum temporumve aut locorum. eaedem enim res in dissimiliter dispositis corporibus non possunt eosdem effectus exhibere; sed adfirmo ex magna parte prosperos eventus, si quando opus fuerit, has compositiones habituras.

ZFB:2 Entsäuerung

19. Sep. 2013

Hinweise

Signatur	Stck	
57. 8° 6469	P6	
RS	Bub	AK 14 11
	Titelaufn. AKB 4.11.83 RC	

FK

1 Lat. Lit. 14. II. Mu

Blo K

Bild K

SWK

Sonderstandort	Signum	Ausleihe- vermerk
		/

57. 8° 6469

